

Kristof JEZEGOU E KORN AN OALED

Kristof Jezegou

Ginidig a Wineventer, Kristof Jezegou, goude beza bet kure e Kastellin gand Yann Kere, person ar gêr-ze ha skrivagner brezoneg, a yeas d'e dro da berson e Pornaleg (Plobannalec, hervez stumm ar vererez). Eno eo e skrivas ar marvaillou-pobl bet klevet gantañ en e yaouankiz. Eun darn anezo a oe lakeet gantañ o embann e 1909, e diavêz Breiz, e Abbeville. An eil dastumadenn, E Korn an oaled, a oe embannet goude ar henta brezel-bed, e 1923, e ti J.-M. Guivarc'h, Leordi Sant-Korantin (52, st. Kereon, Kemper), bet moulet e Ti-Moullerez Ru ar Hastell, e Brest.

Oberou all Kristof Jezegou : eun toullad leoriou a gelennadurez kristen, marvaillou, peziou-c'hoari, eul leor istor, Hor bro e-pad ar Revolution. E galleg : Histoire de Châteaulin.

A-hend-all e-noa Kristof Jezegou adskrivet ha lakeet embann Kanaouennou Kerne ha sarmoniou Yann Kere1.

Heb eur begad pebr hag holen
Eo meurbed divlaz ar zoubenn :
Er hiz-se, ma n'ho-peus bemdez
Nemed labour tenn hag enkreuz
E vo divlaz ho tevezioù...
Red eo plijadur, a-wechou.

EUR GER A-RAOG

An istoriou 'zo el leor-mañ, 'zo bet dastumet, amañ hag a-hont. Kleved a ris, gwechall er gêr, konta e korn an oaled, an darn-vuia anezo.

E ti ma zud, bremañ 'zo hanter-kant vloaz, pa vije drebet koan, e-pad ar goañv, goude ma vije lavaret ar pedennou ha lennet Buhez ar Zent, ar mevel a yee, atao, d'ober eur mell tantad tan.

Ar re all a labourer: ar merhed da walhi staliou koan ha d'ober stamm; ar gwazed da baluhad lin, da zresa 'r sternachou ha me oar...

Deuz an amezeien e teue, bemdez, unan bennag.

Beillet e vije beteg deg, unneg eur noz. Hag hir, morse, na vije kavet an amzer. Rag, goude beza kaozeet eus nevezentiou ar harter hag ar barrez, lennet Feiz ha Breiz, devezioù a vije, ar mevel a gomañse dibuna e istoriou.

Eun orin-den, ar mevel-ze! E ano oa Jean Paskoet. Biskoaz, em buhez, ne gavis den all ebed hag a ve bet renket kement a draou fentuz en e gelorn.

Ha koulskoude, ne ouie ket lenn.

Mez klevet en-doa re all o konta. Hag evel ar re all, e konte ar pezh en-doa klevet. Rag dre Vreiz a-bez e tremene, neuze, an traou e-giz e ti ma zud. Kredi 'ran, avad, eo bet Jean Paskoet an diweza deuz ar gonterien istoriou, e bro Leon.

*

**

Hirio, an dud desket ha tud ar gouarnamant, zoken, a ra ar pezh a hellont evid mired na'z ey da goll al labouriou-dorn a jom ganeom deuz ar re goz. An taoliou-mên, ar mein-hir a zo en or parkou, den mui na hell o has da netra. Kalz ilizou ha tiez koz, ive, a zo divennet cheñch doare dezo. D'am zoñj din-me, e tlefed ober ar memez tra evid an istoriou o-deus, a rumm da rumm, greet plijadur d'on tadou gwechall.

*

**

Greet em-eus eul leor all, demheñvel ouz hemañ : Kontadennoù.

Goude ma 'm oa gwerzet al leor-ze, mammou a skrivas din. Beteg-henn, a lavare pebunan en he mod, beteg-henn ne hellen ket lakaad va bugale da lenn ar brezoneg. Ne ouient ket lenn ha ne felle ket dezo deski. Mez, evel dre chañs, em-eus prenet ho leor kontadennoù. Va bugale o-deus lennet hag azlennet anezañ. C'hoant o-doa da anaout penn-da-benn an istoriou a zo ennañ. Hag evel-se, en despet dezo, koulz lavared, o-deus desket lenn yez or bro.

Euruz e vefen o weled al leor-mañ oh ober ar memez tra.²

Kristof Jezegou

Sant Alar ha Nonna Goz

Eur wech oa, -pell, avad, 'zo abaoe, - hag e oa e Sant-Alar, e Kerne, eur vaouez koz anvet Nonna.

Nonna n'he-doa netra war he ano nemed eun toullig ti, eur yar hag eur prad. Ha c'hoaz he zi oa ker fall ma ree glao ennañ evel er-mêz. He yar, evelkent, a roe dezi eur vi bemdez. Ha beb bloaz e werze foenn he frad ha gand ar priz e prene he bara pemdezieg. Er giz-se e veve, braoig a-walh. Bara ha viou a vije atao. N'oa ket druz. Mez Nonna a oa kristenez vad hag a hortoze gwelloc'h er bed all.

Eun devosion vraz he-devoa, dreist-oll, da Zant-Alar. Klevet he-doa person ar barrez o prezeg diwar e benn, hag e krede e oa, en Neñvou, kalz uhelloc'h eged an Aotrou Doue.

*

**

Doue, war a leverer, a gar gweled pegen kreñv eo feiz an dud vad. Abalamour da ze e tigas, a-wechou, dezo poan.

Eun devez, Nonna a gouezas klañv. E derou an nevez-amzer 'oa. Red oa dezi mond d'he gwele. Eun amezegez vad a deuas da rei dezi tizan diwar bleuñv skao. Mez kaer oa, an derzienn ne dehe ket kuit. Red oa gervel ar medisinn.

Nonna oa pareet. Mez, Gwerhez Vari! nag ar medisin oa ker! Ha n'he-doa netra nemed he zi, he yar hag he frad. Hag e soñje : ha mar gwerzfen va frad? - Hag e soñje, ive : gwerza a ve êz ! Ha beva goude-ze?

Nehet maro oa.

*

**

- Nonna! Nonna!... Sada ma klevas eur vouez o hopal. Digeri 'reas an nor. Ar Riwig koz oa ouz an treuzou. Eun den pinvidig ar Riwig-se. Mez stag e grohenn ouz e gein, e-giz ma ve lavaret. E barkou oa e-kichenn prad Nonna. Hag e oa deuet da houlen diganti he frad da brena.

- Nonna, emezañ, gouzoud a ran e-peus traou da baea. Me 'hellfe sikour ahanout.

Nonna 'zoñjas oa digaset ar Riwig dezi gand Sant-Alar. He halon a deuas laouen hag e lavaras : Doue d'ho pennigo!

Ar Riwig a hoarzas evel ma tle c'hoarzin al louarn pa ve e klud ar yer.

- Nonna! 'lavaras c'hoaz : me ro pemp kant lur dit evid da brad.

- Pemp kant lur! eme Nonna. Mez talvoud a ra tri mil lur, hag ouspenn.

- Te n'ouzout ket petra lavarez, Nonna baour! Da brad ne dalv netra. Ema goloet, bremaig, gand ar brouan3.

- Brouan! Riwig. Mez n'eus ket eur vrouanenn ennañ.

- Gwelet fall e-peus, Nonna gêz! Me 'lavar dit ez eus brouan e-barz. Hag a-raog pell e vo kemeret oll gand an hudurnez-se. E-giz ma karfes, evelkent. Da gemer pe da lezel. Pemp kant lur a roin dit, n'e-po ket eur gwenneg muioh.

Nonna oa nehed. Koulskoude e ranke paea ar medisin. Ha ne oa den all er vro, gouest da brena he frad. Chom a reas da zoñjal.

-Sell, Nonna, 'lavaras pelloh ar Riwig, n'on ket kristen fall. Me 'roio dit pemp kant lur deuz da brad. Hag ouspenn, me 'lezo ganez, beb bloaz, ar foenn a hello eur falher da droha en e zevez.

-Mad, Riwig, emezi, kontant on evel-se.

Hag eh astennas he dorn. Ar Riwig a grogas ennañ ha gand e zorn all e skoas warnañ en eur lavared: greet ar werz! Pemp kant lur!

*

**

An amzer a yeas en-dro. Deuet e oa miz even. War ar mêziou, peb tra oa drant ha laouen. Al lapoused a gane er bodennou. An eost evel eur mor glaz a lintre er parkou. Er prad, ar yeot a gomañse dougen bleuñv. Goude ar goañv, ar vuhez, e peb leh, a zo, adarre, birvidig.....

- Gut! Gut! Gut!

Edo Nonna o helver he yar. Ar yarig a zifourche deuz eur ribin. D'he heul 'zo eur hlodad yer bihan. Nonna he-doa soñjet oa koz he yar, dija, hag he-doa lakeet anezi da hori. Ha dre ma teue al lapoused bihan e taole dezo gwiniz du. Hag e savent o lostou en êr, en eur bikad an douar d'o dastum.

- O braoa klodad! a lavare Nonna.

Hag ar yar a zelle outi, evel pa vije bet o hedall eur chalangiz bennag. Ha Nonna ' yeas war he hrabanou da floura he fluenn d'ar yar. Rag kared a ra he yarig hag he yarig, ive,

‘gar anezi. A-raog kaoud yer bihan ne dee morse er-mêz deuz an ti. Pignad a ree war an daol. Hag e-pad ma ree Nonna stamm pe dantelez, e troe war-zu enni, eh astenne he gouzoug beteg ma kemere he mestrez anezi, ma he lakee war he barlenn ha ma komze dous ha brao outi. Ha netra kaerroh eged an diou gêzez-se oh en em gared an eil eben.
- O na braoa klodad ! a lavare c’hoaz Nonna.

*

**

D’ar mare-ze, ar Riwig oa oh ober an dro d’ar prad. Ar yeot ennañ oa druz ha tener. Tamm brouan e neb leh, na petra ‘ta.

- Gwella prad ‘zo er vro, a lavare ar Riwig en eur frota e zaouarn, Nonna ne oar ket petra dalv prajou!

Hag e c’hoarze.

En-dro dezo, peb tra oa laouen. An pintig a gane :

“N’eo ket trohet c’hoaz,

Ar yeot glaz, glaz, glaz.“

An alhweder a zave en êr hag a zutelle:

“ Paket e vo ar paotr fin,

Gwelet vo piou, piou, piou?

‘ Vo ‘ n diweza o c’hoarzin.. ~in.. zin..“

Hag er ster, dre ar prad, an dour a hiboude hag a lavare:

Ar Riwig

Koll, koll;

Ar holl

D’ar Riwig.

*

**

Koulskoude, ar mare oa deuet da droha ar foenn.

Nonna, ‘zonjas klask eur falher d’ober dezi eun deveziad troha. Mond a reas da di he amezeg Fañch an Tolh. Mez ne helle ket dond. Kemeret en-doa fret e leh all. Ha nehet maro, Nonna en em lakeas en hent da vond da glask, ne ouie da beleh.

Sada ma tiguezas ganti, eun den war mañchou e roched.

- C’hwi ‘zo o klask eur falher, va zintin, a lavaras da Nonna.

-Ya, da, emezi.

-Mad: me ‘yelo da falhad deoh. Mez kaoud a rankin, avad, ugent real ha va boued.

-Ya, ya, eme Nonna. Hag ho-pezo. Mez falhit tiz.

Hag e kontas dezañ an emgleo greet gand ar Riwig pa en-doa prenet he frad.

*

**

En deiz war-lerh eun heol a zavas deuz ar re gaerra. Falher Nonna ‘yeas war-zu ar prad. Selled a ra ouz ar yeot pleget o fennou hag o komañs gwenna dija. Heb diskouez tamm mall e troadas e falh, e stagas deuz bandenn e vragou korn e vên-higolenn. Neuze eh en em lakeas da lemma. Hag ar falh da gana he son, evel ma ra, atao, d’ar mareou-ze:

Krampouez lardet !
Krampouez lardet !
Hag an hekleo a responte:
Krampouez lardet !
Krampouez lardet!4

*
**

Ar Riwig a glev hag a en em laka en e brenest: - Sell, falher Nonna, emezañ, gwelom 'ta petra 'rey en e zevez.

Nonna, ive, a glev. Skrabad 'ra he fenn evel nehet maro.

- Asa ! emezi, petra roin-me da hennez d'e vern ? Soubenn? Ya, petra lavaro?... N'em-eus ket a gig, koulskoude.

Hag eun dra bennag a lavare dezi: Laz da yar. Da yer bihan 'zo deuet. Va Doue, he mignonez, he yarig karet !

Hag eh heje he fenn: -Nann! nann! biken, a lavare.

Mez kaer he-doa, en he skouarn oa eun dra bennag hag a voude atao: Laz da yar; laz da yar!

Pelloh ez a war-zu ar hlud. Tapoud a ra he yar hag e fourr beg ar zizaill en he gouzoug. Staga 'reas anezi ouz eun tach hag e chom, he halon rannet hag he daoulagad beuzet a zaelou, da zelled deuzouti o vervel.

*
**

Krampouez lardet! Krampouez lardet! ... Ar falher a lemme e falh. Nav eur eo. Mez er prad, tamm yeot ebed diskaret c'hoaz. Nonna n'he-deus ket, kerkoulz, amzer da vond da weled, kement a diz 'zo varni o farda mern d'he falher.

Mez en e brenest, ar Riwig ne ehan da hoarzin. O! a lavare, evid eur falher, Nonna he-deus kavet eur falher, avad! Mar kendalh da vond evel-se ganti, e vo noz ha ne vezo trohet tamm foenn !

*
**

Krampouez lardet ! Krampouez lardet ! Teir eur eo. Ha n'eus ket c'hoaz diskaret eur yeotenn. Nonna gand he dipit he-deus kribiñset he fenn. Mennoud a ra mond da folli war an devezour feneant. Mez aon he-deus, aon rag e varo hir, emichañs. Rag beza en-deus eur mell baro hag a ziskenn beteg e gov. Da beder eur oa mare an azmern. Ema ar falher o tond war-zu an ti. Ha bremaig e klevo! bremaig e lavaro dezañ n'eo ket brao ober goap ouz an dud paour !

E lavaro dezañ, ive, e vo ar feneantiz kastizet er bed all gand Doue.

Mez pa eo deuet d'an ti, ne lavar ket eur ger. E bedi 'reas da vond ouz taol. Azeza 'ra digompliment. Korda 'ra boued eun eston. Ar yar oll a ya en e gorr, penn ha lost. Eva 'reas ive. Ha goude m'oa fin d'e bred e lavaras : Allo! deom d'al labour, bremañ.

Nonna ne ouie Petra da zoñjal. Marteze he-doa gwelet fall. Ar falher en-doa êr eun den mad. Mez an diaoul, emichañs, a vire outi da weled mad e labour! Mond a reas a-nevez d'he frad. N'eus ket trohet eur yeotenn. Hag eh en em erbed ouz he sant muia karet.

*

**

Ar Riwig a zo atao en e brenest. C'hoarzin a ra leiz e gornailenn. An noz a dosta hag ar falher a ra atao ar memez son: Krampouez lardet! Krampouez lardet! Ar mên 'vez gantañ, bepred, war e falh. Pelloh an heol 'zo 'vond da guzad.

Ar falher ne zon mui. Ar Riwig a zell c'hoaz war e brad hag a jom sabatuet. Sevel a ra evid gweled gwelloh. E zremm a jeñch liou. Ar foenn oa astennet war al letonenn a-renkennajou, evel an ed er parkeier pa vezont medet.

Nonna, ive, a jom sebezet. Gweled a ra ar prad touzet. Hag ar pezh 'zo kaerroh, gweled a ra e yar o klask boued d'he lapoused bihan dirag he zi... En eur zével he daoulagad e wel eur gougoulenn lugernuz. Deuz ar gougoulenn e teu eur vouez hag a lavar : Ne zilezan morse ar re a bed ahanon. Kenavo! Nonna. Da falher, hirio, a zo bet Sant-Alar.

*

**

Ar zent 'zo or mignoned
Hag or zikour bepred
Pa vezont pedet.

Yann e vaz houarn

Eur wech oa hag eur wech n'oa ket, mez eur wech oa bepred.

Hag e oa eur paotr yaouank ha dre ma kreske e oad e kreske ive e nerz en eur feson burzuduz. E ano oa Yann.

N'oa c'hoaz nemed daouzeg vloaz hag e serviche da varh-limon d'e dad. Evit kerhad ar foenn d'ar gêr ha kas an teil d'ar park, eñ a dreine ar harr .

D'ar mareou-ze, ive, oa bet eun devez gand e dad o prena eun ejen en eur foar. P'oa ar mare da zond d'ar gêr, an ejen oa mouzet. Ne felle mui dezañ bale. Ha Yann fourra e benn a-zindan e gov ha digas anezañ d'e graou war e chouk.

D'an oad a ugent vloaz ne ouie mui petra da ober, kement a nerz en-doa. Hag eñ lakaad en e benn mond da reded ar bed evid klask e bar.

A-raog en em lakaad en hent e falvezas gantañ kaoud eur vaz. Mez bizier koad ? D'ober petra? Ne badjent ket outañ. Ha da gaoud eur marichal da lakaad ober eur vaz houarn, Ar marichal a boagnas, e-pad eiz devez, da ober eur vaz vrao. Teo oa evel breh eun den ha rikamanet oll penn-da-benn. Sur, avad, a zoñje, - Yann a vezo lorch ennañ gand ar vaz-mañ.

Mez pa oa deuet d'he digas dezañ Yann a zavas e ziouvreh evel eun den souezet: - O! marichal, marichal paour! a lavaras, brao sur eo da vaz ! Mez petra rin-me gand an dra-ze? Honnez, ar vaz-se, ne zere ket ouzin-me. N'eo mad nemed evid eur bugel! Hag en eur he hemeret e kammas hag e tigammas anezi etre e vizied.

Ar marichal a en em lakeas da ober eun all. Farda 'reas anezi ken teo ha morzed eun den. Mez honnez ne blijas ket kennebeud da Yann. He zerri 'reas var benn e hlin.

Ar marichal a zastumas an tammou ha pa oa deuet d'e govel e labouras e-pad eur miz penn-da-benn, da renka eur vaz da Yann. En dro-mañ, e reas anezi hir ha teo evel eur wezenn bin ugent vloaz. Yann a veze bemdez o weled al labour. Ha pa oa echu e kemeras ar vaz en eur lavared: Mad, mad sur. Homañ 'zo diouz va doare.

Hag e paeas, na petra 'ta ?

*

**

D'an devez war-lerh, abred, edo Yann en hent. Noz oa dija pa en em gavas e traoñ eur menez. Hag e welas o vond d'ar gêr, d'e goan emichañs, eur mengleuzier, eur pikol roh ken uhel hag eñ gantañ war e chouk. Dougen a ree an dra-ze ken êz, da weled da vihanna, hag eun duill lin.

- Kre mil borgnon! eme Yann. Hemañ zo butun gantañ avad. Hemañ, dre e nerz, 'zo re bar din-me.

Pa oa o tremen e-biou e lavaras dezañ: Dond a rafes ganen d'ober tro ar bed da glask re all par deom?

- A! a lavaras, en eur deuler eur zell war Yann ha war e vaz houarn, perag ne dafen ket? Deom da zribi koan da genta ha warhoaz ni 'welo.

*

**

En deiz war-lerh, mintin mad, edont en hent, Yann e vaz houarn en e zorn, hag ar mengleuzier, e roh var e skoaz.

War-dro kreisteiz, e tremenont e-biou d'eun ti milin. An hañv a oa. An amzer n'en-doa ket roet glao abaoe pell. Al lenn oa seh. Ar vilin ne droe mui. Hag en eur dremen e welont, er prad oa e tal al lenn, ar miliner o c'hoari pilpod gand e vein-milin.

- Pitiaoul a rez aze? a lavarjont dezañ. Sur ar mein-milin 'zo ganez a zo tammou spoue.
 - Salokras, avad, eme ar miliner. Ar re-mañ 'zo mein ha mein kaled. Mez va milin ne hell troi mui. Ha da hedall e rankan en em zivuzi gand eun dra bennag.
 - Mad, eur gwaz out ! Dond a rez ganeom. Ni 'zo 'vond d'ober tro ar bed da glask re all par deom. Dond a rez, ive?
 - Ar memez tra, avad. Tremena a rin dre 'l leh ma 'z afoh.
- Hag e kemeras e vein milin, unan a-zindan peb kazel evid mond d'o heul.

*

**

Bale rajont e-pad an deiz. Pa deuas an noz oant digouezet var bord eur ster. En tu all d'ar ster, oa eur hoad braz.

- Deom d'ar hoad, a lavaras Yann e vaz houarn.
- Deom 'ta, a lavaras ar re all.

Yann a daolas eur penn deuz e vaz en dour hag oh en em harpa var ar penn all, e lammas dreist ar ster. - Paotr ar roh a daolas e vên en dour hag e diou rampadenn oa en tu all. - Hag ar miliner a reas eur harrbont gand e vein-milin hag oa er hoad kerkent hag e gamaraded.

Goude bale eun tammig dre douez ar gwez, e tigouezont e-tal eur hoz ti fall. Eun denig oajet ha treud oa e-tal an nor, azezet var eun tamm piltos.

- Deiz mad! eontr, a lavaront dezañ. Da biou ar hoad-mañ? Dit eo?
 - O! nann, siwaz! emezañ. Mestr ar hoad-mañ eo mestr ar hastell zo du-hont pelloh. Mez eun devez eo eet kuit ne ouzer na penaoz na pe da vare. Hag abaoe, oll ar re 'glask mond da jom d'an ti-ze a vez lazeta d'an eur a greisteiz.
 - Lazet! a lavaras an tri gamarad. Gand piou da vihanna? Ni ya da weled.
 - Ya, ya, kit da weled ma ho-peus c'hoant, eme an denig koz. Mez taolit evez rag eun Aotrou baro hir.
 - O! bezit dineh. Ma lakeom or hrabanou warnañ, ne fiñvo mui.
- Hag ez ejont d'ar maner.

*

**

Ar maner oa eun ti deuz ar re gaerra. N'oa den ennañ. Mez, avad, beza oa ar peza gared: kig ha bara da zibri, gweleou pluñv da gousked, hag, er hao, gwin, chistr hag a beb seurt traou mad da eva.

Evel ma oant skuiz ez ajont, dioustu, da gousked goude beza debret eur goan vad. O housk oa bet deuz ar gwella. N'o-doa klevet trouz ebed.

Ha deuz ar mintin, goude beza debret mad o lein, c'hoaz, eh en em glevom da dremen an deiz heb beza inouet. Lakeet oa e chomje unan er maner da ober ar geusteurenn. An daou all a yaje da jaseal. Ha pa vije bet prest mern, war-dro mareou ar hreisteiz, e vije sonet, na petra 'ta? kloh ar maner.

Ar mengleuzier a houlennas chom da genta, er gêr. An daou all, eta, a gemeras fuzuillou ha poultr oa eno. Hag en hent.

Paotr e roh en em lakeas a-zevri da farda eur vern vad. Lakaad a reas ar pod war an tan. Ar zoubenn a verve dija. Ar haol oa poaz. An traou all oa 'vond da veza prest. Kerkoulz an horolaj a verke dija kreisteiz. Ha dres e soñje mond da zon ar hloh pa glevas trouz er siminal.

O ! emezañ, eul lapous noz bennag dihunet dre ar moked a yee en e fri.

Mez, sada o koueza eur mên, hag eun all, hag eun all c'hoaz.

- Bremaig, lapous daonet, a lavaras, me raio dit diskenn.

- A! ya. Mall az-peus da weled ahanon, a lavaras eur vouez. Gortoz ma rin da stal dit.

Ha kerkent, sada war an oaled eur mell den, baro dezañ hag a ziskenne beteg e voutou.

Kregi 'reas er mengleuzier hag e tibradas anezañ evel eur bugel. Goude e liammas dezañ e zaouarn hag e dreid, hag hen sebelias dindan ar mên oaled.

*

**

Koulskoude an daou jaseour o-doa naon dija.

- Petra 'zo c'hoarvezet da vihanna, a lavare Yann e vaz houarn. Ema kreisteiz. Hag ar hloh ne zon ket. Deom da weled.

Hag e teujont d'ar maner.

E feiz ! eur zouezenn o-doa bet pa oant digouezet. An oaled oa freuzet. Ar pod houarn oa torret, hag ar zoubenn skuillet amañ hag a-hont dre ar gegin. A-zindan ar mên oaled e klevent klemmadennou truezuz.

- O! paour-kêz, emezo en eur denna kuit o hamarad, e pe stad emaut lakeet? Petra 'zo c'hoarvezet 'ta?

- Petra? An aotrou baro hir! A! fidandouille! eur gwall baotr eo!

- Eur gwall baotr? Ha pa ve kerniel an diaoul war e benn, ni 'grenno dezañ e varo. E peleh ema ?

- Ne ouzon ket e peleh e hellfe beza. Mez dre ar siminal eo deuet.

*

**

En devez war-lerh, ar miliner a ginnigas chom da farda mern. - Mar deu, aze, emezañ, - me vo war evez, - mar deu aze, me vanna outañ va mein-milin.

Edo greet ar zoubenn, adarre. Ar miliner oa o vond da dapoud kordenn ar hloh evid gervel e gamaraded pa gouezas eur mên er zoubenn.

- Aze eo! ema o tond ! Peleh ema va mein-milin? a lavaras.

Mez ker buan ha ma 'n-doa lavaret, setu an Aotrou Baro hir o kregi ennañ hag o lakaad chadennou en-dro dezañ evel ma ve lurennet eur bugel bihan. Stanka 'reas e henou gand eun torch-listri ha teuler anezañ war e benn er baill da walhi. Goude-ze, war ar baill, e lakeas ar mein-milin.

*

**

D'ar mare-ze an daou jaseour a lavare, en eur zelled ouz an heol: E tlee beza kreisteiz. Deom da weled petra zo digouezet.

Kaoud a rajont, er gegin, ar pod houarn, adarre torret, hag an tammou strinket amañ hag a-hont war ar haol hag ar hig. Mez trouz ebed dre an ti ha ne welent den.

- Baro-hir an diaoul ! eme Yann e vaz houarn. Klaoustre en-deus lazet or hamarad en dro-mañ. Mez e peleh en-deus lakeet e gorr!...

Tenna 'reas ar mein milin diwar ar baill hag e welas eno, siwaz! ar paour-kêz miliner hanter-varo dija! Baro-hir ar gounnar ! a lavaras, kement-se a gousto ker dit. Ma gellan da gaoud dirag va daoulagad, da ler a baeo !

*

**

En devez war-lerh edo e dro da jom er gêr. En eur ober ar geusteuenn, ne denne lagad diwar ar siminal. E vaz houarn a vije atao en e gichenn.

D'ar hreisteiz, e kouezas, adarre, mein er zoubenn.

- A! emaut krog da ziskenn... Ha Yann, paka e vaz houarn. Ha pa oa an Aotrou o tond deuz ar siminal, dao! eun taol war gern e benn ha leda 'nezañ var al leur-zi. Treina 'reas e gorr d'ar hao, hag eno e rodellas e varo hag e skoulmas anezo en-dro da graponou houarn oa er voger. Neuze, en eur hoarzin ez eas da zen ar hloh.

E gamaraded a deuas, raktal. Ha foug enno e houlenont :

Ahanta? deuet out a-benn anezañ ?

- Deuit da weled, eme Yann.

O-zri, e tiskennjont d'ar hao. Mez siwaz ! Eno, n'oa mui den. Ar baro, hepken, oa chomet stag ouz ar hraponou. Mez pikadou gwad a ziskoueze peseurt hent en-doa kemeret ar Baro-hir da vond kuit. Dispenn a reont e roudou dre ar pikadou gwad-se. Hag e tigouezjont, e-kreiz ar hoad, e-tal eur puñs. Pell e chomont da zelled ennañ. Mez kaer o-doa selled, ne welent tamm an dour er puñs. Ha koulskoude, oa warnañ eun droell hag eur gordenn.

- Mad, a lavaront, aze ema. Emichañs eo maro. Red eo mond da weled.

- Me ya da ziskenn, eme ar mengleuzier. Ma sao beh warnon, me a strillo ar gordenn. N'ho-pezo nemed sacha. Mez sacha, avad, diohtu.

E-pad eun eur ar gordenn a zistroas da vond er puñs. N'oa ket distroet oll ha dija, pa oa gwelet o strilla, o strilla... o strilla c'hoaz.

E gamaraded a zavas ar mengleuzier.

- Ahanta! Petra 'zo? Petra 'peus gwelet?

- Petra? paotred paour! Genou an Ivern, emichañs. Tan, tan c'hoaz, ha tan. Evidon-me, ne din ket mui en toull-ze.

- Mad, gortoz! me zo 'vond, a lavaras ar miliner...

Eun eur hanter oa tremenet, hag ar gordenn a ziruille atao. Pelloh oa gwelet o strilla. Kerkent oa tennet er-mêz.

- Ha te? Petra 'peus gwelet? petra 'peus klevet? a lavaras dezañ e zaou gamarad.

- Gwelet 'm-eus eun tan braz ha klevet eur vouez o lavared: Pa vo tomm ar forn, c'hwi 'daolo e-barz an hini 'zo o tiskenn. O! a-walh am-eus bet! O! a-walh am-eus bet, ive! Ne din ket mui er puñs-ze. Hag en eur lavared kement-se, ar mengleuzier a dorche e hwezenn hag a grene c'hoaz.

- Te, kennebeud, ne dez mui, eme Yann. Kre mil borgnon! me zo 'vond. Me rank gouzoud petra 'dremen en toull-ze.

Hag eñ deuz kordenn ar puñs.

*

**

Eun hanter devez, dija, oa bet o tiskenn. Digouezet beteg ar strad, e welas evel eur bed all dirag e zaoulagad. Dirazañ oa eur maner deuz ar re gaerra. Tud gwisket deuz a zillajou pinvidig a wele o tond hag o vond en-dro dezañ.

- Da biou ar palez-mañ? 'lavaras dezo.

Unan a respontas: Hennez, ar palez-se, a zo da eun Aotrou ha na gavas, morse, e bar. Mez eun devez 'zo, ema klañv. War e wele ema. Ha divennet krak en-deus lezel den da vond beteg ennañ.

- Den! eme Yann. O! me rank mond d'e veteg, avad. Me, kennebeud, n'em-eus kavet va far, morse. Me 'rank gweled an Aotrou- ze.

- Esait mar kirit. Mez diwallit ouz e gounnar. Er prizon, aze, zo eun den pinvidig hag a zo bet falvezet gantañ en em zevel eneb dezañ, eun devez. Teir blah yaouank en-doa hag a zo dalhet ive, aze, gand o zad kevred

- Ba! eme Yann, en eur skoazia e ziskoaz, me 'rank mond da weled, atao. Hag eñ er maner.

*

**

Kerkent, eur bern tud a deuas a-benn dezañ da vired outañ mond larkoh. Mez n'oa ket bet pell evid en em zizober anezo. Eun taol baz en tu-mañ, eun taol all en tu-ze hag e oant oll taouarhennet. Hag ez ee, evel-se, deuz an eil kamb d'eben. Pelloh e tigouezas en hini oa an Aotrou enni.

Edo eno, astennet war e wele. Deuz e benn ne weled nemed ar hig ruz. Ha teir blah koant ha fichet kaer oa o louzaoui anezañ.

O weled Yann, e reas eur skrijadenn. Hanter zevel a reas war e holhed, hag e zouarn e kroaz, e lavare: O! en an' Doue! ne lazit ket ahanon. Lezit va buhez ganen ha me roio deoh va frizonerezed koant hag o zad.

- Kre mil borgnon ! Kement-se diohtu, eme Yann, en eur vousec'hoarzin hag en eur anaoud an Aotrou Baro hir. Allo! ar memez tra !

“ Ya, ya. Kasit anezo ganeoh pa geroh ha kit kuit.

*

**

An dimezelled ne houlenent ket gwelloh, a helloh kredi. Inouet a-walh oant eno. Yann a gasas ar gosa dirag genou ar puñs, a lakeas anezi da gregi stard er gordenn hag a lavaras d'e gamaraded sacha.

P'oa deuet ar gordenn d'an traoñ, a-nevez, edo eno gand an eil deuz ar plahed yaouank. Mez kaer en-doa strilla ar gordenn, netra ne fiñve el laez.

- Drol avad, eme Yann. Petra 'zo a-nevez 'ta du-ze? Hag eñ lakaad ar plah yaouank war e gein, hag a-harzo deuz ar gordenn pignad d'ar gorre.

Pa oa digouezet e welas e zaou gamarad oh en em ganna diwar-benn gouzoud piou a gemerje da bried ar plah yaouank en-doa digaset dezo da genta.

- Peoh! nom de mil orgnon! eme Yann. Peoh, paotred ! Setu amañ eur plah yaouank all. Dalhit anezo o-diou. Me 'zo 'vond en-dro da gerhad eur hoar o-deus du-ze. Er giz-se on-

devezo pep hini e hini. Hag eñ er puñs, adarre. Mez an taol-mañ, a-veh m'oa diskennet, e zaou gamarad, a zavas ar gordenn.

*

**

Koulskoude, Yann a yeas da di an Aotrou Baro-hir. Kemeret a reas ar plah yaouank all hag he zad. Dond a reas buan, ganto kevred, da henou ar puñs. Ar plah yaouank a zañse gand ar foug oa enni! Mez digouezet gand an toull ne weljont kordenn ebed mui.

- An dud fall ! eme Yann. Tennet o-deus ar gordenn ganto. Bremañ vo brao deom! Amañ e rankfom chom, nemed ar Baro- hir a lavarfe deom penaoz mond d'or bro heb ar gordenn.

Hag eñ da di ar Baro-hir, en-dro, da gonta, ar pez oa digouezet.

- Eo, eo, eme an Aotrou, sevel a reoh d'ar gorre. Setu amañ eur hap houarn. Lakit an dra-ze var ho penn hag e savoh goude ma ve beteg ar baradoz.

'Mez aon, en-doa mall da weled Yann pell dioutañ. Ha Yann digouezet e genou ar puñs, lakaad ar hap houarn var e benn, kemer an tad war eur vreh hag ar plah yaouank war eur vreh all, hag en eur mare, edont douget war an douar.

*

**

E gamaraded ne hedent mui anezañ. Kaoud a ree dezo ne hellje biken dond deuz ar puñs hag e vevent drant ha dizoursi.

An eil hag egile o-doa kemeret da briejou ar plahed yaouank oa bet digaset dezo gand Yann. Beva 'reent kevred er maner hag oa bet digouezet ennañ kement a wall ganto en deveziou a-raog.

Mez, Yann, kounnar ennañ, a lakeas e vaz houarn da hoari. Teuler a reas anezo er-mêz euz ar maner. Hag eun nebeud deveziou goude, e kemeras da bried ar plah yaouank oa deuet gantañ da ziweza.

*

**

Ar yez latin a lavar mad :

Audaces fortuna juvat,

Gand tud hardiz an traou 'dro mad.

An Higenn vurzuduz

Eur wech oa, en eun enezenn, eur roue. E ano oa Tolgoz. Mestr oa war an douar ha war ar mor.

Beza en-doa daou vab: Roderig ha Sousor. O-daou oant koantig oll, seder ha yah. Sousor a gare pesketa ha klask war bord an aod kregin ha yeot mor. Roderig, avad, a gave gwelloc'h chaseal. Plijadur en-doa o klevet al lapous o kana er brankou gwez ha plijoud a ree dezañ, c'hoaz, klask bleuniou e pleg reier ar menez.

O santoud ar gozni o tond hag ar maro demdost d'an treujou, Tolgoz a halvas e vugale:

- Pa na vezin mui, a lavaras dezo, c'hwi 'ranno etrezoh va rouantelez. Ne garfen ket e rafoh, morse, brezel an eil d'egile. Abalamour da ze, te, a lavaras da Roderig, a vezo roue war an douar, ar hoajou hag ar menez. Dal va gwareg arhant ha va birou dir ha n'o-deus morse greet taol gwenn ebed. Sousor, te vo mestr war ar mor hag ar pez a zo ennañ. Setu amañ va higenn aour hag evid tapoud pesked n'he-deus ezomm tamm boued. Ne ziskrog, morse, kennebeud, eur wech krog.

En em garit, va bugale. Na rit trouz ebed morse, an eil d'egile. Ar brezel etre breudeur a denn koler Doue.

Hag ar roue koz a varvas eun nebeud goude.

*

**

An daou vreur a ouelas kalz d'o zad. Bepred, ive, oa bet dous ha mad en o heñver. Roderig ha Sousor a lakeas e gorv en douar. Goude an anteramant e pokjont an eil d'egile, ha pep hini en em dennas en e du.

Roderig a yeas d'ar hoad, ha gand e wareg e tape ar pez a gare a lapoused hag anevaled gouez. Sousor a ziskennas war ribl ar mor. E higenn aour a zigase, ive, dezañ pesked e-leiz.

Mez ober ar memez tra bemdez, da galz a zo divlaz. Sousor a deuas buan da veza inouet. Kaer en-doa paka pesked deuz eur seurt nevez, bemdez, pesked a beb seurt ment hag a beb seurt liou, kaer en-doa bernia krogenn war grogenn ar hregin a gave, n'en-doa plijadur ebed mui. Dond a ree da veza jalouz ouz e vreur. Hag ankonac'heet gantañ kenteliou e dad, e klaskas an dro da laerez diwar e goust e wareg arhant hag e virou dir. C'hoant en-doa da veza d'e dro roue war ar hoajou ha war ar menez. Mez penaoz en em gemered? Roderig oa braz ha gallouduz. Ouspenn-ze en-doa e armou. N'oa ket brao c'hoari outañ. Ha Sousor, evel an dud aviuz, a zoñjas mond dezañ dre izign..

*

**

Eun devez, eta, ez eas war-zu e vreur. Kaoud a reas anezañ e-kreiz ar hoad braz o poazad d'e vern eur mell kostezenn bijorh.

- A! deiz mad dit! breur, a lavaras dezañ. Doue d'az tiwallo! Me laka e-peus greet, hirio, tro vad. Kerkoulz n'eo ket diêz dit. Ar hoad a zo leun a anevaled gouez.

- Sell! te eo, Sousor, eme Roderig, laouen. A! mad e-peus greet o tond, avad. Mall em oa d'az kweled ! Penaoz e rez 'ta? Hag e pedas anezañ da zibri e vern.

N'oa ket bet ezomm d'e bedi diou wech, e helloh kredi.

P'oa leun e gov e lavaras: - Ahanta! N'out ket c'hoaz skuiz, Roderig, o redeg atao, ar memez koajou? Ha ma rafem eun trok? Ne gav ket dit e ve laouennoh or buhez ma hellfom en em emell, an eil goude egile, deuz an douar ha deuz ar mor? Ro din-me, e-pad eun devez, da wareg ha da virou. Me, en em lakaio da jaseal ha te 'yelo da besketa gand va higenn.

Roderig en-doa kalon vad. Beza oa, ive, ar yaouanka. N'en-doa tamm disfiziañs. Rei a reas e wareg. Ha Sousor a lezas gantañ e higenn aour stag ouz eul lasenn seiz. Mez deuz al lasenn-ze, avad, en-deus a-raog, uzet an neudenn en eur frota anezi ouz eur roh. Roderig ne zellas ket, zoken, outi, hag a ziskennas war bord ar mor, eüruz ha laouen da veza greet plijadur d'e vreur, ha kontant, ive, da ober eur vicher nevez.

Digouezet war bord ar mor, e klask eun toull don etre diou roh da deuler e higenn. Goude-ze, e kemeras plijadur o selled ouz ar bezin o neuñv evel rubanou hag o weled ar cheored o haloupad an eil war- lerb eben, e-touez ar yeot mor.

Sada ma sant eun dra bennag o kregi. - Aze, eo! emezañ. Hag e sache goustadig e higenn, o soñjal e teuo gantañ eur pesk braz bennag. Mez krak! al lasenn a dorr. Pesk hag higenn zo eet e-biou. Ha glaharet nêt, e teu war-zu e vreur da gonta dezañ e wall-dro.

*

**

D'ar mare-ze, Sousor a oa o haloupad e-kreiz ar hoad. N'edo tamm en imor vad. Rag ne ouie ket ar mod da jaseal ha ne bake tra.

Roderig a gontas dezañ ar pez a oa digouezet.

- Mil azen ! a respontas. Bremañ 'peus greet eun taol brao ! Me 'rank kaoud va higenn. Kea d'he hlask. Mar deuez dirazon hebdi, me da lazo gand da wareg ha da virou. -Mez ennañ e- unan e veize. Va breur en em veuzo, o klask an higenn. Hag ar zoñj-ze a roe dezañ laouenedigez en e galon.

Roderig, avad, a blegas e benn, ha tristig oll e tiskennas war ribl ar mor. Petra raje ? N'en-doa mui netra evid en em zivenn eneb e vreur. Ha koulskoude, ive, na helle ket mond da strad ar mor da glask ar pesk en-doa lonket e higenn. Ken glaharet oa, ma soñjas en em veuzi. Daoust ha n'oa ket gwelloh mervel en eun taol eged mervel a nebeudou gand an naon, pe zoken, beza debret gand an anevaled gouez?

O ruill ar zoñjou-ze en e spered, e tigouezas war ar roh en-doa kollet e higenn dindanni. An dour oa sioul; ar mor glaz en-doa an êr da lavared dezañ diskenn ennañ; ar gwagigou a deue, an eil goude eben, da lipad e dreid. Diskenn a reas a- nebeudou, hag a-nebeudou, koulz lavared heb her gouzoud, oa gouledet er mor.

Ar yenienn a lakeas e izili da zonna. Serri 'reas e zaoulagad. E ziskouarn a voude. Hag e zivesker, evel plom, a denne anezañ war-zu ar strad.

Pegeid en-doa lakeet da ziskenn? Ne oar den. Mez sada e dreid o steki ouz eun dra bennag. Divorfila 'reas. Edo plom en e zav. Eur sklerijenn hlaz a lugerne en-dro dezañ. Ar bezin a zave, en daou du, evel ar gwez palmez en eur hoad. Ha dirazañ e welas eun toull braz e-touez ar reier.

Roderig a jomas mantret oll. Dispourbella 'reas e zaoulagad. Mez ne wele netra. Hag eñ mond en toull.

*

**

An toull-ze oa palez Doue ar mor. E vogerou oa greet gand kregin ormel hag ar pave gand kregin Sant Jakez. Er penn- uhella edo mestr an ti. Azezet oa war eun tron perlez. E varo, blañsonet, a zalhe en o blañson eur bern bigerniel alaouret. War e benn oa eur gurunenn. Hag en e zorn e touge eur forh tri biz.

An êr en-doa da veza gwall-dra. Roderig, spontet oll, a gouezas d'an daoulin en eur grial: O! na rit ket a zroug din! na rit ket a zroug din, mar plij.

Doue ar mor a reas eur mousc'hoarz ha gand eur vouez dous e lavaras: N'ho-pezet ket aon. Me zo ho mignon.

Ha Roderig, kennerzet dre ar homzou-ze, 'gontas dezañ e blanedenn hag a houlennas sikour eneb e vreur.

Doue ar mor a flouras e varo. Chom a reas eur pennad da zoñjal. Goude e lavaras: Kemer an daou vên lugernuz a zo etre da dreid. Ober a reont sevel ha diskenn er mor hervez ma ve c'hoant. Gand ar mein-ze e vezi treh d'az preur hag e helli kaoud digantañ da wareg. Bremañ, klaskom an higenn.

Doue ar mor a gemeras eur foultrenn bigorn. Lakaad a reas anezañ etre e vuzellou, hag e sonas evel eun drompill.

Kerkent ar palez a deuas da veza leun a besked a beb seurt ment hag a beb seurt liou: re vihan, re vraz; re ruz, re wenn, re hlaz, re arhant, re alaouret. Dond a reont dioh renk. Ober a reont en-dro d'an tron hag ez eent kuit.

Digouezoud a reas, evel-se, pesked e-pad pell amzer. Roderig oa dija skuiz maro o selled. Hag eñ , pelloh, gweled o tond, goustadig, lochore, eur mell pesk glaz. Eun neudenn seiz oa stag ouz e veg hag a strobe anezañ. Roderig a velas e penn an neudenn an higenn aour krog en e vuzell. Doue ar mor a reas sin. Ar pesk a jomas a-zav. Roderig a ziskrogas e higenn. Ar pesk a daolas eun tammig gwad hag a yeas kuit evel ma oa deuet.

Roderig a zaoulinas dirag Doue ar mor. Lavared a reas bennoz dezañ hag e houlennas digantañ sevel war ar mor ha dond war an douar, adarre.

- Ouz ar voger aze, a respontas Doue ar mor, ez euz bokedou bleun-mor. Kemer ha lak anezo a-zindan da fri.

Ar bleuniou-ze a reas dezañ kousked.

Pa zivunas edo war ar roh hag oa diwarni bet risklet en dour. Daoust, a zoñjas, ha me zo bet oh huñvreal?

Mez nann. En e gichenn edo an higenn aour hag an daou vên lugernuz. Dastum a reas anezo ha yao war-zu ar hoad.

Sousor hen gwelas o tond. Krial a reas dezañ a ziabell:

- Teh diouzin, loan divalo! N'em-eus ezomm 'bed ahanout! Ne zellin ket ouzit ken a zigasi din va higenn aour.

- Mez setu anezi, amañ. Dal! Kemer ha ro d'in va gwareg.

- Hañ! va higenn? gwel 'ta. Hag e kemeras an higenn en e zorn.

- Va higenn eo, avad ! Mez kee pelloh c'hoaz diouzin bremañ. Ne roin dit na va higenn na da wareg. Me eo, bremañ, mestr ar hoad hag ar mor. Me da lazo mar dez da enebi...

Hag en eur gomz evel-se, dremm Sousor oa ken fuloret ma teuas Roderig da gemered aon. Mond a reas kuit hag e tiskennas da gaoud ar mor.

Eur vag oa eno o vreañsellad war al lano. Roderig a bignas. Goude e taolas unan deuz e vein en dour.

Kerkent ar gwagou a zavas. Kerzed a reont dreist ar herreg, dreist an tevenn. En em leda 'reont- war ar prajou, ar parkeier. Kendelher a reont da vond a-gil beb kammed. Pelloh

edont er hoad el leh ma oa Sousor. Hemañ haloupe. Aon en-doa . Mez an dour a yee buannoh egetañ. A-barz pell e welas oa kollet.

Koulskoude, bag Roderig a yee da heul an tre hag a vrañselle en tu-mañ , en tu-ze ken braoig ha tra.

Sousor en-doa, dija, dour beteg e hanter. Ne ouie mui e peleh bale, e peleh tehed. Hag e krias: Breur! O Breur! war va zikour! Emaon o vond da goll!

- War da zikour! den fallagr. O! ne dan ket na ne dan. N'e-peus ket c'hoanteet va maro, te da-unan? N'e-peus ket lavaret din mond da glask da higenn e donder ar mor braz? N'e-peus ket zoken gourdrouzet va laza gand va gwareg? Bremañ emaut o vond da veza beuzet. En em denn mar gellez.

- Me 'roio dit da wareg, eme Sousor, en dour beteg e ziskoaz, te roio din va higenn.

- N'e-peus ket kemeret evidout da-unan an oll danvez oa bet rannet etrezom gand on tad?

- War va zikour, en an' Doue! eme Sousor, an dour o tarlonkad en e houzoug. Keuz ameus. Truez! Na lez ket ahanon da veza beuzet!

*

**

Roderig n'oa ket den fall. Kalon vad en-doa, zoken. Ne zalhe tamm drougiez. Diskouez a ree kaoud imor, mez, e gwirionez, en-doa truez ouz e vreur. Teuler a reas en dour ar mên all en-doa bet digand Doue ar mor.

Kerkent ar gwagou a ehanas da bignad. An tre a deuas. Bagig Roderig a yeas, d'e heul hag a jomas a-zav war an trêz.

Eno, Sousor a gouezas d'an daoulin dirazañ. Rei 'reas dezañ e wareg arhant. Rei 'reas ouspenn, an higenn aour en-doa bet digand e dad. Ha Roderig a deuas da veza Roue, evel-se, war an douar ha war ar mor.

*

**

An den dle harpa 'n den ha Doue peb unan,
Anez, ne ve er bed, nemel anken ha poan.

Boulou Glaz ar Roue Salomon

E Brest oa, gwechall, eur homiser polis hag a gave diêz gweled an oad o tond dezañ. E zeveziou oa bet, atao, gwriet gand neud aour ha neud arhant. Ne zoñje nemed gand tristidigez er boan a deu da heul ar gozni. Skrija 'ree dreist-oll, o weled e teu, atao, gand an oad, ar maro.

Hag e kemere e velehour, aliesoh eged bemdez, da houlenn outañ pe oad a roe dezañ. Hag e tenne e vleu pa zeraouent griza. A briz ebed ne felle dezañ mervel. Ha selaouet en-defe an diaoul, zoken, ma ve bet deuet da ginnig dezañ eur bloavez muioh.

Abalamour da ze, e kemeras da gamarad eur medisin a jome e-kichenn e di. Esper en-
doa 'vije deuet an den-ze, dre e zeskadurez, da vired outañ da vervel.

Kerkoulz, ive, avad, o-daou oant greet an eil diouz egile.

Ar medisin oa bambocher. O-daou, aliez, e tremenent an noz o frikota. Ar medisin a bae
ar friko. Mez evid en em dapoud, e werze d'e gamarad, ha ker, eun tamm louzou bennag
war digarez rei dezañ eur yaouankiz nevez.

*

**

Eun nozvez, ar homiser ha pevar all, a yeas da ober tro kêr diouz an noz. Ar goañv oa.
An noz oa teñval. An avel a hweze hag en eur hweza a yude. Ar pemp den a yee dre ar
ruiou. Ne gavjont ket eur hristen. Ne weljont ket, zoken, na ki na kaz. An amzer oa re
fall.

Goude beza greet tro kêr, edont war dreujou o zi, dija, pa glevjont trouz bale. Unan a
zavas al letern. Hag e weljont dirazo, eur pikol den braz. E varo oa hir ha du. E
wiskamant a ziskoueze n'oa ket deuz ar vro.

- Piou 'zo? a lavarjont.

- Eun den, eme an estrañjour.

- Eun den? na peseurt respont!

- Ne hellan lavared ken.

- Hoh ano ?

- Eun dra eo ha na zell ket ouzoh.

- A beleh e teuit?

- Deuz ar bed oll.

- Da beleh ez it?

- D'al leh ma karo Doue va has. Va hent zo dre ar bed. Mond a ran heb gouzoud da
beleh. Bale a ran kerkent hag ar goulou deiz. Ehana 'rankan pa deu noz hag ez an da
ziskuiza da balez ar Roue kerkoulz ha da di ar paour.

*

**

Ar homiser a zelle piz ouz an estrañjour. Ne ouie ket kalz petra da zoñjal. Pelloh e
lavaras dezañ gand eur c'hoarz yud: - Deuit, aotrou, d'ar prizon. Ni welo, warc'hoaz,
petra 'zo kuzet dindan ho komzou.

- N'em-eus lavaret nemed ar wirionez.

- Ni 'welo an dra-ze. Warhoaz e rankoh konta ho puhez. Mar en em fazian, e vezoh lezet
da vond kuit. Mez mar doh an hini a zoñjan, e vezoh krouget.

Hag an estrañjour a reas eur c'hoarz trist. O! a lavaras, me 'garfe beza krouget! Ma
hellfen beza krouget, pelloh!

- Warhoaz e vo gwelet.

- Warhoaz?... An deiz a deuio da houlaoui hag an avel am poulzo, adarre, atao evel atao,
war-zu broiou all.

- Kement-se a zello ouz ar pezh on-devezo kavet en ho puhez.

- A! bremañ, e kaozeit mad.

- Allo, a lavaras d'e gamaraded, furchit e hodellou ha tennit digantañ e baperou hag an
traou all a hellfe dougen.

*
**

Abred diouz ar mintin, d'an deiz war-lerh, ar homiser oa dirag e vureo, eul lunedou war e fri, o lenn paperou an estrañjour. Ar paperou oa koz, ken koz ma oant uzet, debret gand an amzer. Ano oa enno deuz an traou oa bet, gwechall, mez ar pella gwechall. War eun enebenn edo ar homzou-mañ :Gwelet am-eus ar Hrist o vervel. War eun enebenn all :Gwelet am-eus gwez el leh ema, hirio, kêr Vrest. War eun all c'hoaz : Nag oa kaer, gwechall, ar prajou ema enno bremañ kêriou Landerne ha Kemper!

Hag ar homiser a gave pennadou skrid e brezoneg, pennadou all e galleg, pennadou all c'hoaz ne ouie ket e peseurt yez. - O! a veize, n'ouzon ket piou eo. Mez eun den desket e rank beza. Hag e troe follennou, re all ha re all c'hoaz, pa zigouezas war ar barzaz-mañ :

Beza em-eus melkoni ha poan
O vond dre ar bed,
Dre rankoud kerzed atao, va- unan
Heb mignon ebed.

.....
Pa weljon e zaoulagad,
O para varnon,
Dous meurbed hag hegarad,
D'an daoulin e kouezjon.

Kerz, a lavaras din, kerz dre ar bed,
Heb ehana morse;
Ha diwar neuze, dre an hentchou bepred,
Ne harzan da vale.

Bevet em-eus kant vloaz ha kantvejou c'hoaz,
Den mui n'am anavez;
'Vel ma tremen hirio, e tremeno warhoaz !
Den ouzin n'en-deus truez !

.....
Pa deu an noz, beb tro, ar maro 'hortozan
Mez an deiz a deu heol nevez gantañ
Ha gantañ ive, bepred, evidon
Nerz ha buhez kreñvoh em halon.

.....
O lenn an traou-ze, ar homiser a jeñchas liou. - Mez, a lavare - ma ententan mad, - an den-ze en-deus bevet kantvejou, heb dond da veza koz. Neuze an den-ze en-deus eun dra bennag hag a laka ar bloaveziou da vond e-biou dezañ heb kas ganto tamm deuz e vuhez. E ranko, kousto pe gousto, lavared penaoz eh en em gemer, pe me her haso, a-raog an noz, hirio, da goania gand an diaoul d'an ivern.
Hag eñ da hervel e gomisien: E! Loiz, Fañch, Alour!

- Petra 'zo, Aotrou?

- It da gerhad an den ho-poa klozet er prizon deh da noz, ha digasit anezañ amañ, dioustu.

Deg munut goude, ar homiser oa penn-oh-penn gand ar prizonier.

- Ne dafoh ket kuit ahalenn, a lavaras dezañ, ken ho-pezo roet din hoh ano, ano ho pro, ho micher ha lavaret petra glaskit war-dro amañ.

- Aotrou, d'an noz tremenet em-eus hen lavaret deoh dija. Va ano 'zo eur mister. Den ebed ne hello hen anaoud nemed va-unan hel lavarjen dezañ. Bale a rankan, bemdez heb ehana, morse. Digouezoud a ran deuz an noz en tu-pe-du. Diskuiza 'ran eun tammig. Mez pa deu an heol da zevel, eur vouez a lavar din: Kerz. Hag e rankan mond. Kaer en-deus an dud klask va derhel, ne hellint, biken. Doue en-deus merket din e rankan bale bepred. Setu aze, Aotrou, va micher; setu, aze, va stad a vuhez.

- N'eo ket gwir. Emaout o liva geier. Ma ne lavarez ket ar wirionez, a-benn ma tremeno an deiz-mañ e vo lakeet da grohenn da zeha.

- O! na pegement e karfen kement-se ! Mez, siwaz ! en dro- mañ, e vezo evel en troiou all. Bet on bet kemeret evid eul laer, evid eun treitour; bet on bet taolet er prizon. Hag en devez war-lerh, e vijen pell deuz ar re a glaske va derhel.

- Deuz a beleh oh 'ta?

- Euz Jeruzalem.

- Pet bloaz ho-peus?

- Tri hant vloaz ha tregont.

-Ta! Ta! n'eo ket gwir. Tri-hant vloaz ha tregont. Diskouezit din ar mister-ze. Lennet em-eus ho paperou. Gwelet am-eus ez oh melkoniet o rankoud bale hoh-unan dre ar bed. Mad. Lavarit din e pe hiz ho-peus gellet beva keid all, ha me hen tou, me 'valeo ganeoh kevred.

- Siwaz ! ne ouzoh ket petra 'livirit. Mez, selaouit: me zo 'vond da gonta deoh. Me 'zo bet eur mignon d'ar Roue Salomon.

Oh e gleved, ar homiser a rampe e henou hag a zispourbelle e zaoulagad.

- Ya. Bet on eur mignon d'ar Roue Salomon. Pa deuas ar Roue-ze d'en em roi d'ar pehed ha pa welas e-kreiz e behed ar maro o tostaad, e lavaras din: Ac'haveruz ! te zo bet va mignon brasa. A-raog mervel e lezan ganez eun dra a briz. Mesk an eil gand egile, al louzeier a zo merket war ar paper- mañ. Lonk anezo, goude-ze, hag e vevi pelloh egedon. Dre va deskadurez on deuet a-benn da anaoud vertuz al louzeier-ze. Mez siwaz! ne vo ket talvouduz evidon. N'em-eus mui amzer... Hag e varvas en eur gaozeal.

- Mad. Mesket em-eus al louzeier-ze, e-giz ma oa merket. Greet am-eus ganto boulou. Amañ emañt er voest-mañ. Hag en eur gemer outo unan beb kant vloaz, em-eus buhez evid kant vloaz all, adarre... Selaouit penn-da-benn, mar plij, aotrou. Dre ma hellen beva. keid ha ma karen, oan deuet da veza didruez, ha zoken, da veza eun istrogell deuz ar re falla. Beza oan e Jeruzalem pa oa lakeet an Aotrou Krist d'ar maro. Gwelet em-oa e gas war ar halvar, el leh ma roas e vuhez evid prena ar bed. Tremena a eure e-biou va zi. Ar jolori a ree an dud oa ouz e heul a boulzas ahanon d'en em lakaad em frenest. Jezuz a astennas e zorn war-zu ennon hag a houlennas eur werennad dour, en an' Doue! Skuiz oa hag eh esezas azeza war traoñ va frenest. - Nann, nann, a lavarjon dezañ, kerz, kerz d'al leh ma 'z eo douget dit mond. - Ha Jezuz gand eur vouez, c'hoaz dous, mez yen ken a sklase va halon, a respontas: Te, ive, a gerzo, den fall, te ive a gerzo, en-dro d'ar bed heb gelloud ehana morse. Ha diwar neuze, 'm-eus ranket bale. Me eo ar Boudedeo! Setu aze va buhez. Ar boulou-ze a deu beb kant vloaz da renevezi va nerz. Dond a ran, adarre, yaouank, hag ez an...

Ar homiser a jome digor e henou, digor e zaoulagad, alvaonet oll. Ha setu-eñ d'an daoulin hag en eur leñva e lavaras: Roit din al louzou-ze, mar plij. Roit anezo din: me yelo d'ho heul dre ar bed oll. N'em-eus netra da rei deoh en dizro nemed va harantez. Me ho karo ! O ! roit din kant vloaz buhez!...

- Ro peoh, maleüruz!

- Nann. Roit din: ne lezin ket ahanoh da vond kuit ken ho- po...

- Dal: setu aze diou voul. Rei a raint dit kant vloaz buhez. Mez e-pad ar bloaveziou-ze, gra mad da zever e-keñver Doue.

Ar Boudedeo a gomze c'hoaz pa oa klevet eur vouez o lavared: Kerz! Kerz! Hag ez eas en e rout.

*

**

Chomet e- unan, en e vureo ar homiser oa nehet maro.

- Daoust ha gwir eo, a lavare, en eur zelled ouz ar boulou, daoust ha gwir eo e ro ar re-mañ ar vuhez? Ha ma pakfen va maro diwarno ! Marteze, an den-ze en-doa c'hoant gweled ahanon o kreuvi.

- Petra 'rin? a lavare c'hoaz. Setu amañ ar boulou etre va bizied. Mez va halon n'eo ket evid mired da grena! Ha mar dafen da gaoud ar medisin? Ya. Mez hennez 'zo paotr fin hag a lonko anezo, marteze... Ha va zad kovesour? Mar dafen d'e gaoud? - Ne dan ket, da8. Hennez 'rafe goap ouzin o lavared e vefen bet o kaoud eur sorser. Va Doue ! penaoz da vihanna en em gemered? Ma lonkan anezo e hellan kaoud kant vloaz buhez! Ya. Mez, marteze, ive, e varvin diohtu... Petra 'n diaoul a rin-me da vihanna?...

Hag an deiziou a dremene an eil war-lerh egile. Hag ar homiser a jome atao nehet. Ouspenn kant gwech bemdez e selle ouz ar boulou bihan, ouspenn kant gwech e kemere anezo en e zorn hag e fourre anezo er voest.

Pelloh, koulskoude, e lavaras: A! ba! Gwelloh eun droug anavezet eged eun dra vad ha na anavezet ket. Va deveziou a dremeno, atao evel atao, ma choman c'hoaz d'ober ar zod. Deuet eo ar mare d'en em gemer er hiz pe hiz. Koll pe hounid. Deom da gaoud ar medisin.

*

**

Pa zigouezas, ar medisin oa kousket.

War ar bank e-kichenn e wele oa eur volennad lêz dous. - Ar medisin oa boaz da gemered lêz dous en eur zevel, bemdez.

- A! kousket eo? eme ar homiser. Gwell a ze! Gortoz! gortoz!

Hag e taolas ar boulou el lêz.

- Mar kreuv, a lavaras, gwaz a ze! Med den ne ouezo abalamour da betra. Hag e varo 'vo 'vid paea an dud en-deus e-unan kaset d'ar bed all, abaoe ma eo medisin.

Hag eñ en dizro d'e di, beteg gouzoud petra 'vije digouezet. Beb munut a zo evitañ, da hedall, hir evel eun deiz penn-da- benn.

Pelloh, goude teir eur amzer, maouez ar medisin a deu, strafuillet oll, da lavared dezañ ema he gwaz astennet, koulz lavared maro, war leurenn e gambr.

Ar homiser a deuas da veza drouglivet. Mond a eure da di e vignon. E gaoud a reas 'vel m'oa lavaret dezañ, astennet en e di, dilavar ha difronket-oll. E zremm oa glaz. E

vuzellou sklaset ha goloet a dakadou du, ‘vel eun den hag en-deus lonket kontamm. Evelkent, beo oa c’hoaz.

An itron a hirvoude. Ar homiser, c’hoant gantañ da weled penaoz ez aje an traou, a jomas e kambr an den klañv.

- Setu aze, a zoñje, petra eo beza fin. Ma ‘m-bije lonket ar broulou, oa greet ganen!...

*

**

Da ziwez an noz, ar homiser a yeas evelkent d’e wele. Skuiz oa. Mez e gousk, a hellit kredi, ne oa ket evel hini eur bugel. Ne ree nemed trei ha dizrei war e holhed. Ober a ree, ive, huñvreou spontuz. Pelloh, koulskoude, e kouskas c’hweg a-walh.

Dija an heol oa uhel hag ar homiser a gouske c’hoaz. E- kreiz e gousk setu ma klevas skei war dor e gambr.

- Piou zo, ‘lavaras en eur frota e zaoulagad.

- Digorit. Me eo.

- Ar homiser a yeas war e zaoulin. An anken en e galon, eh en em lakeas da zrailla pedennou ha da en em erbedi ouz kement sant ha santez a deue en e zoñj. Rag anavezet en-doa mouez ar medisin.

- Digor ‘ta, pennog, pe me ‘zo vond kuit.

- Ya, ya. Kee da gaoud Doue. Me ‘rey pinijenn evidout.

- Pinijenn ! Mil diaoul ! gra ar binijenn a giri. Mez eur wech c’hoaz, digor, pe me zo ‘vond...

- Ya, ya. Kee d’ar bez e peoh...

- Petra! Te zo troet da benn! Me eo an aotrou Lukaz, medisin.

- Va Doue!

- Digor. Me ‘m-eus eur bern traou mantruz da gonta dit...

*

**

Ar homiser a zigoras. Gweled a reas ar medisin yaouankeet oll, e vuzellou livrin, e zremm livet kaer ha fresk. Mond a reas, kerkent, en egar: ar gwad a zavas d’e benn. Hag e taolas war ar medisin eur zell ken spontuz ma’z eas hemañ daou baz war e giz.

- Neuze ‘ta, te zo beo? eme ar homiser.

- Ya laouen! evel ma welez.

- Ha nerzuzoh, yaouankoh eged biskoaz ?

- Oan dres deuet d’her honta dit. Ha koulskoude, ne ouzon ket kaer penaoz eo digouezet kement-se.

- A! ne ouzout ket ? Mad, me oar, maleüruz ma ‘z on! Sod ma’z on bet!

- C’hwil oar penaoz eo c’hoarvezet ar mirakl-ze ?

- Ya, zur. Teh kuit ! Kee buan ! Ma na dehez ket, diwall diouz va honnar.

- Petra ? petra ‘zo?

- Kuit ha buan pe me rey bleud gand da eskern !

Hag en eur lavared kement-se, daoulagad ar homiser oa diskeulfet, e henou a eonenne.

Ar medisin a dehas. Edo a-veh o tond deuz an ti war ar ru, pa welas e gamarad oh en em deuler er-mêz dre e brenest. Lammad a reas d’e gaoud. Mez penn ar homiser oa faoutet. Ne zaleas ket da vervel. Hag en eur vervel e lavare: Milliget ra vo deskadurez Salomon!

*
**

Doue eo mistr ar vuhez,
Ober e volontez
A ve furnez.
Na hoanta, morse, beva pell.
Mez gra ervad a-barz mervel.

Ar Sorser

Kre noñ de noñ ! a lavare eun devez Laouig Kervilar hag a oa o klask e arhant en eun toull moger. Kre noñ de noñ ! Hag e fourre e zorn, c'hoaz, hag e toulbabe.

- Petra 'zo 'ta, Laouig, a lavaras e wreg.

- Petra 'zo? Red eo ma ve laeron en ti. An arhant 'm-oa lakeet amañ, 'zo eet kuit.

*

**

Laouig Kervilar ha Fantig, e wreg, oa piz war o liardou. E-kichenn mantell ar siminal en o zi, a-dreñv eur sklasenn, oa eun toull er voger. Eno e lakeent, a wenneg da wenneg, an arhant a hellent da gaoud bemdez. Ha pa vije kresket ar bern e kasent anezañ da di ar marhadour arhant pe da di an noter evid kaoud leve diwarnañ. An arhant oa eet kuit. Ha Laouig a viske. Hag e klaske gand piou e hellje beza eet: - Gand Soaz, ar vatez ?

- O! nann! onesta plah 'zo er barrez. - Gand Kaour, ar mevel braz? O! nann! - Gand Saik, ar mevel bihan? - Nevez deuet eo en ti, ne anavez ket, c'hoaz, an ardremez. - Gand ar falherien a zo o troha va foenn, hirio? N'int ket bet en ti nemed o tibri o lein! Nann. N'eo ket ar re-ze ! Hag e fourre c'hoaz e zorn. Hag e pehe: Kre noñ de noñ de noñ !...

- Mad, a lavaras e wreg, petra dalv dit glahari? Eet int kuit, koulskoude; n'emaint ket mui da vond. Bremañ n'ez-peus netra da ober nemed lavared d'ar sorser dond amañ.

*

**

Ar sorser a jome du-ze en eur horn euz ar menez. Koz oa dija. E varo oa hir ha loued. Mez e lagad a verve. War e benn e touge eun tamm boned greet gand krohenn lapin, hag en e gerhenn e talhe eur chupenn hag a oa enni takon war dakon. Ouz e weled ne vije ket lavaret oa arhant en e di. Ha koulskoude, oa pinvidig. Brudet oa da anaoud an traou kuzet. Bemdez, deuz a-bell ha deuz a-dost, e vije tud o vond d'e gaoud. Ha paeet mad e vije, beb tro.

Beza en-doa eur hoz ti dirapar, diou gambr hepken ennañ. En e zerr e veve eur vaouez koz, louarn eveltañ. Pa deue tud da houlenn ar sorser, e lavare dezo beb tro, e vije er park. Hag e kase anezo en unan deuz ar hambchou. Ha war digarez gedal he gwaz da zond d'ar gêr, e lakee anezo da gaozeal ha da gaozeal euz an traou oant deuet da houlenn.

E keid-se, ar sorser a vije, atao, er gambr all, o selaou. Pa en-dije klevet ar pezh a felle dezañ gouzoud, ez ee er-mêz da gemered eur bal pe eur varr hag e teue war-zu ar gambr e leh ma edo an dud, evel pa vije o tond diwar e labour. O! a lavare dezo kerkent ha ma tigoueze, me oar diwar-benn petra oh deuet. C'hwi zo evid klask an dra-mañ-'n-dra . Hag an oll dudou keiz-se a jome mantret o weled peger koulz9 e helle ar sorser lenn en o buhez.

Laouig a lakaas kemenn dezañ dond d'e di.

*

**

Digouezoud a reas war-dro peder eur bennag, en eur jilgammad. En e zorn e touge eur foultrenn baz. Ouz e weled, ar vatez oa dare dezi simpla. Ar yer a rede hag a grie dre ma tostee. Dond a reas er gegin.

- A! deiz mad! deiz mad! ma merh, a lavaras d'ar vatez. Hag ez eas da azeza e stern an daol. Ar vatez a redas kuit heb respont dezañ.

Mez ar mestr hag ar vestrez oa war evez. Dond a rejont en ti. Kinnig a reont dezañ eur banne gwin. Ha kercent, na petra 'ta, kaoz diwar-benn al laeroñsi.

Ar sorser a zelaoue. A-wechou e skrabe beg e fri gand penn e viz meud. A-wechou all e ree goulennou evid gweled ha gelloud a raje anaoud eun dra bennag diwar-benn dizolei al laer. Kaer en-doa , ne gave netra. Mez ne jomas ket berr. En eun taol, e reas an neuz da zelaou...

- Aze eo! a lavaras. Setu an diaoul o kozeal din e pleg va skouarn!... Lavarit d'an dud a zo war-dro ho ti dond amañ, oll.

*

**

Soaz oa o tond hag o vond dre eno. Kaset voe da lavared d'ar falherien. Dond a rajont heb marhata ha ganto kevred Kaour ar mevel braz ha Saik, ar mous saout. Evelkent, oant war aon. Sellou ar sorser o zreuze evel birou. Hag e krenent.

- Digasit amañ, bremañ, eme ar sorser, eur zaillad dour, evid ma welin e-barz lagad al laer. Rag amañ, e-touez ho tud, ema al laer. Bremañ me 'welo e lagad en dour hag a doullo al lagad-ze.

En eur lavared evel-se, mouez ar sorser oa deuet da gemered eun ton ha na vije ket bet lavaret deuz ar bed-mañ. Eñ e unan 'oa evel cheñchet en eun all. Ne oa ket mui ar memez den. Krommet, daoubleget beteg neuze, e savas plom war e ellou. E zaoulagad a zeve. E visaj a lugerne. Hag an oll a grene gwasoh-gwaz, en-dro dezañ.

- Kaour oa eet da gerhad ar zaillad dour. Lakaad a reas anezi dirag ar sorser.

Hemañ, neuze, a zistroas ouz Laouig Kervilar:

- Beza ho-peus eul laonenn, aze? a lavaras.

- Eul laonenn? Eur gontel eo a hou!ennit?

- Nann. Eul laonenn, a lavaran deoh.

Laouig a yeas da gerhad eur vaz-houarn a oa e korn ar siminal evid brocha an tan.

Ar sorser a gemeras anezi, a lakeas e viz meud war he beg evid gweled ha troha 'ree.

- N'eo ket eul laonenn eo, emezañ. Mez an dra-ze ne ra netra. Ganti, bremaig, me greuvo lagad al laer pa baro en dour.

Eur gridienn a dremenas dre izili an oll. Laouig Kervilar hag e wreg oa, zoken, eun tammig nehet o-daou. Me gred o-doa keuz da veza klasket ar Sorser. Gand eur vouez hag a groze evel ar gurun, e hourhemennas d'an oll dond da zelled en dour evid ma hellfe dizoloi lagad al laer hag e greuvi.

Kaour, ar mevel braz, a dosteas da genta. Astenn a reas e benn war an dour sklêr. Soaz a deuas goude. He houstiañs ne rebeche netra dezi. Mez, evelkent, e teuas gwenn evel eun tamm paper. Ar falherien a deuas war-lerh. N'oant tamm fier ha buanna ma hellent e sachent o fennou ganto.

Saik, ar mous-saout, a hourlerhe10 da zond. Krena 'ree e oll izili. Ar sorser ne denne ket lagad diwarnañ. Allo! a lavare, deus, ma vo gwelet. Deus ! deus ! Hag er memez amzer, e save e vaz houarn e-giz ma vije bet o vond d'he sanko er zaill.

Dond a reas, mez ne zellas tamm en dour. Trei ha distrei a ree e benn, dreist bordou ar zaill.

- Gwelet a-walh em-eus e lagad, eme ar Sorser. Setu aze al laer!

Saik a gouezas d'an daoulin:

- O ! a lavare, arabad kreuvi va lagad.

- He meritoud a rafes, koulskoude, kalkenn ma'z out. Mez ne skoin ket warnout abalamour ma out yaouank.

Med dija Laouig Kervilar oa lammet war e vevel bihan hag a zistribille anezañ:

- Va arhant, a lavare, e peleh ema va arhant?

- A-dreñv an ti, e traoñ eur wezenn avalou. Lezit, me 'zo 'vond d'o herhad. O! en han' Doue ! n'am diskuillit ket d'an archerien.

Hag eun nebeud, goude, Laouig en-doa e arhant.

*

**

- Pegement a vankan deoh, a lavaras, neuze, d'ar Sorser.

- Foei! pep hini a rank beva euz e stad. Lakom eur pez a ugent lur.

Ker, avad, a zoñje Laouig. Mez ne gredas ket en em glemm. N'oa ket da chipotal gand unan hag a wele ken sklêr en aferiou ar re all.

En eur denna eun alanad hir, e kerhas deuz e hodell eur zahig lien hag e roas ugent lur d'ar sorser. Mall en-doa d'e weled o vond kuit, en aon da veza sorset gantañ d'e dro.

Evelkent, e kinnigas dezañ eur banne gwin.

- Nann! bennoz Doue, Laouig. Koz on. Ne dan mui fonnuz gand va hent. Mall eo din mond. Va hini goz 'vo inouet ouz va gedal. Kenavo eur wech all.

*

**

- Pegement, a lavaras, neuze, Fantig d'he fried, pegement oa eet dit gand al laer?

- Deg lur. Hag em-eus dispignet ugent lur evid o haoud. Ar zorserien 'zo eun tammig ker!

*

**

Dizesk oa an dud, gwechall,

Hag er zorserien e veze kredet.

Mez, biskoaz, muioh eged eun all,

Ne hellent anaoud an traou kuzet.

Tud fin, avad, int bet atao,

Hag a-wechou

E ouient tenna brao

O flaniou.

Ar Housker

Eun intañvez he-doa tri mab. Unan anezo, Dorig, a veze atao kousket.

- Dimezom anezañ, eme an intañvez. An dra-ze hen dihuno.

Mez, siwaz, eur wech dimezet, an Dorig a zivennas ouz e wreg sevel deuz he gwele. Ne vezent gwelet nemed ouz an daol, da vare ar pred.

An daou vreur all a yeas e kounnar vraz.

- A-raog, emezo, n'oa nemed unan o kousked. Bremañ emaint daou. Gwella 'zo eo ranna an danvez ha lavared dezo mond en o rout.

Dorig hag e wreg, God, a gemeras o lod hag a yeas kuit.

Ne oe ket pell o-doa lipet o stal.

Neuze, Dorig ha mond da besketa. Paka 'reas eur pesk, eur seurt 'n-oa gwelet morse. Falvezoud a reas gantañ e gas d'ar Roue.

*

**

E dor ar palez oa eur zoudard. - Da beleh ez ez, a lavaras dezañ. Ha Dorig a ziskouezas e besk : - Mond a ran da gas hemañ d'ar Roue.

- Mad. Mar kerez lavared rei din an hanter deuz ar pez a vezo roet dit, e lezin ahanout da vond. A-hend-all ne rin ket.

- Eo, hag e-pezo.

E-kichenn an deleziou oa eur zoudard all. - Ne di ket larkoh, emezañ, ma ne lavarez ket rei din ar bevare deuz ar pez a vezi paeet.

- Mad. Eo. Beza e-po.

Tost da gambr ar Roue, oa eun all c'hoaz hag a houlennas, ive, e lod deuz ar pez a vije roet dezañ evid e besk.

- Mad, mad. Rei 'rin dit, eme Zorig.

Dorig a deuas, pelloh, a-benn da vond beteg ar Roue.

*

**

Ar Roue 'oe laouen braz hag a ginnigas dezañ kant lur evid e besk.

- Nann, Aotrou Roue, emezañ.

- Nann! Mez petra 'fell dit 'ta?

- Me, ve gvelloh ganen kaoud kant taol fouet.

Ar Roue a gredas oa Dorig eun den sod. Mez Dorig a zalhas mad. Hag ar Roue, a asantas rei dezañ ar pez a houlenne.

Neuze, Dorig a reas gelver an tri zoudard dirag ar Roue.

- Hemañ, a lavaras, en-deus goulennet an hanter deuz ar pez am-bije bet evid va fesk.

Roit dezañ ar pez 'zo dleet.

Ar zoudard a bakas hanter-kant taol fouet. Krial ha lammed a ree gwasoh eged n'ouzon petra. Med e lod en-devoa, evel just. Hag en-dro dezañ an oll a ree goap hag a hoarze.

Evid an eil hag an trede soudard, oa ar memez tra. Pep-hini oa roet e lod dezañ.

Ar Roue a lavaras goude da Zorig: - Bremañ e chom daouzeg taol evidout.

- Ya 'vad. Mez me gavo, marteze, unan bennag d'o hemer em leh.

- A! mad. Kerz da weled.

*

**

Ha Dorig e kêr da di eur marhadour fouetou.

- Pegement ar pezh euz da fouetou?

- Deg lur.

- Mar kerez mond, da di ar Roue e po ar fouet 'vid netra.

- Ar fouet, e ti ar Roue, evid netra!

- Ya, evid netra. D'in-me eo bet kinniget. N'em-oa ket ezomm. Deus d'e gerhed hag e vezo roet dit.

- O ! mond a ran, avad.

Kerkent ez ejont kevred da di ar Roue.

Pa zigouezjont, Dorig a lavaras: - Hemañ, Aotrou Roue, a gemero, a volonteiz vad, ar fouet a zo kinniget din-me.

- Ya ! Gwir ? eme ar Roue, en eur vouse'hoarzin.

- Ya, a volonteiz vad ! eme ar marhadour

- Mad, eme ar Roue. Roit ar fouet dezañ.

Hag ar marhadour a dapas daouzeg gwech ar fouet e-leh Dorig.

*

**

Ar Roue 'gavas an dra fentuz. Dond a reas da veza mignon da Zorig. Rei a reas dezañ ugent lur bemdez. Dorig a vevas evel eur mondan. Meur a wech e pedas da leina e vamm hag e vreudeur. Ha friko 'veze, beb tro, beteg nao gweneg hanter.

*

**

Beza paotr fin a dalv arhant!

List da lavared an dud diskiant.

Perig fillor ar Roue

Eur wech oa eur boutaouer koad hag a deue dezañ kement a vugale ma na gave mui paeron na maeronez ebed.

O klevet e oa ar Roue o tremen dre ar vro, ez eas beteg ennañ.

- Aotrou Roue, a lavaras dezañ, me 'm-eus eur bern bugale. Oll int evid ho servicha. Er mintin-mañ , 'zo ganet eun all din. Daoust hag êz e vefeh, mar plij, da veza paeron dezañ.

- A! foutre! eme ar Roue, ya sur; eüruz hag a galon vad e vefen paeron d'az pugel.

Ar bugel 'oe anvet Perig.

A-barz mond kuit, ar Roue a daolas eur yalhad aour war an daol, en eur lavared: - Setu, aze, peadra da zevel va fillor. Pa vezo deuet da baotr yaouank, c'hwi 'lavaro dezañ dond d'am falez.

*

**

Triweh vloaz goude, Perig a yee da weled e baeron. Deuet oa da veza eur paotr yaouank deuz ar re goanta.

En eur vond e welas eur marh o peuri war an hent braz.

Pa oa o tremen, ar marh a zavas e benn.- Paotr yaouank, a lavaras, te zo 'vond da weled da baeron. An hent 'zo hir: ne anavezez ket anezañ. Pign war va hein; me 'gaso ahanout da di ar Roue.

Ha Perig, mantret da genta, a bignas koulskoude war gein ar marh.

*

**

Dija en-doa kerzet e-pad daou zvez ha diou nozvez. Oant digouezet war bord eur ster. Ar marh a yeas da eva dour. Hag e-pad ma torre evel-se e zehed, Perig a welas eur verienenn oh en em zifreta en dour hag o klask savetei he buhez.

- Taol dezi eur yeotenn, a lavaras ar marh, ha sach anezi war al leton.

Perig a reas e-giz ma oa lavaret dezañ. Mez mantret oa bet pa welas ar verienenn vihan o sevel he fenn ha gand eur vouez dous ha tano, o lavared: Trugarez dit, Perig, fillor ar Roue. Me eo rouanez ar merien. Ma 'peus ezomm ahanon, eun devez, n'ez-pezo nemed va gelver. Me yelo buan war da zikour.

Ha Perig en hent gand e varh.

*

**

Goude beza baleet pell-pell, edo o tremen demdost d'eur hlanien¹². En eur zelled war an doureier, e zaoulagad a welas eur waz oh en em zifreta ouz eul lasenn.

Ar marh a jomas a-zav: - Kee da ziluzia ar waz gouez-ze, emezañ. Honnez 'zo paket en eur stign. Lez anezi da vond kuit.

Perig a ziskennas adarre. Troha 'reas al lasou korvigellet en-dro da dreid ar waz. Ker buan al lapous a zavas er vann. Trei ha dizrei a reas a-uz da benn Perig. - Mil trugarez!

Perig, fillor ar Roue, 'lavaras. Me eo Rouanez ar gwazi. Mar deu dit, morse, kaoud ezomm ahanon, me 'yelo war da zikour.

- 'Te ive, eme Berig. Allo ! Gwell a-ze !

Hag ez ajont adarre, en hent, e varh hag eñ.

*

**

Diouz an noz, en devez-se, e tigouezjont e palez ar Roue.

Perig oa eun den deuz ar re goanta, on-eus lavaret dija. Eun tourked bleo melen oa rodellet en-dro d'e dal. E zremm oa flour ha livet brao, e zaoulagad glaz ha leun a zouster.

Ar Roue a reas dezañ eun digemer deuz ar gwella. Laouen braz oa ouz e weled. Ha kement e plije dezañ ma na helle tenna e zaoulagad diwarnañ.

- Deus 'ta en ti, a lavaras, deus tre 'ta.

- O! nann, paeron, eme Berig, ne din en ho ti ken n' ho-pezo diskouezet din e peleh vo lakeet va marh.

Ar marh 'oe kaset d'eur marchosi hag a oa frank ha ledan evel eun ti.

*

**

Ar Roue en-doa eur verh er memez oajou da Berig. Kerkent ha ma welas an den yaouank, ne oe mui mestrez d'he halon. Hag a-barz pell, he daoulagad, he homzou, he oberou, a lavaras d'ar paotr yaouank pegement e kare anezañ: Gou-lenn ahanon da bried, a lavaras dezañ, eun devez: ni vefe eüruz kevred.

Komzou ar plah yaouank e-leh ober plijadur da Berig a lakeas anezañ da veza doaniet. -

Ya, zur, a zoñje, ni 've eüruz kevred. Med ar Roue ne rofe morse e verh din-me da bried.

Mond a reas da gonta e abadenn d'e varh.

- Eo, eme ar marh, goulenn merh ar Roue da bried.

*

**

Edont, eun devez, ar Roue hag eñ, oh ober eur bourmenaden er hoad e-kichenn ar palez.

- Paeron, eme Berig, ho merh eo ar gaerra euz merhed ar vro. Ema ugent vloaz. Bremaig eo deuet ar mare dezi da zimezi.

- Petra 'ra an dra-ze dit? eme ar Roue. Perig a deuas da veza ruz evel eur gerezenn da vezeven.

- Eo, emezañ, kement-se 'ra din eun dra bennag. Me ve laouen o kaoud ho merh da bried.

Ar Roue a zirollas da hoarzin. Drol e kave gweled mab eur boutaouer-koad o houlen beza e vab-kaer.

Ne lavaras ket nann, krak ha berr, koulskoude. Mez en em gemer a reas a-hend-all, en eur zoñjal distrana anezañ.

- An hini 'vo pried d'am merh, a lavaras dezañ, a ranko ober meur a labour diêz. Da genta, aze 'zo ed er hrignol, war-dro mil sahad. Beza emaint kerh ha gwiniz, ed-du hag

heiz, oll mesk-ha-mesk. An hini 'vo mab kaer din, a ranko, en eur penn-devez, didoueza oll ar greun-ze ha lakaad pep hini en e vern.

Perig a blegas e benn. Soñjal a reas, merh ar Roue ne vo ket dimezet, morse. Piou 'hello, en eur penn-devez, didoueza kemend-all a ed ha lakaad pep hini en e vern?

Pa oe echu e bourmenadenn ez eas da gaoud e varh. Edo melkoniet oll, hag e dal a verke pegen. poaniet oa e galon.

- Petra 'zo, Perig, a lavaras dezañ e varh. Te 'peus melkoni.

- Ya, eme Berig. Me 'gar merh ar Roue. Karoud a rafen kaoud anezi da bried. Med ar Roue ne fell ket dezañ.

- Perag 'ta?

- O! me ne ouzon ket. N'en-deus ket lavaret nann din, koulskoude. Nemed, emezañ, an hini 'vo pried d'e verh a ranko, en eur penn-devez, didoueza mil sahad ed ha lakaad pep hini en e vern, anheiz, ar gwiniz, ar herh hag an ed-du ! An dra-ze zo eul labour ha ne hello den da ober.

- Eo, Perig. Galv war da zikour rouanez ar merien, ha te 'welo.

- A gav deoh? eme Berig.

- Ya zur.

Ha Perig d'ar hrignol da zelled ouz an ed. Beza oa eur mell bern, a helloh kredi. Mil sahad ed! Deuz ar zolier beteg an doenn.

- Mad, eme Berig. Me zo, vond da weled.

Ha gand eur vouez glaharuz, e benn troet ne ouie war-zu peleh, e lavaras: Rouanez ar merien. O ! ma ve ho madelez, deuit war va zikour!...

*

**

A-veh ma en-doa komzet e oe gwelet merien o tond dre beb seurt hent. Lod a.deue dre an nor, lod all dre ar prenestrou; re all c'hoaz dre gwask mein ar pignon, ha re all dre an doenn. Mond a reent d'ar bern ed. Pep hini a gemere he greunenn. N'oa ket deg munut ma oa eno, anheiz, ar gwiniz, an ed-du hag ar herh oa lakeet pep hini en e vern. N'o-doa ket bet ezomm da vond, oll, diou wech da glask o greunenn, kement oa anezo. Hag evel ma oant deuet oant eet kuit. Perig, al laouenedigez en e galon, hag an dour en e zaoulagad, n'en-doa ket, zoken, bet amzer d'o zrugarekaad.

Mond a reas da gaoud e varh: An ed, a lavaras dezañ, a zo didouezet. Merien a zo deuet eur vandenn ha na hellfe den da niveri.

- Mad, eme ar marh, kee da gaoud ar Roue ha lavar dezañ ez-peuz greet al labour.

*

**

Ar Roue 'jomas mantret pa welas.

- Foutre! a lavaras d'e fillor, eur gwaz out. 'Mez aon e rankin rei dit va merh da bried. Med a-raog, koulskoude, e vo red dit ober eul labour all.

E traoñ prad ar maner ez euz eul lenn, daou zevez arad a zindanni. Kent beza mab-kaer din, e rankez skarza 'l lenn-ze gand eun hanaf toull.

- Eun hanaf toull? eme Berig; eun hanaf toull! Penaoz da vihanna e rin-me an dra-ze?

- E-giz ma kiri.

Ha Perig, doaniet adarre, ha da gaoud e varh.

- Petra zo 'ta, c'hoaz, eme ar marh?
 - Eo red, bremañ, skarza lenn ar maner gand eun hanaf toull.
 - Al labour-ze n'eo ket diêsoh eged egile. N'az-pezo ket ezomm, zoken, deuz da hanaf toull. Galv, en taol-mañ, war da zikour, rouanez ar gwazi.
 - A! sell, ya 'vad; ne zoñjen mui.
- Ha Perig, d'ar haloup, da gaoud al lenn. Hag eno, goude beza troet ouz ar pevar avel, e lavaras: Rouanez ar gwazi, deuit war va zikour, mar plij.
- Kerkent e welas gwazi, war nij, o tond deuz ar huz-heol, ar zao-heol, an hanternoz, ar hreisteiz. Beza 'oa re yaouank, re goz, re vraz, re vihan. Ken braz oa ar vandenn, ma oa kuzet an heol ganto. Diskenn a rajont war al lenn. Pep hini a gemeras he lommig dour. Al lenn oa dizehet buannoh eged na heller lavared. Eur waz koz, bet torret heh askell, a zigouezas eun tammig bennag war an diwezadou. Turia 'reas al lehid en eur grial: Koag-koag ! Koag-koag !... Med kaer he-devoa turriad ne gavas ket eul lipadenn.
- Perig, laouenig oll, a yeas da gaoud ar Roue hag a lavaras dezañ oa seh al lenn.
- N'eo ket gwir !
 - Eo. Seh eo. Kit da weled.
 - Sada biskoaz. 'M-eus douet e ranki beza mab-kaer din!...Med eun dra, evelkent, a jom ganez da ober. War douribell uhel ar maner ez euz eur hillog aour. A-raog beza pried d'am merh, e rankez, heb skeul ebed, kerhad ar hillog-se din.

*

**

O kleved kement-se, Perig a deuas da veza ankeniet evel na oa bet morse. Diêsoh-diêsa oa al labouriou a roe dezañ ar Roue.

Mond a reas da zelled ouz an douribell. Gwelet en-doa anezi meur a wech, dija. Med n'en-doa ket taolet pled da weled pegen uhel oa.

Mantret e chomas. An douribell a guze, evel pa lavarfen, he fenn er houmoul. Beza he-doa da vihanna daou-hant troatad uhelder.

Evelkent, ne golle ket esperañs. Kenta 'reas oe mond da gaoud e varh evid goulenn penaoz en em gemer.

- Ahanta? eme ar marh, penaoz eo tremenet an traou evid al lenn?
- O! mad-tre, eme Berig. Med eul labour all 'zo roet din hag a vo diêsoh da ober.
- Petra 'ta 'zo lavaret dit da ober?
- Lavaret 'zo din e rankan kerhad d'ar Roue, heb skeul ebed, ar hillog a zo war douribell ar maner.
- O! gwell a-ze! avad. Ma karez e vo êz dit al labour-ze. Te 'lazo ahanon.
- Ho laza, c'hwi! A! biken, eme Berig. I,aza ahanoh goude beza greet kement a vad din! Laza ahanoh? Ha da gaoud piou ez afen, hiviziken, pa vezin nehet?
- Eo, laz ahanon, - pe evid lavared gwelloc'h, laz ar marh a zervij din d'ober va finijenn. Me, va mabig, eo da dad-koz. Pa oan maro, ez is da gaoud sant Per da houlenn beza kemeret, na petra 'ta, e Baradoz Doue. Med n'em-oa ket greet a-walh a euvrou mad, e-pad va buhez. Ha dre hras Doue ez eus bet roet din deg vloaz da zond, adarre, war an douar. Kemeret a ris korv eur marh koz. Gantañ em-eus eseet ober an euvrou a vanke din. Ma lazez ar marh, va ene diluziet a nijo d'an Neñv. Gand krohenn ar marh e ri eul lerenn hir a-walh evid tizoud beteg an douribell. Stag eur mên ouz penn al lerenn. Taol ar penn-ze gand ar mên er vann. Ma taolez anezañ gand herr a-walh, ez ey d'en em

rodella en-dro d'an ahel ema ar hillog aour o trei warnañ. Goude-ze, e savi, a-harzou, gand al lerenn, hag ez i, da unan, beteg ar hillog.

*
**

En eur zelaou, Perig a leñve. Med e dad-koz ne ehane da lavared dezañ: Laz ar marh ! Laz ar marh ! ma tennas, pelloh, e gontell. Hag en eur grena, e fourras anezi e kalon al loen paour. Ober a reas, goude-ze, ar pezh oa lavaret, hag a- benn an noz oa eet da gas ar hillog aour d'ar Roue.

*
**

Ar Roue 'jomas alvaonet. Penaoz 'ta, 'lavaras, ez-peus gellet kaoud anezañ? N'eus skeul ebed war-dro ar maner. Penaoz ez-peus gellet sevel beteg an douribell?

- Dre guzul vad ha dre izign.

- Mad, fillor, va merh a vo dit. Greet ez-peus labouriou ha den em rouantelez, sur a-walh, na hellfe ober. Den muih gallouduz evidout da houarn ar vro war ma lersh !

Hag an eured a oe greet.

Hag eur friko euz ar re gaerra oa bet roet d'ar re oa pedet. Beza oa da breja:

Diskouarn kelien,

Treid siliou,

Lostou merien

Ha kig viou;

Yod da frita,

Yod da zifrita,

Yod e klud ar yer o tistana;

Bara mouchenn a-renkennajou,

Keid ahalenn da Zant-Kadou.

*
**

Ober vad pa heller

Droug a reer pa gerer;

Eur vad greet

Ne vez kollet.

D'ar bed all, ni gas ganeom

An droug hag ar vad a reom.

Ar Hlapez

En devez ma oa bet va zad o tiskleria, en ti-kêr, ez oa ganet va hoar Monig, ar mêt a houlennas digantañ: Ped bugel ez-peus pelloh ?

- E feiz! eme va zad, eiz am-eus bremañ: pevar mab ha peder merh.

- Koublad ha koublad evel evid an dañs. Ne vank mui dit, bremañ, nemed eur zoner.

*

**

Unneg miz goude-ze, e teuen war an douar. Ha kerkent, na petra 'ta? e oen anvet ar zoner. Va zud o-deus dalhet an ano-ze warnon, beteg-henn, daoust ma ne ouzon ket son an disterra. Med d'an oad a hweh vloaz, e pakis eun ano all:Ar hla-pezh! Dre hras Doue, an ano-ze n'eo ket bet dalhet warnon. Ha koulskoude, sur, em-eus santet meur a wech beza gonezet anezañ.

*

**

Eun devez oan gwintet war Margot, ar gazeg koz a oa du-mañ . Dindannon oa eur zahad ed hag a dleen da gas da vala da vilin ar Harrpont.

A-raog mond en hent, va mamm-goz, - Doue d'he fardono! - a lavaras din: Arabad dit, avad, kleo, lezel ar miliner da gemered ouspenn eun dornad gwiniz evid e hobr.

- Mad, emeve, eun dornad gwiniz.

- Ya, eur dornad gwiniz, sur. Lavar an dra-ze en eur vond gand da hent. Kerkoulz, ma faotr, red e vo dit en em voaza da lavared an traou en eur vond gand da hent. Rag da spered a zo ken berr ma na jom ket pelloh all traou ennañ eged an dour er zil.

- Mad, mamm-goz, eun dornad beb sahad? Me 'lavar.

*

**

Eun hanter-eur goude-ze, edon o tremen e-biou eur park. Tri mevel oa ennañ oh hada gwiniz. Dibuna a reen va orogell : Eun dornad beb sahad, eun dornad beb sahad...

Ha sada 'n tri mevel en-dro din hag o prada va hostennou gand troad ar rozell.

- Lustrugenn fall! a lavarent. Hag an dra-ze 'zell ouzit pegement a vo roet deom? Eun dornad beb sahad ! Daoust hag an dra-ze zo eur gont?

- Ay! Ay! Penaoz 'ta vo red lavared?

- Ahanta ? furraad a rez? Lavar: Doue d'he bennigo!

Ha me en hent en eur skrabad va hostennou bloñset hag o lavared, en taol-mañ , dre ma 'z een: Doue d'he bennigo!

*

**

- Petra? Kleo ar mehieg-se petra 'lavar?

Daou zen oa dirazon. Treina 'reent war-bouez diou gordenn eur giez klañv oant o vond da veuzi. Hag e taolent mein ouzin. en eur ober hu varnon.

- Ay! Ay! Petra 'zo? N'eo ket mad ar pezh a lavaran? Petra 'vo red da lavared neuze 'ta?
- Marmouz ! Lavar: Ar giez villiget emañ o vond da veuzi !
N'oa ket êz delher soñj dez eul lavar ken hir ha hennez. War-bouez poania, koulskoude, oan deuet a-benn. Hag en eur vond dre an hent e lavaren: O! ar giez villiget emañ o vond da veuzi !

*

**

N'oa ket pell e welis o tond dirazon eur bern tud yaouank. Goloet oant a rubanou, gwazed ha merhed. Ar plahed yaouank a zouge, ouspenn, war o dillad, dantelez ken flour ha gwiad kevnid. En o zouez oa unan, evelkent, gwisket kaeroh eged ar re all. He daoulagad a lintre gand ar joa. Hag he diou jod oa ruz evel diou gerezenn. En-dro d'he gouzoug oa eur hravatenn zeiz hag a goueze beteg an douar. He zavañcher oa gwriet, penn-da-benn, gand neud aour ha neud arhant.

Ha me 'zelle. Me 'zigore va lukarniou. Rag n'em-oa gwelet, morse, kaeroh traou. Hag en eur zelled me lavare: O! ar giez villiget emañ o vond da veuzi!

- Divergont bihan ! Loen vil! eme eur paotr yaouank. E peleh out-te bet savet ma teuez evel-se, da lavared droug euz eur plah yaouank ken blin ha ker koant?

Hag e tilamme a-benn herr warnon. Terri 'reas war va hein eur vaz kelenn oa gantañ. An dra-ze 'zesko dit, a lavare, da ober goap ouz eur plah yaouank a zo 'vond d'an iliz evid beza eureujet!

- O ! va Doue ! emeve, en eur droi ha dizroi va horv paour, brevet gand an taoliou. Me houlen pardon ma 'm-eus lavaret fall. Mez petra rankin lavared?

- Petra? Lavared sur: Ra vefent oll evel-se !

- Mad! mad! me lavaro.

Hag, atao, brañsellet war gein Margot, ez een en hent, en eur lavared en-dro-mañ : Ra vefent oll evel-se !

*

**

Digouezet e oan dirag eun ti, e pleg an hent.

Ar maged a zave dre an doenn. An traou a strake. Ar flammou tan a deue dre ar prenestr hag an nor. Eur bern tud, en-dro d'an ti, a daole douar ha dour war an doenn.

N'em-oa, morse, gwelet tan-gwall ebed. Spontet oan. Hag e tremenen e-biou, en eur zibuna va litaniou: Ra vefent oll evel-se!

- Loen vil ! Dal ! setu aze evid da reket milliget, a lavaras eun den. Hag an den-ze a daolas, en eur jarneal, eur baillad dour ouz va dremm.

Dallet-nêt oan. Mil boan 'm-oa o tigeri va daoulagad. - Med, emon-me. Petra 'zo 'ta adarre? Penaoz e rankin lavared neuze, bremañ ?

- Mastin bihan! Petra da lavared? Doue d'her mougo ! emichañs sur. Setu aze ar pezh a zo da lavared.

Hag en eur vond gand ma hent, e kleven, c'hoaz, tonerdeal war ma lerh. Setu amañ avad, kudennou, a zoñjen. Eüruzamant emañ echu va beaj. Bremaig emañ er vilin. Hag en eur vond e lavaren sederroh: Doue d'her mougo!

*

**

Oan digouezet dirag eun ti govel. Ar marichal oa oh esa c'hweza 'n tan war houarn diou rod karr . Bernia 'ree rubanou a-zindan ha war ar mouded. Med an tan oa diêz da enaoui. Hag e c'hweze en eun tu hag e c'hweze en eun tu all. Med an tan ne groge ket. Hag e pehe. Ken drol e kaven anezañ ma ne oan ket evid mired da hoarzin. Ha dre va hoarz e lavaren ar geriou am-oa desket da ziweza: Doue ra her mougo!

*

**

Ar marichal a glevas. - Dal, pez divalo, emezan, moug hennez, ive ! Hag e taolas ouzin eun tamm glaou ruz-tan. Ne stokas ket ouz va fenn, dre chañs. Mez koueza 'reas war dailler Margot. Ha va hazeg paour d'an drot. N'he-doa ket trotet pell a oa. Med, emichañs, e soñje oa gwelloh trotal evid mired na gouezfe mui tan warni.

En eur zigouezoud er gêr, d'ar pardaez, e kontis va flanedenn d'am mamm-goz.

- Klapez kêz, a lavaras din, te 'vo sod atao. Dalh soñj, da vihanna, mar gellez, euz al lavar koz-mañ :

Dre re gaozeal

E taper e fall.

Niz Sant Per

Eur wech oa, - bremañ 'zo mil pell 'zo, avad, - med eur wech oa, atao, hag e oa eur hemener hag a reed an Tañgi anezañ. Dimezet oa da eur gemenez. Deiz o eured, emichañs, en em garent evel ar re all. Med, paour-kêz Doue ! ne badas ket pell an eürusted. Bemdez e veze kri ha dalahao¹³ ken a dregerne an ti euz an traoñ d'al laez. Bemdez e veze bahadou. Hag ar vaouez kêz, goude beza tapet he stal, a ranke pignad d'he hambr, beb tro, da louzaoui he gouliou.

An Tañgi, avad, ne veze gwelet, morse, na boset na kribiñset. Med an oll o-doa truez outañ pa deue da gonta siou fall e wreg a oa, dioh ma lavare, feneantez, likaouerez hag eun tammig rastell-doull¹⁴.

Hogen, ar hemener 'oa eun den desket. Paperou deuet dezañ diwar-lerh e dud koz oa eur bern en e di. Hag an Tañgi, pa veze dibres, oa e blijadur ruill ha diruill ar paperou-ze ha selled outo.

Ha setu eun devez, e lakeas e zorn war eun teñzor, war eur paper hag a ziskoueze sklêr oa deuz ar memez lignez gand sant Per.

Ya, niz oa da sant Per, mar plij.

O weled en-doa eun tonton ker gallouduz, e lakeas en e benn, dioustu, mond d'e gaoud evid pedi anezañ da lakaad ar peoh da ren etre e wreg hag eñ.

Digouezoud a reas prim e dor ar Baradoz.

An oll a oar ema sant Per porcher eno.

Skei a reas, gand e zorn, daou pe dri daol war an nor. Ha sant Per, lakaad e benn moal en eur prenest bihan da zelled.

Ar hemener n'oa ket mud. Kaozeal a ree evel eur breutaer. Dioh ma lavarere, zoken, pa veze e-unan en e di, e komze ouz ar mogeriou.

Boñjouri 'reas e donton ha rei 'reas dezañ da anaoud oa deuz ar memez lignez gantañ.

Sant Per a lakeas e lunedou war e fri ha da lenn ar paper a ginnige dezañ an Tañgi. Pa en-doe lennet e lavarar: Gweled a ran 'om kerent en ugentved lignez. Petra glaskez?

- Eun dra 'garfen kalz kaoud diganeoh, tonton.

- Petra? Eur garg uhel bennag?

- O! n'eo ket, avad.

- Petra 'ta, neuze?

- Diwar-benn va gwreg.

- Gwaz a ze ! Gwaz a ze ! Mantruz eo an torr-penn a zo, amañ, gand an traou a zell ouz merhed. An Aotrou Doue, pelloh, en-deus roet an traou-ze da ziluzia d'an dud reuzeudig a zo er purgator evid rei tro dezo da verraad o foaniou. Rag e-touez an traou-ze ez eus lod hag a zo eun ivern dirouestla anezo.

- Me garfe ober an divors...

- Ro peoh! ne ouzout ket eo kement-se divennet gand Iliz Jezuz-Krist.

- Mad! mad! eme an Tañgi, peogwir ne heller ket ober an divors, e houlennin eun dra all diganeoh. Va gwreg.

- Da wreg adarre! Kee da zutal gand da wreg.

- Goulskoude, tonton...

- Mad! Gortoz, neuze. Pa ve da en em emell diwar-benn kement a zell ouz ar merhed, ne gredan, morse, kemer an dra-ze vrar va hont. Ged eun tammig, aze. Me 'zo vond da houlenn ali digand an Aotrou Doue. Dioh ma lavaro din, e helli goulenn diganen, bremaig, ar pezh a giri.

Porcher ar baradoz a zerras ar viched. Hag an Tañgi azeza war eur goabrenn 'oa eno, hag oher eur zigaretenn.

*
**

A-barz pell, sant Per a lakee, adarre, e benn er prenest bihan, ha laouenig-oll, e lavaras : Goulenn diganen ar pezh a giri, niz; an Aotrou Doue en-deus roet din galloud evid an traou az-peus da ziluzia.

- Allo ! Kelou mad ! Lezit ahanon, tonton, da gonta deoh eun nebeudig diwar-benn va gwreg.

- Evel a giri.

- Pa 'm-oa anavezet Ivonaig - Ivonaig eo ano va gwreg, tonton, - pa 'm-oa anavezet Ivonaig, e kave din e oa ar wella, ar garantezusa euz ar merhed. Kemeret a ris anezi da bried. E- pad daou vloaz em-eus soñjet, atao, ar memez tra diwar he fenn. Mez goude deg vloaz dimezi e vije lavaret 'oa lakeet eun all en he leh. Atao o hourdrouz pe o hrougnal. N'eo ket evid gouzañv eh evfen eur banne, e rafen eun taol domino; ne fell ket dezi, morse, ez afen da gousked d'an tiez all. Ha deuet on ha ne garan mui nag he dremm, nag he homzou, nag he...

- Kaoziou ! Sorhennou oll ! Lavar din, krak ha berr, petra 'fell dit.

- Petra fell din? petra fell din? Me garfe ober va gwreg diouz va hoant: rei dezi ar horv a garfen, an ene a garfen.

- Mad! Kerz d'ar gêr. Diwar ar mare-mañ , e helli lakaad da wreg da veza evel ma kiri.

- Ya! Penaoz 'ta?

- N'az-po nemed gourhemenn.

- Ne faziit ket? Sur?

- Niz! evid petra e kemerez ahanon?

- Ya! Med evid he horv, penaoz e rin- me?

- Evel evid he ene: en eur hourhemenn ive. Evelkent, mar kavez gwelloh, e helli gand da zorn ober he horv diouz da zoare. Heh izili a vezo ker boug, ma helli lakaad anezo evel ma plijo ganez.

- Trugarez! tonton. Bennoz Doue deoh!

*
**

Sant Per o veza en em dennet deuz e viched, an Tañgi a deuas d'ar gêr, e benn pleget, e zorn en e hodellou, an êr da veza o tibri soñjou.

En eur vond en e di e welas e wreg akodet ouz ar bank ha kousket. Dihuna 'reas anezi.

- A! bourjin! deuet out pelloh? An dra-mañ 'zo mareou da zond d'ar gêr ? Teir eur 'zo emañ ouz da hortoz. Da goan 'zo yen. N'eus mui a geuneud d'ober tan. Pe da vare, ive, e vezi eun den renket evel ar re all? E tlefes soñjal, koulskoude...

- Allo ! randonenn ! peoh din-me ! Me zivenn ouzit kaozeal a-raog tri miz.

Monaig a blegas he fenn heb lavared eur ger. Ha mui ne veze klevet netra, nemed an Tañgi o lonka e voued.

- Disteñget, avad, a zoñjas ar hemener. Va zonton zo gallouduz. Bremañ ez an da veza gwaz da eur vaouez ar furra deuz ar gwraez 'zo er bed. Gwelom, adarre, ma vo gwelet.

- Gwreg, a lavaras, ne garan ket da gaoud trist. Eur gwaz a hell goulenn ma teufe e vaouez da veza laouen en e geñver. Bez laouen.

N'oa ket a-veh lavaret e gomz gand an Tañgi, ma c'hoarze Monaig laouenig oll outañ. Laouen e tistalias staliou koan. Laouen e roas dezañ tan da dana e gorn-butun. Laouen, c'hoaz, e plegas dezañ e zillad pa'z eas da gousked. Ha diouz ar mintin pa oe dihunet, en deiz war-lerh, kenta tra 'welas oe e wregig o c'hoarzin outañ gand tenerdigez.

- Ped eur eo? eme an Tañgi. Hirio, 'mez aon, on chomet da ober feneantiz.

Monaig, mud evel eur pesk, a gendalhe da hoarzin.

- Gwreg ! eme an Tañgi, eun tammig fachtet, mad a rez beza laouen. Mez gra eur mouse'hoarz all. Na ziskouez ket, atao, da zent. Lavaret e ve greet emaut oh ober goap ahanon. Ped eur eo? Emichañs, n'out ket bouzar?

Monaig ne lavare ger.

- Na me 'zo sod! eme an Tañgi. Bremañ e teu da zoñj din. Gourhemennet em-eus dezi chom heb kaozeal e-pad tri miz.

Hag en eur zevel e vouez e lavaras: Mad, mad eo, gwreg; bremañ 'hellez kaozeal. Mez arabad kaozeal nemed evid respont d'ar goulennou rin ouzit. Ped eur eo?

- Nav eur.

- Mad! ro din va zoubenn.

Monaig en em hastas da zenti.

*

**

An Tañgi 'jomas en e wele. Edo o soñjal ober korv e wreg d'e zoare. Mez nehet oa. Ne ouie ket penaoz en em gemer evid lakaad anezi da veza eur vaouez vraz. Ha koulskoude, en-doa mall da ober eun dra bennag evid gweled ha kaoud a hellje kement a halloud war he horv evel war he spered. Goude beza soñjet a-walh, e lakeas en e benn ober deuz Monaig eur vaouez vraz, gallouduz ha greet mad.

E gwirionez, Monaig oa bihan ha mistr. Ne dape ket, zoken, d'an Tañgi, beteg e ziskoaz. Hag ar hemener en-doa mez ganti, koulz lavared.

Sevel a reas, gwiska e zillad buanna ma helle ha mond da zacha war izili Monaig evid hirraad anezo. Hag, e berr- amzer, e wreg a deuas da veza eur mell maouez marz he gweled.

He dillad, na petra 'ta? ne oant mui frank a-walh. Hag ar boutonou a strinke hag ar mañchou a roge. Monaig a grene gand ar spont. Kaoud a ree dezi oa deuet heh eur diweza. Med an Tañgi oa laouen o weled pegement oa gwir komzou e donton.

Evelkent, avad, a zoñje, e kouste kerroh gwiska eur vaouez vraz eged unan vihan. Ober a rankas dillad. An nadoziou 'oe lakeet da vond en-dro; hag a-benn kreisteiz oa echu ar wiskamant nevez evid Monaig.

Med ar vaouez kêz oa nehet-marzo. Leñva 'ree pa zoñje e ranke mond dirag an dud, kresket evel eun tour ha teo evel eur varrikenn.

- Na dez ket da leñva, a lavaras an Tañgi. Me zo 'vond da lavared dit ar pez 'zo digouezet. Deh oan bet o weled unan deuz va zontoned koz, sant Per. Roet en-doa din ar galloud da ober da ene ha da gorv diouz ma bolontez. Er hiz-se e vo, sur, peoh, atao en on ti. Ober a ranki bepred, pe e plijo ganez pe ne ray ket, ar pez a houlennin. Emichañs, out êz deuz ar hras-se am-eus bet digand an tonton?

Monaig a helle respont d'ar goulennou a vije greet outi. Ha hi lavared: Êz ? Ha n'on ket, avad. Ma en-dije gouezet sant Per, pegen sod oa e niz, biken n'en-dije roet ar galloud-se

dezañ. N'ez-peuz ket a vez da veza roet din ar vent am-eus? E peleh e kavin-me, bremañ, gwele braz a-walh ebed? E peleh e kavin-me eun daol da zibri, eur gador da azeza? Sell, Tañgi, sotoh evidout-te n'ez euz ket war an douar!

- Peoh en toull-ze ! eme ar hemener. Da zever kenta e vo kaoud mad ar pez a ran, me hen gourhemenn dit. Gwelom: eüruz out pe n'out ket da veza bet lakeet e-giz ma 'z out?

- Eüruz ! O ! ya. Kontant braz, mignonig tener.

- Ne gav ket dit em-eus spered?

- O! eo. Kalz zoken.

- C'hoant az-peus e teufen da labourad c'hoaz, hag atao, hervez ar galloud em-eus bet digand va zonton sant Per?

- Ya, ya.

- A! mad-tre, setu aze kaozeal. Ro eur pok din.

Ha Monaig a blegas kement ha ma helle da lakaad eur pok war dal he gwaz.

*

**

An Tañgi n'en-doa c'hoaz greet netra deuz dremm e itron. He dremm koz oa chomet war he horv nevez. C'hoant en-doa, na petra 'ta, da rei dezi eun êr euz ar re gaerra.

Hag evel ma klaske penaoz en em gemer ganti, setu ma teuas soñj dezañ euz eur zon en-doa kanet, gwechall, pa oa yaouank:

Va mestrezig a zo koant

Hag he-deus bleo melen

He dent 'zo olifant...

- Setu aze, atao, evid he dent hag he bleo, eme an Tañgi. Gwelom 'ta petra 'lavare, c'hoaz, ar zon-ze?

Ha war-bouez soñjal, e teuas dezañ eñvor euz an diou rimodell all-mañ :

He daoulagad a lugern evel diou steredenn,

He diouchod a zo ru-flamm, evel diou gerezenn.

Gervel a reas Monaig d'e gaoud, ha kerkent reketi dezi eun dremm evel ma lavare ar zon.

Tudou paour ! na drolla tra ! Monaig n'oa mui heñvel ouz maouez ebed.

D'ar wech kenta ma'z eas ganti da bourmen, an oll a hoarze hag a zelle dre ma tremenent. Ar vugale vihan a rede war o lersh en eur grial. Hag ar wazed a heje o diskoaz hag a lavare. Peleh da vihanna en-deus an Tañgi kavet ar vaouez drol-ze ?

Ar hemener n'oa ket bet pell e bourmenadenn. Dond a reas prim d'e di. Mezeg oa. Gweled ree n'en-doa ket kavet ar gened da rei d'e wreg. A! ar zon milliget ! a lavare. Da gana, an dra-ze 'oa ker brao koulskoude. N'on nemed eur zod. Falvezet eo bet ganen kaerraad Monaig, ha n'em-eus greet nemed diotach.

Eüruzamant oa eul louzou evid para e velkoni. Rag hervez ar galloud bet digand e donton sant Per, e helle ober e vaouez hervez e volonte, netra nemed gand gourhemenn. Setu perag e lavaras: Ra vo Monaig rozenn ar merhed! Ra vo ar gaerra, an hini he-dezo ar muia spered; ra 'vo deuz an oll grouadurien an êsa da gared!

En dro-mañ e teuas a- benn euz e daol. An Tañgi en-doa eur vaouez euz ar seurt na ve kavet en neb leh. Evid ar gened e oa dispar: ar merhed gwisket kaerra oa maskaradennou

en he hichenn. Hag evid ar spered, an deskadurez, an dud ar muia gouizieg a ranke anzav na ouient netra e par da Vonaig.

Ar hemener oa e galon barr a joa. Va gwreg, a lavare, a zo e-giz ma fell din: n'em-eus netra da reketi dezi mui ! Bennoz Doue d'am zonton!

Ar henwerz a yee en-dro, ma 'z oa eun dudi. An dud a veze servichet buan, hag atao, euz ar gwella. Ne ehanent da rei meuleudi d'ar vestrez. A-barz pell, ar gemenerien all n'o-devoe mui netra da ober. An oll a deue da di Monaig.

Dond a rajont da veza pinvidig.

Brud vad maouez an Tañgi a deue da veza ker braz ma tirede an oll da houlenn kuzul diganti. Unan a vije kamm e vloh : dond a ree da gaoud Monaig. Eun all a vije klañv e vugel, Monaig a ranke mond da weled ar hlañvour. Hemañ 'vije 'vond da gaoud prosez7 A-raog prozezi e houlenne ali Monaig... En eur ger, n'oa ken ano nemed diwar-benn Monaig: Monaig en tu-mañ, Monaig en tu-ze; Monaig, atao!

Med an Tañgi, avad, oa dilezet, ankounac'heet gand an oll. Koll a reas, zoken, e ano. Ne reed mui anezañ nemed gwaz Monaig.

A-wechou e tigoueze dezañ kaoud c'hoant da lakaad e fri en traou a veze roet da ziluzia d'e wreg. Med kaset e veze da bourmen, na veze ket pell: Serr da veg, diod ma'z out, a lavare an dud dezañ. Lez da vaouez da gaozeal.

*

**

Koulskoude, buhez an Tañgi a deuas, gand an amzer, da veza muioh c'hwero, c'hoaz, eged diagent. O weled fougasi, atao, e wreg, hag o weled, ive, na vije mui greet stad ebed anezañ, e teuas da veza jalouz. Hag ar jalouzi, - an oll her goar, - a vag eur preñv hag a zebr ar galon.

An Tañgi a zizehe war e dreid. Ne lavare ger ebed mui. Melkoniet e veze atao Ha pelloh, e lakeas, adarre, en e benn mond da gaoud sant Per.

Hag eñ ha mond.

*

**

En devez-se, dres, porcher ar baradoz oa dilabour. Laouen en em gavas o weled e niz o tigouezoud.

- A! deiz mad dit, niz, a lavaras dezañ. Deuet e oas adarre?

- Ya zur, tonton.

- Ahanta? Me laka ez out an eürusa den 'zo war an douar. Rag den all ebed n'en-deuz, evel dout, eur vaouez hervez e hoant.

- Se 'zo gwir, tonton Per, a respontas ar hemener, en eur ober eur skrabig d'e benn. Med...

- Med petra? Petra 'zo 'ta adarre?

- Petra? Va gwreg 'zo ker mad, ker fur, ker koant, ken desket, ma n'emaon mui er gont.

- Daoust ha ne gar ket ahanout?

- O! eo. Kalz, zoken.

- Daoust ha n'eo ket dous bepred en da geñver?

- Eo, eo, avad, mardouen.

- Daoust ha ne gas ket mad da di en-dro?

- Deuz ar gwella. Gras dezi om pinvidig.

- Med neuze?...

- Med neuze ! Tonton paour ! ne ouzon ket penaoz lavared kement-se deoh. Va maouez a zo dispar. Med d'am zoñj din-me, eo re zesket, re vad, re garantezuz, he-deus re a gened. Oll ar meuleudi a zo eviti. Med me, bremañ, a zo kemeret evid netra. Pa gaoze, an oll a zelaou anezi: pa gomzan, ne ve ket taolet muioh a evez eged ouz eun azen o vlejal. Pa dremen, an oll a denn o zokou d'he saludi. Ha me, pa'z an dre an hent, ne vez ket greet muioh a stad ouzin eged ouz eur hi. A! tonton ! doare eur gwaz, lakeet eveldon, a zo doaniuz.

- Mad. Petra 'fell dit?

- Me garfe e teufeh da ober va maouez diouz ho toare deoh- c'hwi, tonton Per.

-A! goustadig, avad, eme sant Per. Te garfe, bremañ, lakaad war va hein ar boan az-peus. Ma vijes bet fur ez-poa goulennet lakaad ahanout da-unan da veza gwelloh. Ezomm az-poa, muioh eged Monaig, da wellaad.

Med, bremañ, eo re ziwezad. Ne hellez mui, zoken, ober cheñchamant ebed en da vaouez. En em hra ganti mar fell dit beza eüruz.

Ha, sant Per, droug ennañ eun tammig, a roas dezañ eun taol troad evid e gas diwar dreujou ar baradoz.

*

**

Biskoaz er bed 'ez eus bet gwelet

Na gwreg na loen heb si ebed.

A ze gwaz ne dle ket fougeal,

Rag si en-deus koulz hag eun all.

Ar Bigoudenn hag an diaoul

Eur wech oa eur Bigoudenn hag a oa maro e bried. Seiz bugel en-doa bet. Med ar vugale, dre ma oant deuet en oad, a oa eet pep hini en e du. Ha pelloh, va faotr koz oa chomet e-unan.

Pinvidig oa.

Med kared a ree ober lip-e-bao. Feneant oa, ive, gand an dra-ze. Ne laboure mui: ne hounenze netra. Emichañs, a lavare, va danvez a bado keit ha ma vezin beo.

Med kemer heb lakaad, nebeud e pad. Hag eun devez eh en em gavas heb tra ebed nemed seiz gwenneg.

Bastagn!¹⁵ a lavaras en eur skrabad e benn, ne hellan ket beva heb arhant. Goude beza bet pinvidig, ne din ket da glask na ne din. Seiz gwenneg 'zo c'hoaz. Awalh eo evid prena eur gordenn d'en em grouga.

Hag eñ ha mond da brena eur gordenn. Ha goude-ze, da glask eur hoch¹⁶ koz bennag d'en em grouga outañ.

Ha dre 'z ee evel-se gand e hent, e tigouezas gand eun aotrou braz hag a zouge eur mell trohad baro du.

- Deiz mad dit, a lavaras an aotrou dezañ. Te zo teñval da dal, avad! Da beleh ez ez.

- Hag an dra-ze 'zell ouzit?

- Bah! 'mez aon n'eo ket eün da vouron¹⁷. Lavar din, atao, da beleh emaut o vond?

- Da en em grouga.

- Ichekon ! Da en em grouga! Perag da vihanna ?

- Perag? Me 'zo bet pinvidig. N'em-eus gwenneg ebed mui. Mez am-befe o vond da houlen. Gwelloh e kavan lakaad fin d'am buhez.

- C'hoant az-peus da gaoud arhant? Ma kerez me roy arhant dit.

- Te rofe din arhant?

- Ya, kement ha ma kiri. Med ne vo ket evid netra. Evid an arhant a roin dit, te roio din da ene a-benn bloaz hag eun devez amañ.

- Bastagn! Va ene! Mez piou out te? Te eo en diaoul, neuze?

- Ya, me eo. Me oar e peleh 'z eus berniou arhant. Me zigaso arhant dit, kement ha ma ez-pezo c'hoant.

Ar Bigoudenn a jomas eur pennad da zoñjal. Bloaz hag eun devez !... N'eo ket pell, pell... Mez ahalen da vloaz em-bezo amzer da weled ha da en em gemer...

Pelloh e lavaras d'an diaoul: Mad, ya: a-benn bloaz hag eun devez.

Neuze, an diaoul a ginnigas dezañ sina gand e wad eur paper da ziskouez oa greet ar werz: e roe ene evid arhant. Hag e sinas gand e wad.

*

**

Diwar ar mare-ze, or Bigoudenn a deuas, adarre, da veza pinvidig. Bep noz, a-raog mond da gousked, e lakee e yalh war mantell ar siminal, ha beb mintin pa gemere anezi e veze mil lur enni. Hag e ree friko. Hag e kemere e blijadur. Hag ez ee du-mañ, du-hont, e leh ma troe en e benn. Ha, beb tro atao, na petra 'ta, ez ee en ostaliriu gwella da glask lojeiz ha da breja.

Med an amzer a dremene, koulskoude. Deg miz oa dija eet en-dro. Ha va den a lavare outañ e-unan, aliez, nehete e spered: Bremaig e vo deuet an termen: penaoz a rin-me?

*
**

Seiz bugel, on-eus lavaret, seiz bugel en-doa bet deuz e wreg. Seiz paotr oant. Ha pep hini, dre ma oa deuet en oad, en-doa kemeret an hent a blije dezañ. Ar re gosa oa eet da veleien. Ha d'ar mare-ze, ar henta oa pab; an eil arheskob; an trede eskob; ar pevare person; ar pemved kure; ar hwehved ermit, hag ar yaouanka kabiten laeron.

Va Bigoudenn a yeas, da gonta e blaneden d'e vugale hag e lavare dezo : Tennit ahanon euz skilfou Satan !

- Tad, a respontas an eil goude egile, ar pab, an arheskob, an eskob, ar person hag ar hure, n'eus ket kalz hag a hellfe terri ar werz ho-peus greet. Paolig a zo eur gwall-baotr ha diêz kaoud afer outañ. Med, or breur ermit a zo eur zant. Beza en-deus kalz mignonned e-touez tud ar baradoz. Marteze e hellfe ober eun dra bennag evidoh.

Sada ma 'z eas da gaoud e vab ermit a oa o veva war bordou eur hoad braz, en eul lochenn kuzet e-touez ar brouskoad.

- A! va zad paour! Eur gwall-dra, avad, a lavaras hemañ. Mez Doue zo mestr war beb tra. Trugarezuz eo, ha pardoni la ra d'ar brasa peherien. Me 'zo vond da houlenn kuzul digantañ.

Hag ez eas war e zaoulin evid pedi. Goulenn a reas savetei ene e dad. Kinnig a reas e vuhez evid e zilvidigez.

*
**

Daou êl a hournije d'ar mare-ze, a-uz d'ar hoad. Kleved a reont pedenn an ermit. Hag ez eont da gonta d'ar Werhez Vari ar pez o-doa klevet.

- O! na kaerra tra ! a lavaras mamm Doue, na kaerra tra gweled eur mab o kinnig e vuhez evid savetei ene e dad. Kement-se a raio plijadur vraz d'am mab. Netra ne hellfe mond muioh beteg e galon.

Ha hi, raktal, da gonta da Jezuz.

- Mad tre ho-peus greet, eme Jezuz, o tond da lavared din kement-se. Abalamour da bedenn e vab, e fell din ober eun dra bennag evid ar paour-kêz den-ze. Dalit, va mamm. Setu aze eur vaz. Lakit rei ar vaz-se dezañ. Honnez, pa stoko ouz unan bennag, n'eus forz piou, a lakaio anezañ da vond en araj. N'eus diaoul ebed en ivern hag a hellfe herzel outi.

*
**

An êlez a gasas ar vaz d'an ermit.

- Doue ra vezo benniget! a lavaras hemañ dezo. Gand ar vaz-se, va zad a yelo beteg an ivern da gerhad ar paper en-deus lakeet e ano warnañ evid gwerza e ene.

An tad oa eno hag a glevas.

- D'an ivern 'ta ! emezañ gand spont. Mond d'an ivern ! Ma 'h anavezfen an hent c'hoaz.

- A! ya; an hent, eme an ermit. Ne zoñjen ket. Med me gav din ne vo ket diêz deoh e gaoud. En tu all d'ar hoad ez eus eun toull don e-touez eur bern reier. Eur vandenn laeron a zo ennañ. Va breur eo ar mestr ganto. It d'e gaoud. Setu amañ eul lizer evitañ en

aon na anavezfe mui e dad. Me laka e tle hent an ivern beza, en eun tu bennag, war-dro an toull ma chom e-barz.

*
**

Ar Bigoudenn koz a yeas dre ar gwenojennou a gase en tu all d'ar hoad.

E-doug eun eur en-doa dija baleet, pa glevas, a-dreñv eur vodenn gelvez, daou laer o krial outañ: - Ar yalh pe ar vuhez!

- Va yalh n'ho-pezo ket, eme ar paotr koz. Lezet em-eus anezi er gêr er mintin-mañ. N'em-eus ket ezomm anezi, kerkoulz, evid digouezoud el leh em-eus da vond. Va buhez a gavan re hwek evid he rei deoh. Seit 18: Setu amañ ar pez a hellan evidoh.

Hag en eur lavared kement-se, e skoas warno gand e vaz.

Kerkent an daou laer a lammas an eil war egile: ha taoliou dorn ha taoliou treid, ha taoliou dent ha taoliou penn.

Ar Bigoudenn a azezas war eun tamm piltos oa eno. Lakaad a reas eur horniad. Pelloh, pa welas oa leun-wad al laeron, e lavaras dezo: A-walh bremañ. Kasit ahanon da gaoud ho kabiten.

*
**

Edo dija e genou an toull. Hag eñ gweled eur paotr yaouank, drant ha seder, o rei e hourhemennou da eur vandenn lakepoted treset fall.

Diohtu, en-doa anavezet e vab.

Ar paotr yaouank hen anavezaz ive.

- Sell 'ta! 'lavaras: va zad! Ha gand eun êr goapauz: d'ober petra oh deuet? emezañ. C'hoant ho-peus, ive, d'en em lakaad e-touez ar gamaraded am-eus amañ?

- Na ra ket goap, va mab, a respontas. Kerkoulz n'on ket deuet amañ da glask kaoziou. Me rank mond d'an ivern hirio, pe e vezin daonet. Sinet em-eus d'an diaoul eur paper evid gwerza va ene. An termen evidon a zo en noz-mañ, da hanter- noz. N'em-eus ket amzer da goll, war a welez. Ma na hellan ket diframma ar paper-ze diouz daouarn au diaoul, emeon kollet. E peleh ema hent an ivern? Ma 'h anavezaz anezañ, diskouez-eñ din, buan.

- Ma n'eo red nemed an dra-ze da ober plijadur deoh, ne vezo ket diêz ho lakaad eüruz. E traoñ ar hao, amañ, ez eus eun hent hag a gas da zindan an douar. E penn an hent-se, 'mañ an ivern. N'eus da drei nag a-gleiz nag a-zehou: mond war- euun, atao. Eun nor uhel ha ledan a weloh dirazoh pa vezoh digouezet. Honnez eo dor an ivern.

*
**

Heb marhata, va Bigoudenn a gemeras an hent a gase da zindan an douar. Mond a ree buanna ma helle. Ne ouie ket pegement a vale en-doa da ober hag en-doa aon da veza re ziwezed.

Setu a-benn eur pennad, ma klevas klemmou hag eur jolori spontuz: tud o youhal, tud o vlasfemi, tud o tamall. An oll o huanadi. E galon a yee bihan. Med mond a ranke. Hag ez ee. Ha pelloh, e pleg an hent, hag eñ gweled an nor houarn. Ruz-glaou oa. En-dro dezañ an êr oa tomm. N'oa ket souez! Ar flammou tan a deue er-mêz dre waskou an nor ha

toullou ar voger. Edo e-kichenn dor an ivern. Krena ree e oll izili. Med e baper a ranke da gaoud. Hag eñ rei eun taol gand e votez.

Kerkent an nor a zigoras en eur wigourad war he gwidurennoù, ha prizon ar re zaonet oa dirag e zaoulagad.

Heñvel oa ouz eur forn pa vez goret. Hag e-kreiz, war eun tron houarn ruz-glaou, e oa azezet mestr braz an ivern, Paol Gornioù.

En-dro dezañ edo ar re zaonet. Hag e-kichenn pep hini eur bern diaoulou bihan o vrouda anezo gand ferhier houarn.

*

**

O weled ar paotr koz e-tal an nor, Paol Gornioù a reas eur hoar zadenn ken skiltruz ma tregernas pevar horn e balez. An dud daonet en despet d'o foan a zavas o fennou. An diaoul a hoarze, atao, leiz e gornailenn, ken a zigore e veg beteg e ziouskouarn. Hag en eur hoarzin e lavare: A! A! te eo ar Bigoudenn, paotr ar groug ! A ! A ! meuleudi dit evid ar vall az-peus da zond amañ. Med deuet out a-raog ar mare merket. Eun devez az-poa c'hoaz. A! A ! A ! mad ! mad eo. Abalamour ma'z out bet fidel d'az ker, me lakaio da vab en da gichenn pa deuio amañ a-barz pell. Sell, setu aze, da skabell, ha setu aze hini da vab.

Hag en eur lavared kement-se, an diaoul a ziskoueze diou skabell ken entanet ma'z ee beteg an nein¹⁹ ar flamin anezo.

- Trugarez! Paolig, a lavaras an den koz. N'on ket deuet c'hoaz da azeza en da di. Me zo amañ evid kaoud diganez ar paper am-eus sinet war da her, bremaig e vo bloaz.

An diaoul a zirollaa da hoarzin, adarre, hag a reas sin da eur bern diaoulou bihan da vond da gregi er Bigoudenn.

Med, dija, ar vaz a skoe warno, a-raog ma oant deuet re dost. Hag an diaoulou, en araj, da lammad an eil war egile. Blejal a reent evel saout penfollet. Gwintal a reent lemme²⁰, beteg an nein hag o bleo a jome stag ouz ar maout²¹. Ar ferhier houarn a hoarie: an eil a doullgove egile.

Pelloh e houlenont truez.

- Truez ebed, eme ar paotr koz, ma n'am-eus ket va faper.

Hag e skoe warno atao.

- Dal da baper, eme Paol Gornioù, en eur strinka anezañ dezañ en e zaoulagad, dal da baper ha na laka mui da dreid amañ.

- Evel-se bezet greet, eme ar Bigoudenn. Hag e teuas er- mêt.

Kerkent an nor a zerras gand eur gwigour hag eun trouz spontuz.

*

**

- Ahanta, tad ! a lavaras dezañ e vab pa oe deuet en-dro da gao al laeron, ahanta, hag ar paper? Bet ho-peus anezañ?

- Ya.

- Petra ho-peus gwelet du-ze?

- Petra am-eus gwelet, va mab? Gwelet am-eus da skabell e-kichenn va hini, tan oll e-kreiz an tan. An diaoul a lavar e varvi a-barz nemeur. Va mab, pell 'zo, oa ar mare dit da zond en-dro. Ma kendalhez da veza laer, sur e vezi daonet...

*
**

Ar mab a lezas e vicher. Mond a reas da di e vreur ermit da zeski gantañ hent ar baradoz.
An tad ne zaleas ket da vervel.

Ar helou 'oe buan kaset d'an ivern. Rag, er bed-mañ, eur bern diaoulou a zo atao en-dro da bep hini ahanom. An diaoulou-ze a gasas ar helou du-hont. Ha Paol Gorniog, pa glevas, a reas stanka 'n toullou a oa er voger, serra gwaskou an nor. Aon en-doa na deuje ar paotr koz gand e vaz da houlen lojeiz digantañ.

Med nann. Ar Bigoudenn en-doa bet keuz d'e behejou. Ober a reas eur maro santel. Hag an daou êl o-doa digaset dezañ ar vaz da vond d'an ivern, a zougas e ene d'ar baradoz.

Keuz ha glahar er galon
A zo sur da gaoud pardon.

Eur Hastellinad o kas an amzer en-dro

Eur wech oa, e traoñ menez Kelh, e Kastellin, eul labourer- douar. Krapig a reed anezañ. Hag ar Hrapig-se, a veze atao oh en em glemm deuz an amzer. Mennoud a ree mond sod pa wele an traou o sevel fall en e barkeier. Ar glao, emezañ, eo a vanke. Re a zehor... re domm an heol... ha me oar !

Hag eun devez, Krapig lakaad en e benn mond da gaoud Doue d'ar baradoz.

*

**

Goude bale pell e tigouezas.

Ar henta 'gavas 'oe sant Per.

- C'hwi eo ar porcher amañ, a lavaras dezañ.

- Ya, va mignon.

- C'hwi 'hell lavared din, mar plij, piou a en em emell euz an amzer e palez an Dreinded.

- Peseurt amzer ? An amzer vrao, pe an amzer hlao ?

- Euz an eil hag euz egile, aotrou sant Per.

- Evid an amzer vrao ema sant Barnabas, hag evid an amzer hlao ema sant Medar.

*

**

Ar Hastellinad a oe kaset da eur gambr euz ar baradoz. Hag e oe galvet da zond d'e gaoud sant Barnabas ha sant Medar.

Ne ouzer tamm ar pezh a dremenas etrezo. Med, evid an doare, e ranke beza bet tabut.

Rag an daou zant a bignas da gaoud Doue.

- Aotrou Doue benniget, a lavarjont dezañ, ni 'zo 'tond da veza bet sinkanet gand eun istrogell, euz Kastellin. Lavared a ra e reom fall on labour: ez eus re a zehor. eo devet an traou war an douar gand an heol, ha ni 'oar... Mad a rafeh o lakaad ar penn-eog-se22 eur pennadig er purkador.

An Tad Eternel a deuas eur mouse'hoarz war e vuzellou hag a lavaras dezo kemenn d'ar Hastellinad dond d'e gaoud.

*

**

Krapig, a hellit kredi, n'oa ket re fier o vond da gaoud an Aotrou Doue. Med floura 'reas e vleo, renka mad e chupenn en-dro dezañ hag eñ e baradoz Doue, e dok en e zorn.

Goude beza stouet e benn dirag Mestr an Neñv hag an douar, e lavaras dezañ ar pezh endoa dija lavaret da zant Barnabas ha da zant Medar.

- Ar pezh 'zo sur, emezañ goude, ma karfeh, Aotrou Doue, karga eul labourer-douar da gas an amzer en-dro, ne ve ket greet kemend a glemmou ha ma reer, bemdez, beteghenn.

- Mad eo, eme an Tad Eternel, mad. Peogwir emaut amañ, me 'garg ahanout euz an amzer e-pad c'hweh miz. Ma teuez a-benn da lakaad an oll eüruz, me roio dit, keid ha ma vo ar bed en e zav, ar garg am-oa roet da zant Barnabas ha da zant Medar.

*
**

An daou zant a gasas ar Hastellinad da gambr an amzer, er baradoz.

En daou du d'ar gamhr oa lasou a istribill. A-zindan al lasou oa skrivet: avel, glao, arne, amzer vrao, glao bihan, lugasenn, ha me 'oar, c'hoaz? Eun daouzeg lasenn bennag oa evel-se.

- Te, sell, a lavaras dezañ an daou zant, n'ez-peus netra da ober nemed sach war al lasou evid kaoud ar pezh a zo skrivet a-zindanno. Pa 'pezo c'hoant kaoud glao, sach war al las-mañ; amzer vrao: war al las-se. War al lasou all e vo ar memez tra. Evel-se ez-pezo an amzer a giri.

- Kalz plijadur dit er gambr-mañ, aotrou Krapig! Ni deuio en-dro da weled, a-benn c'hweh miz amañ.

Hag ind-i, sant Barnabas ha sant Medar, en em denna en eur gambr a-gostez, d'ober eun taol c'hoari domino.

*
**

Krapig, a hellit kredi, oa lorch ennañ. Selled a reas ouz al lasou an eil goude egile. Ha pelloh - evid eun êsa ha netra ken, - e sachas warno pep hini d'e dro. Ha da viz mae e lakeas da goueza erh e Kastell-Paol, kazarh e Montroulez, glao-puill e Kastellin, frim e Kemper hag avel-put ha skorn e Kemperle.

Mez kement-se n'oa nemed diwar c'hoari. En em lakaad a reas da ober e vicher nevez a-zevri. Dreist-oll e tiwallas da rei gwall-aveliou. Digas a ree war an douar an amzer endije karet kaoud ma vije bet c'hoaz en e diegezh e traoñ Menez-Kelh.

Kaoud a ree dezañ ez ee mad an traou ha beb ar mare e lavare: Me laka n'o-deus ket da glemm euz an amzer e Kastellin du-ze.

Hag e frote e zaouarn hag e korde e varo: Evid ma ne glemmfent ket, a lavare c'hoaz, ne ouzon ket peseurt amzer e vo red rei dezo.

*
**

Koulskoude, ar c'hweh miz oa tremenet.

An daou zant a zistroas da gambr an amzer. Ha dre urz Doue, ar Hastellinad 'oe kaset war an douar evid gweled ha kavet mad oa e labour gand e genvroiz.

Lorch ennañ, Krapig a ziskenn, douget war eur goabrenn. En eur ziskenn e soñje e teuje, d'ar zul war-lerh, an oll d'e drugarekaad ha da baea banneou dezañ. Marteze, zoken, diwezatoh, e vije portredet war blasenn foar Sant Lukaz. Piou oar?...

Med allaz! n'eo ket evel a zoñje e tremenas an traou. Pa oe gwelet o tiskenn, eur bern tud a redas beteg ennañ. -Den sod! a lavare an oll dezañ, ema kollet eost ar bloaz-mañ ganez. N'eus bet netra er parkou. Morse, n'eus bet amzer vad d'an drevajou. Pa veze red glao, e-peus roet heol tomm; pa veze red heol tomm ez-peus roet yenienn. N'ez-peuz ket a vez!...

Kalz a venne skei gantañ.

Med ar re a grie c'hoaz ar muia oa ar merhed yaouank. Deiz pardon Kastellin, diouz ar mintin, e ree eun heol euz ar re gaerra. Lakeet o-doa o dillad ar muia fichet, na petra 'ta?

Hag e-pad ar brosesion e reas eur glao spontuz, ma oant lakeet oll evel maskaradennou.
Da lun ha da veurz ar pardon oa bet ar memez tra.
Krapig, emichañs, ne wele, d'an deiziou-ze, nemed e irvin hag e gaol bihan, ha ne zoñjas
tamm e pardon e barrez.

*

**

Evid troha berroh, an daou a oa a-raog e penn an amzer a gemeras, a-nevez, o harg.
Krapig n'en em glemmas mui deuz ar glao na deuz an amzer vrao. Labourad a reas
gwella ma helle e zouarou e traoñ Menez-Kelh.

Kalon an den a zo c'hoantuz:

Pa en-deus gwenn e houlenñ ruz,

Pa ve sehor e houlenñ glao,

Eun dra bennag a vank atao.

Koulskoude :

Daou dra 'vo red, atao, da ober ,

Gouzañv ar merhed hag an amzer.

Ar Manah Dom Yann

Eun devez, Jezuz-Krist en-doa lakeet en e benn mond da ober eur bale dre Vro-Leon. En eur dremen dor ar baradoz e lavaras da zant Per dond gantañ kevred.

Goude beza baleet dre an hentchou e-pad pell, setu-i o tigouezoud dirag eur gouent euz ar re gaerra. An iliz, savet uhel, a weled dreist an tiez, evel eun dantelezenn astennet en êr. Hag ar gwer oa warnezi a lintre skeduz e sklerijenn an heol.

- Kouent Sant-Vaze-Penn-ar-Bed, a lavaras Jezuz da zant Per. Eur gouent eo deuz an devota. Deom e-barz hag e welim va mignoned.

*

**

Kerkent ha ma oent digouezet er gouent, an oll veneh a ziredas d'o haoud. Koueza 'rejont d'an daoulin dirag Jezuz, ha pep hini a houlenne digantañ eur hras bennag.

Pep hini, nemed unan, evelkent.

Eur manah oa ha na houlenne netra.

Dom Yann a reed euz ar manah-se.

Dom Yann a zelle ouz Jezuz, a zelle ouz e genvreudeur, mez e vuzellou ne fiñvent ket. Ne lavare ger.

- Perag, eme zant Per, ne houlennez ket, ive, eun dra bennag, evel ar re all ?

- N'em-eus ezomm tra.

- Mad, diwezatoh, pa deui da houlenne ar baradoz diganen, me hen talvezo dit.

*

**

Ar mestr a yeas kuit, evel m'oa deuet.

N'edo ket c'hoaz pell pa glevas e hervel.

- Petra 'zo?... Sell, Dom Yann ! Petra 'fell dit, Dom Yann?

- Ar re all, eme ar manah, o-deus goulennet grasou diganeoh, Mestr. Me houlenne eur hras ivez, mar plij.

- Poent oa avad, Dom Yann! Mez n'eo ket re ziwezad. Petra 'fell dit 'ta?

- Roit din, Mestr, ar hras da lakaad em zah oll ar re a girin.

- Evel-se bezet greet. Rei a ran ar hras-se dit, Dom Yann .

*

**

Eun ugent vloaz bennag goude, Dom Yann a gomañse koza. Ar Maro deuas hag a lavaras dezañ: N'ez-peuz mui nemed teir eur buhez.

- E feiz, n'eo ket kalz ken, neuze, avad, eme ar manah. Med pa giri... Pa vezi prest, me vo ive. Pa deui d'am herhad, digouez amañ eun hanter eur a-raog ar mare merket.

- Mad. Bez dineh. Me deuio.

*

**

Div eur hanter goude, setu ar Maro dirag Yann a-nevez.

- A! douje²³, eme ar manah, ne heller ket beza muioh sentuz avad. Gortoz ! Hag eñ digeri e zah ha lavared: Em zah! em zah!

Ar Maro en em zifretas eun tammig. Med mond a rankas e sah Dom Yann.

Ar manah a lasas stard warnañ hag a yeas d'e gas da eur fornier oa e Sant-Vaze. - Sell, a lavaras dezañ, laka, mar plij, ar zah-mañ er siminal. Dalh anezañ da vogedi beteg ma vezin distro.

Hag evel-se ar Maro oa miret outañ ober e droiou e-touez an dud evel ma ree diagent.

*

**

Daou-ugent vloaz oa dija ha ne varve mui den ebed. An oll oa nehet. Bugale vihan a deue, atao, war an douar. Med an dud ne deent ket kuit evid rei plas dezo. An oll oa lakeet diêz...

Pelloh, koulskoude, Dom Yann a yeas da gerhad e zah ha da lezel ar Maro da redeg.

Kerkoulz, ive, deuet oa, bremañ, da veza koz-noe.

E dammig korv oa krommet oll; e zaouarn oa seh; e gov- garr teuzet; e weled oa deuet da veza fall, ne helle mui, koulz lavared, en em ambreg²⁴.

Ar Maro, na petra 'ta, 'lammas war Dom Yann, da genta. Ha goude-ze ez eas da gerhad eneou ar re all a dlee beza maro en daou-ugent vloaz tremenet.

*

**

Dom Yann a yeas da skei war dor ar baradoz.

- Piou 'zo? a lavaras ar porcher.

- Digor din, mar plij, aotrou sant Per. Me eo manah koz Sant-Vaze.

- A! te eo, pelloh, Dom Yann ? Amañ n'eus plas ebed evidout.

- O va Doue! Plas ebed ? Da beleh mond, neuze?

- D'al leh ma kiri. Kee d'ar purgator.

*

**

Dom Yann a yeas eun tammig larkoh, beteg ar purgator. Skei a reas war an nor. An êl a deuas da zigeri, hen anavezras raktal, hag a lavaras dezañ n'oa plas ebed evitañ, eno, kennebeud.

- Paour-kêz êlig Doue ! Plas ebed amañ c'hoaz, plas ebed er baradoz, kennebeud. Da beleh eta e rankin mond? eme Dom Yann.

- Da beleh, va den paour ! Truez am-eus ouzoh. Med peogwir ez oh maro, n'eus mui nemed eul leh a hellfe loja ahanoh: it da weled d'an ivern.

*

**

Ha Dom Yann da drei a-gleiz ha da ziskenn, da ziskenn...

P'oa digouezet, pelloh, e skoas war an nor.

- Piou 'zo, eme Lusifer.
 - Dom Yann, deuz kouent Sant-Vaze.
 - Ola! paotred. Eur manah e toull an nor! Deuit buan, amañ.
 Hag eñ gervel oll diaoulou an ivern ha rei eur vaz da hemañ, eur forh da henhont, eun horz da eun all, eur maill da eun all c'hoaz.
 - Med, a lavaras Dom Yann, petra 'zo? Petra 'reot gand ar benviji-ze?
 - Mired ouzit da zond amañ. Ne fell ket deom digemer en on touez manah ebed deuz kouent Sant-Vaze.
 - A! evel-se eo, eme Dom Yann. Gortozit ma teskin deoh beza muih seven e keñver ar vened a deu da houlenn loja diganeoh.
 Hag eñ digeri e zah oa, atao, gantañ.
 - Em zah! em zah! a lavaras.
 Ha kerkent oll diaoulou an ivern, ha biban ha braz, ha kamm ha digamm, ha tort ha luch, a rankas mond e sah Dom Yann.
 Hag ar manah ha yao! ha mond da gas e zahad da govel Sant-Vaze.
 Nao labourer oa eno, o skei war an tomm.
 - Pegement a gemeroh, emezañ dezo, evid darhoi, pep hini d'e dro, e-pad eiz devez hag eiz nozvez, war ar zahad traou-mañ?
 En em glevet oant war ar priz.
 Hag an nao den-ze a labouras noz-deiz, e-pad eiz devez, da skei war ar zah, endra hellent. Mez kaer o-doa, ne goagas tamm ganto. Dom Yann a zelle outo. Pelloh, mestr ar hovel a lavaras dezañ: - Ne goag tamm ho sah. Petra zo e-barz? Red e ve an diaoul ennañ.
 - Ya! ya! eme Dom Yann. Kalz diaoulou zo ennañ, zoken. Skoit dizamant.
 Hag e skoent, e tarhoent ken oant skuiz.
 Pelloh, Dom Yann a gemeras e zah hag a yeas da houllonderi anezañ en eul letonenn vraz oa eno, etre ar gouent hag ar mor. An oll diaoulou, a hellit kredi, a oa kamm, chilgam, torret o horv, bloñset o fenn. Mil boan o-doa bet oh en em ruza beteg an ivern.

*

**

Hag ar manah a yeas eur wech all c'hoaz, da skei war dor ar baradoz.

- Piou 'zo aze ? eme zant Per.
 - Dom Yann a gouent Sant-Vaze.
 - N'eus plas ebed amañ, evidout.
 - Lez ahanon da vond e-barz, Perig, pe me lavaro out eur hakouz.
 - Peogwir ez-peus lavaret kakouz din, ne deui e-barz, biken.
 - Allo! mad, eme Dom Yann. Te 'pezo deuz va helou.

*

**

Dom Yann a jomas e toull dor ar baradoz. Dre ma teue eneo da houlenn digor, e fourre anezo en e zah. Ene ebed mui ne dee d'an Neñvou.

Sant Per oa inouet. Ne wele mui penn kristen ebed. Hag eun devez e lavaras d'an Aotrou Doue:

- Perag da vihanna, ne deu mui den amañ?

- Perag? Paour-kêz sant Per! Dom Yann a zo aze e toull an nor hag a laka en e zah an oll eneoù dre ma teuont.
- A! setu eur gudenn, avad. Petra da ober da vihanna?
- E feiz! Kemered e zah sur, a zo leun a eneoù, ha digas anezañ amañ, mar gellez.

*

**

E-kichenn an nor 'oe greet ar gaoz-ze. Dom Yann a glevas. Raktal en em lakeas e-unan en e zah.

Sant Per a zigoras dor ar baradoz, goustadig. Gweled a reas ar zah war an hent. Selled a reas a-gleiz hag a-zehou. Dom Yann ebed, war-dro eno. Hag eñ dastum ar zah ha buan e ti Doue.

Mall gantañ da ginnig d'e vestr an eneoù oa e-barz e tigoras anezañ.

Med, va Jezuz benniget ! mennoud a reas sempla; pa welas! Kenta hini a deuas euz ar zah oa Dom Yann. Ha droug ennañ, sant Per a grogas en e golierou hag a zistribille anezañ en eur grial : Manahig fall ! Manah droch ! ne jomi ket amañ!..

Med an Aotrou a zigouezas war ar mare. Ober a reas da zant Per diskregi. Ha gand eur mousc'hoarz hegarad e lavaras:

D'ar baradoz pa deu eun den,

Ema eno, evid biken.

Fantig

Gwechall-goz, oa eur roue hag en-doa teir merh. Med n'en-doa mab ebed. E verhed, avad, oa koantig oll, evel an deiz pa ve brao.

*
**

Ar roue oa klañv-diglañv. Ne deue morse euz e gambr. Enni en-doa teir hador: unan zu, unan hlaz hag unan ruz. E verhed o-deve mall, bemdez, da weled war beseurt kador e vije azezet. An hini zu a verke ar maro pe e ranke unan bennag mervel; an hini hlaz a ziskoueze en-doa ar roue laouenedigez; hag ar gador ruz a lavare ez oa dleet dezañ ober brezel.

*
**

Eun devez en eur vond er gambr e kavont o zad azezet war eur gador ruz.

- Petra 'zo digouezet 'ta, tad? emezo.

- Roue ar vro dosta, va amezeg, a ya da ober brezel din. Klañv evel ma'z on, ne hellan en em lakaad e penn va zoudarded. Red e ve kaoud eur habiten, koulskoude. Mez piou da glask ha piou da gaoud?

- Me, va zad, eme ar gosa. Mar am lezit, me 'vo ar habiten-ze. C'hwi 'welo. N'eo ket kalon a vanko din.

- Merh kêz, eme an tad, tristig oll, mond e penn ar zoudarded d'ar brezel ne zere ket ouz ar merhed.

- Lezit ahanon da vond, atao. Gweled a reot pegen brao eh en em dennin ganti.

- Mad. Ra vo greet hervez da hoant. Kemer va zoudarded ha kas anezo d'an emgann. Mez gra, bepred, avad, evel eur gwaz. Ma teu en da benn soñjou euz ar seurt na ve nemed e penn ar merhed, deus buan en-dro. Gand ar seurt soñjou-ze, ne hellfes biken beza treh. Kerkoulz, me 'lavaro d'am zoudarded beza war evez.

*
**

Ar briñsez a ya d'ar brezel.

En eur vond, e tremen dre eur hoedad gwez korz. Hag hi da zelled gand trugar. O! ar horz kaer! a lavare. Hag eeun 'ta! Nag a glezeliou skañv ha flour a hellfed da ober gand an dra-ze!

- D'ar gêr! d'ar gêr, eme ar zoudarded. C'hwi 'zo en ho penn huñvreou merhed. D'ar gêr!

Hag an oll a zistroas d'o hêr.

*
**

An eil euz ar merhed a ginnigas, neuze, d'he zad, mond e-leh he c'hoar.

- Mad, kee 'ta, a lavaras dezi. Med diwall na lakfes en da benn soñjou merhed. Ma teu soñjou evel-se dit, deus buan en-dro. Rag ma vefes gounezet gand ar zoñjou-ze, ne hellfes birviken kaoud an treh.

- O! me ne rin ket evel ma hoar. C'hwi 'welo, tad.
Hag ar briñsez yaouank en hent gand ar zoudarded.

*

**

En eur vond, e tremenas dre eur gêriadenn. Eno, an oll verhed yaouank, azezet war dreujou o ziez, oa o farda dantelez.

Ha hi d'o haoud da weled o labour.

A-bann²⁵ e chomas da zelled. - O! koanta dantelez ! a lavare.

- Nag ar hoefou brao, nag an tavañcherou kaer a hellfed ober gand an dra-ze!

- D'ar gêr! D'ar gêr, eme ar zoudarded. Ne helloh ket beza mestr war eun arme gwazed. C'hwi n'eus en ho penn ken soñj nemed deuz ar braoigou a zere ouz ar merhed. D'ar gêr!

Hag an oll en-dro, da balez ar roue.

*

**

Ar roue kêz, pa welas, a deuas da veza teñval e benn ha d'en em jala forz. Sur, a veize, ne gavin kabiten ebed. Penaoz a rin-me?

Ha setu o tond d'e gaoud, en e gambr, Fantig, e verh yaouanka.

- Va zad, emezi, me 'gaso ar zoudarded d'ar brezel. Me 'honezo ganto an treh war ar roue hoh enebour.

- Te, bugel paour! eme ar roue, te 'zo re yaouank. Da ziou hoar n'o-deus ket gellet ober evel gwazed a galon. Petra 'rafes te?

- Va lezit, atao, da vond ganto, va zad. C'hwi 'welo, goude, peseurt kalon 'zo em hreiz.

- Mad, eme ar Roue, kee 'ta, ma vezo gwelet.

*

**

Fantig a wiskas dillad soudard. Eur hleze a stagas ouz he hostez hag en he dorn e kemeras eur bistolenn. Pignad a reas war varh. Doue, na koanta kavalier! mistr he horv, sonn he fenn, he daoulagad o lugerni. Ar zoudarded ne dennent lagad diwarni hag a oa foug enno o vond d'he heul.

Tremen a reas dre ar hoad korz; gweled a reas ar merhed yaouank oh ober dantelez ha traou all c'hoaz. Mez ne zoublas ket he fenn da zelled ha ne reas van ebed outo.

*

**

Pelloh oa digouezet dirag ar zoudarded ez ee da ober brezel dezo. Chomet oant a-zav war bordou douar o bro. Ha dirazo, o roue a yee hag a deue euz eur hostez d'egile. Eur paotr yaouank oa euz ar muia fetiz, sonn ha drant war e ellou.

Fantig her gwelas dioustu. Mez ne jomas ket da zelled outañ. Ha hi, ive, da vond ha da zond dirag he soudarded evid lakaad urz vad en o zouez.

Mez ar roue yaouank, diouz e gostez, en-deus, ive, gwelet anezi. Chom a ra a-bann da zelled; n'eo ket evid mired ouz e lagad da bara warni. Ne zoñj mui eo deuet d'ober brezel.

Ha pelloh e teu d'he haoud. Pedi 'ra anezi da vond gantañ d'e balez. Sod eo, a lavare, ober brezel an eil d'egile, pa heller en em glevet. Sur, ni 'en em glevo ha ne vo ket a vrezel.

Fantig a yeas d'e heul.

Ar Roue 'gasas anezi d'ar gambr kaerra euz e balez. Ne ehane da zelled outi, sellad a ree ouz he dremm, ouz he bleo, ouz he daouarn. Ha seul-vui e selle, seul-vui e soñje: Hemañ, ar habiten-mañ, 'zo eur plah yaouank.

Hag eñ ha mond da gaoud e vamm, da gonta ar pez en-doa greet. Mamm, emezañ :

Ar habiten-ze a lintr evel an erh.

E lagad hag e vouez zo gwerh.

Hennez a rank beza eur verh.

- Ya? a lavaras ar vamm, te gav dit? Kas anezañ d'ar gambr ema an armou enni hag e weli. Mar deo eur vaouez eo, ne zello na ne lakaio e zorn war tra 'bed.

Ar roue 'gasas Fantig da stal an armou.

En eur vond er gambr, Fantig a zellas ouz kement tra 'oa eno. Kemered a reas eur zabrenn hag e lakeas anezi er-vann. Goude-ze, c'hoaz, e kemeras eur fuzuill ha dre ar prenest lezas eun tenn.

*

**

Ar roue 'zistroas da gaoud e vamm hag a lavaras dezi ar pez en-doa greet ar habiten. Ha koulskoude, a lavare c'hoaz:

Ar habiten-ze a lintr evel an erh,

E lagad hag e vouez 'zo gwerh,

Red eo sur ma ve eur verh.

- Mad, eme ar vamm, kas anezañ d'ar jardin. Mar deo eur vaouez eo, e kutuillo roz ha bleun ar goukoug a zo eno e-leiz, hag e lakaio anezo ouz he bruched. Mez mar deo eur gwaz ne zello ket, zoken, ouz ar bleuniou. E-leh kement-se e reio eur hornad butun pe eur zigaretenn.

Ar Roue a yeas d'ar jardin gand e gamarad.

En eur zigouezoud, Fantig ne zellas nag ouz roz nag ouz bleuniou all. Mez ruill a reas eur zigaretenn etre he bizied, ha goude-ze e lakeas anezi e pleg he skouarn.

Ar roue a deuas da lavared d'e vamm ar pez oa tremenet. Mez atao. e randonnenne ar memez tra:

Ar habiten-ze a lintr evel an erh,

E lagad hag e vouez 'zo gwerh,

Hennez, sur, a rank beza eur verh.

*
**

- Mad, eme ar vamm kas anezañ ganez da leina. Ma troh bara en eur lakaad an dorz da harpa ouz e stomok, e hellez lavared, heb en em fazia, ez eo eur vaouez. Med ma troh e damm, en eur zougen an dorz etre e zaouarn, eo sur eur gwaz.

Leina rajont kevred.

Ha Fantig a drohas he bara heb lakaad an dorz da harpa outi.

Ar roue zistroas da gonta d'e vamm ar pezh oa digouezet. Mez, en despet da ze, ne ehane da lavared:

Ar habiten-ze a lINTR evel an erh,
E lagad hag e vouez 'zo gwerh,
Hennez, sur, 'rank beza eur verh.

*
**

- Mad, eme ar vamm, gra c'hoaz eun esa all. Lavar dezañ mond d'en em walhi ganez kevred d'ar poull-braz. Ma nah mond, e kredfen a-walh e ve eur verh.

Ar roue a ya d'ar haloup da gaoud ar habiten hag a lavar dezañ: An amzer 'zo tomm; dond a rez da neuñ, d'ar poull-braz?

- Warhoaz, eme Fantig, nann hirio: n'am-eus ket amzer.

Med, kerkent, e karg eur zoudard da gas d'he zad eul lizer hag a lavar dezañ : Va zad ker, skrivit, dioustu, din, da lavared oh klañv da vervel hag e rankan mond d'ar gê.

*
**

D'an deiz war-lerh, e mare ar hreisteiz, ar roue a hede Fantig war bord ar poull.

Pa zigouzas, pelloh, e lavaras: Diwiskom on dillad.

- O! nann, emezi. Tomm eo din. Gortozit ken a vezo tremenet va hwezenn.

Mez, e gwirionez, ne hortoze netra nemed eul lizer digand he zad. Siwaz! ne deue ket. Hag ar roue a ziskoueze kaoud mall hag a lavare c'hoaz: Diwiskom 'ta on dillad.

- O ! nann, emezi. 'Mez aon on klañv. Kridienn am-eus em diskoaz hag em divesker. Kement-se 'zo sin fall. Eun droug bennag a zo 'vond da hoarvezoud ganen, koulz lavared sur.

- Ba ! Ba ! An dra-ze n'eo netra, lavaras ar roue. Allo. Deom en dour. Peseurt droug, kerkoulz, a hellfe digouezoud ganeoh ?

*
**

Dres, d'ar mare-ze, setu eur zoudard o tigouezoud, ha gantañ eul lizer. Rei 'reas anezañ dezi. Ha Fantig en eur e lenn dond da veza teñval he fenn ha lavared d'ar roue:

- A! me 'zoñje mad e teuje eun droug bennag beteg ennon. Setu aze eur helou ankeniuz. Va zad zo 'vond da vervel hag a halv ahanon da vond d'e weled, dioustu. Ho kuitaad a

rankan 'ta. Mez kredit ahanon : greom ar peoh. C'hwi neuze, a deuio d'am gweled d'am falez hag ez afom, pa vo tomm an amzer, da neuñv on daou kevred.

*
**

Ar priñs yaouank a vcnnas koll e benn gand an dipit. Mez ne helle ket enebi ouz bolontez eun tad. Plega 'rankas.

Fantig a yeas d'ar gêr. Med a-raog mond kuit, e skrivas ar geriou-mañ hag e lakeas anezo war an daol er gambr oa bet roet dezi:

Fantig amañ en ho palez
A zo deuet ha chomet gwerhez;
Gwerhez kuit ez a en he dro
Ha deoh e lavar kenavo.

*
**

Ar priñs ne gouskas banne 'pad an noz. E spered a nije war- lerh Fantig.

Pa deuas an deiz ez eas d'ar gambr m'oa bet ar habiten enni, da weled ha n'oa chomet netra war e lerh.

Kaoud a reas al lizer war an daol. Lenn a reas anezañ. Ha setu eñ da leñva, da hirvoudi, da grial. Melkoni en-doa leiz e galon. Gervel a reas e vamm hag e tiskouezas dezi an tamm paper lezet gand Fantig.

Pelloh e laka sternia e garroñs hag ez a da di tud ar plah yaouank.

Hag evel-se, Fantig he-doa gounezet peder viktor ha greet ar peoh.

Dimezi 'reas, na petra 'ta, d'ar roue yaouank. Ha pa oe maro he zad e oe rouanez, evel-se, war diou rouantelez.

Evel eur boket livet koant
Diglink eo kaer ar plah yaouank.

Charlankig hag an Diaoul

Eur wech oa eun den: Charlankig a reed anezañ. Hag ar Charlankig-se ne veze, morse ano gantañ nemed euz an diaoul: diaoul ahalen, diaoul ahalese; diaoul en tu-mañ, diaoul en tu-ze. Pa veze amzer vrao, an diaoul, emezañ, eo hen roe. Pa veze amzer fall e lavare: petra 'n-deus an diaoul o rei deom eun amzer evel-se ?

- Taol evez, a lavared dezañ meur a wech, an diaoul a glevo hag a deuio d'az kerhad.

- O ! me ne ran forz, a responte. Mar deu d'am herhad me 'gemero an tu d'en em entent gantañ.

Charlankig a oa mevel e bro Pont-'n-Abad. Hag er vro-ze,

pa deu gouel Santez-Katell,

Ez a ar mestr da vevel...

... Da lavared eo, ar mitizien a ya da di o zud, echu o bloaz ganto. Mez eun nebeud goude, ez eont da foar ar mitizien da glask fret adarre.

Charlankig a reas evel ar re all. Mond a reas ive d'ar foar, da werza c'hoaz, evid bloaz, poan e ziouvreh hag e labour.

Edo, o vond, e-unan-penn, war an hent pa welas eun den braz ha gallouduz o tond war-zu ennañ.

- Ne dalv ket ar boan dit mond pelloh, Charlankig, a lavaras an den-ze dezañ. Me 'm-eus ezomm eur mevel. Te a zo diouz va doare.

- O ! feiz ! aotrou n'eus forz e peleh servicha. Me yelo, a- walh, davedoh. Mez pegement a reoh din ?

- Kant skoed da vloaz, diou roched kanab, eur re voutou prenn hag eun tok voulouz.

- Mad ar memez tra. Mad eo. Me yelo du-ze. C'hwi pe eun all, an dra-ze ne ra netra din-me.

- Gwell a ze. warhoaz vintin, neuze, te 'deuio da duchenn ar Gorrighed. Me 'vezo eno. Hag ez afom d'am zi on-daou kevred.

*

**

En devez war-lerh Charlankig n'oa ket diwezad o vond d'an duchenn. Pa oa digouezet, e vestr oa eno o hortoz anezañ.

- Deiz mad deoh, mestr, a lavaras dezañ.

- Deiz mad dit, Charlankig. Deuet out. Allo ! mad ! Deom bremañ buan. Rag eun hent hir on-eus da ober.

Bale rejont e-doug an deiz war-zu ar huz-heol.

Da vare ar zerr-noz, 'oant e-kichenn eur maner braz. An nor a zigoras ha Charlankig a welas oll brenestou an ti o flammina evel pa vije bet an tan enno.

- Bremañ emaut e maner an diaoul, a lavaras an aotrou. Aliez ez-peus kaozeet diwar ma fenn. Klevet am-eus pelloh. Bez' e vezin eur mestr mad, ma rez mad da labour. Sell, setu aze ar marchosi. Aze ez eus ugent marh. N'ez-po da ober nemed maga ha skrivellad anezo. Din-me out, e-pad bloaz. Ne fell ket din e kuitafes e-pad-se. Kerkoulz an dorjou a vo prennet mad warnout.

*

**

Eur bloavez heb gweled den ! Kement-se 'zo eun hir amzer.

Charlankig a deuas abred da skuiza. N'en-doa ket c'hoaz greet c'hweh miz, hag en-dije roet n'ouzon ket petra evid gweled e gamaraded.

Euruzamant evitañ, oa chomet devod d'ar Werhez. Hag aliez pa veze melkoniet dreist-oll, eh en em harpe ouz eur speurenn evid lavared e japeled.

Ar Werhez e gare abalamour da ze hag a deuas war e zikour. Diskenn a reas er marchosi hag e lavaras dezañ:

- Charlankig, na jom ket amañ. Teh kuit. N'eo ket red, morse, seveni da eur bromesa greet d'an diaoul. Frot da japeled ouz potaill dor ar marchosi hag an nor a zigoro.

*

**

Pa deuas an noz, en devez-se, an diaoul o tond d'ar gêr a welas Charlankig o pourmen er jardrin.

- Te amañ ! a lavaras dezañ mantret oll, penaoz ez-peus gellet dond kuit?

- Dre an nor, sur, mestr.

- Dre an nor? Hag an diaoul en-doa evel aon.

-Mad! a lavaras koulskoude, ne di ket ken d'ar marchosi. Lezel a ran ahanout, da vond ha da zond dre ar maner. Mez divenn a ran ouzit , avad, diskenn da gaoud an nor a zo e traoñ an douribell. Mar dez di, neuze gwaz a ze, evidout! Neuze, e kouezo truez ouz da ler!

*

**

Charlankig a reas ar promesaou kaerra. Med d'an devez war-lerh an diaoul a oa eet, adarre da duta.

Ha Charlankig mond da glask an nor a oa divennet outañ. Diskenn a reas e traoñ an douribell. Hag e kavas eur mell dor- vraz. Unan houarn oa. Charlankig a jome, evel sabatuet da zelled outi. Hag e kave dezañ kleved klemmou ha lênv.

- Daoust, emezañ outañ e-unan, daoust ha petra 'zo en tu all? Bremaig me 'welo sur. Hag eñ tenna e japeled hag e frota ouz an nor.

Digeri 'reas, na petra 'ta! Ha Charlankig a vennas sempla pa welas.

Dirazañ edo genou an ivern. Flammou tan a deue da lipad e zremm hag eur hwez fall mantruz, c'hwez ar hig brein, rostet, a groge en e fri.

Hag e wele, e-kreiz an tan, tud oh en em gorda gand ar boan hag o yudal. E-kichenn an nor edo e amezeg ar miliner, en e zorn eur zil tan oll, ar zil oa gantañ, emichañs, pa veze o laerez bleud endra ma oa beo. Tost dezañ edo Janig ar votez toull. Ha re all c'hoaz. Anaoud a reas kalz re all.

Ind-i, ive, o-doa anavezet anezañ. Ha dre o hlemmou e krient outañ: Petra Charlankig, te 'zo sod ? Teh kuit ! Serr an nor. Rag ma teu Lusifer goz aze, 'maout devet. Gwella ma 'pefe da ober eo mond pell diouz e vaner milliget.

- Ya. C'hwi 'lavar a-walh. Med me 'm-eus lavaret chom bloaz; n'em-eus c'hoaz greet nemed c'hweh miz.

- C'hweh miz ! A-walh eo, emichañs. Evid an diaoul, c'hweh miz deiz ha c'hweh miz noz a ra eur bloaz kloz. Lavar an dra-ze dezañ. Goulenn digantañ da gomanant. Mez na gemer ket arhant. Arhant an diaoul a ya, atao, da vrenn.

- Petra 'houlenin 'ta, neuze?

- Goulenn e vragou, ar bragou 'zo en e gambr stag ouz eur boentenn.

*

**

An nor oa a-veh serret, ma tigouezas an diaoul.

- Va homanant, Mestr, eme Charlankig.

An diaoul a reas eur hoarzedenn yud.

- Da gomanant? Mehiog, emezañ. Med n'ez-peus greet c'hoaz nemed c'hweh miz hag ez-poa lavaret din e chomjes bloaz.

- O! ya. Mez c'hweh miz deiz ha c'hweh miz noz a dle ober deoh eur bloaz kloz.

An diaoul oa kerkent stanket e farouell. Hag e soñje: Hemañ, ar mevel-mañ zo gwall-hoariet. 'Mez aon eo gwelloc'h lezel anezañ da vond kuit.

- Mad, a lavaras dezañ, da gomanant az-po. Lavaret em-boa rei dit kant skoed hag...

- O! nann. Me n'em-eus ket ezomm arhant.

- Petra 'ta neuze?

- O ! netra koulz lavared. Va bragez a gomañs dond fall. Roit din ar bragez 'zo en ho kambr, stag ouz eur boentenn.

An diaoul a grizas e fri. An den yaouank-se a ranke sur beza kelennet gand unan bennag, a zoñje. Tremen mall oa e lakaad er-mêz. Komañs a ree kaoud aon. Hag eñ mond da gerhad dezañ e vragez.

*

**

Ar bragez-se n'oa tamm brao. Greet oa gand ler bouh. Flêr an tri mil oa gantañ. Ouspenn-ze an hini 'wiske anezañ a deue da veza du-pod, evel eur morian.

Mez a-hend-all, avad, e talvez e an oll deñzoriou. N'oa ken nemed lakaad an dorn en e hodellou evid tenna beb tro tri mil lur er-mêz.

Ha Charlankig, gwisket ar bragou-ze gantañ, a zeue war-zu ar gêr, douget war eur marh roet dezañ, war ar marhad, gand an diaoul.

*

**

Edo noz dija, pa zigouezas e-tal eur maner koz-koz. An ilio a zave ouz e vogerioù, hag an doenn kamm-digamm a oa evel war ar mare da goueza en he foull. Med, evid an doare, oa tud o chom ennañ. Rag dre ar prenest e weled eur goulou o para.

Ha Charlankig mond er maner.

Kaoud a reas eun aotrou azezet e stern an daol ha teir blah yaouank puchet war an oaled, e-kichenn an tan hag o neza.

Charlankig a dennas e dok en eur stoui e benn. Ha goude e lavaras d'an aotrou: - Bez' ho-pefe, mar plij, ar vadelez da rei lojeiz din evid eun nozvez. Me 'm-eus baleet, hirio, kalz, hag a zo dija skuiz.

- Chomit da gousked, oa lavaret dezañ. Koulskoude, eme an aotrou, ne ve ket diêz deoh kaoud e leh all, gwelloh lojeiz eged amañ. Mez ar pezh 'zo, 'vo roet deoh a galon vad.

*
**

Kousket en-doa e doug an noz. Ha ker laouen en em gave, diouz ar mintin ma kinnigas d'an Aotrou difalla ar maner.

Micherourien oe galvet dioustu. Al labour a yeas mad en-dro. Hag eur miz goude, ar maner oa deuet da veza evel eur maner nevez.

- Petra 'rofen-me deoh evid ho tigoll? a lavaras mestr ar maner da Charlankig. N'em-eus netra siwaz ! Da vihanna, va halon a zalho, atao, evidoh, anaoudegez vad ha karantez.

- A zo mad, aotrou. Mez ma kredfen, me houlennfe diganeoh eun dra hag a ve êz da rei din.

- Peseurt 'ta?

- Aze ho-peus teir merh, koantig evel êlez ar baradoz. Roit unan anezo din da bried.

- O! ya, sur, a galon vad.

*
**

An teir merh oa o selaou.

Pa glevjont, an diou gosa a zavas o mourrou hag a droas o hein en eur lavared:

- Minergez ! beza maouez da eur hoz morian hag a zo flêr ar bouh ouz e heul. O! biken, avad!

Ar yaouanka ne lavaras ger. Mez ,plega 'reas he fenn en eur zerri he daoulagad, Ne gave ket kennebeud brao an den, mez he halon oa anaoudeg evitañ abalamour d'ar pezh en-doa greet evid he zad.

- Ha c'hwi, 'lavaras Charlankig dezi.

- O! me vo ho pried mar ho-peus c'hoant.

*
**

An eured oe greet eun deiziou bennag goude.

En eur zond deuz an iliz an daou zen yaouank a welas war an hent eur havalier sonn ha drant war eur marh kelleg.

Charlankig a anavezaz an diaoul. Hag eñ mond d'ar red war-zu ennañ. - Deiz mad deoh, mestr , a lavaras dezañ.

- A! mad, Charlankig, eme an diaoul. N'ez-peus ket bet aon o tond d'am haoud dirag an oll amañ. Abalamour da-ze me' zo 'vond da rei dit eun dra hag a rey plijadur d'az pried.

Hag e roas dezañ eur pok. Hag ar pok-se a gasas kuit diwar e dro ar hwez fall hag a lakeas anezañ da zond da veza livet brao, koant ha livrin euz ar re gaerra.

E bried ne ehane da zelled outañ.

He diou hoar a zelle ive. Mez ober a reent sellou a-dreuz ha leun a zipit. Koueza 'reont jalouz. An eil a daole he hounnar war eben. Hag oh en em ganna e kouezjont, eun devez, el lenn a oa a-dreñv ar maner.

*

**

Bloaz goude, Charlankig a erruas c'hoaz gand an diaoul.

- Ahanta! eüruz out en da vaner nevez, a lavaras hemañ dezañ.
- O ! eüruz-tre. N'eus er maner nemed va zad-kaer, va fried ha me. Va diou hoar...
- Ya, ya. Me oar. Du-mañ emaint, bloaz 'zo, dija, e-kichenn Janig ar votez toull.

Yeunig hag e Gazez

Eur wech oa eun den hag en-doa tri mab. Koueza ‘reas klañv hag e varvas.

- Petra ‘reom-ni, bremañ, eme an tri breur?
- Rannom ar pezh a zo, eme an daou gosa: ni ‘fell deom mond da redeg bro.
- Evel ma karfoh, a lavaras Yeunig, ar yaouanka. Me ne din ket ganeoh. Me ‘jomo, amañ, gand ar gazez vihan a houlenan d’am lod.

*

**

An daou gosa a yeas en o rout.

Yeunig a dapas e gazez hag a yeas ganti da eun toull mengleuz a oa, e-kichen.

*

**

E mare kreisteiz, ar gazez a lavaras d’he mestr: Me zo o vond da bourmen eun tammig. Mez ne vo ket pell e teuin en-dro.

Dond a reas en-dro, e gwirionez, hag e tigase ganti eur volennad soubenn, eur pladad kig, eun tamm bara hag eur banne gwin.

Ar paotr yaouank a zrebas.

Ar gazez vihan a lavaras neuze: Mond a ran, c’hoaz, da bourmen, mez heb dale pell me vo, adarre, amañ.

*

**

Palez ar Roue a oa tost d’ar vengleuz. Ar gazez vihan a ya da grial dirag ar prenestou: Miaou! Miaou! -

- Petra ‘zo ‘ta? loanig paour!

- Va mestr a zo kouezet en eur poull hag en-deus kaillaret e zillad. C’hwi ‘rofe din, mar plij dillad da gas dezañ da lakaad.

- A galon vad, a lavaras ar mitizien ‘oa eno.

Hag e roont dillad dezi.

A-raog an noz e tigasas anezo en-dro hag e lavaras dezo mil trugarez.

- Piou da vestr? a houlenas unan euz ar mitizien.

- Eun aotrou braz ha pinvidig, emezi.

*

**

Eun devez all ez eas d’ar palez, c’hoaz.

- Miaou ! Miaou !

- Petra ‘zo ‘ta?

- Roit din, mar plij, ar barr. Va mestr en-deus c’hoant da houzoud pegement en-deus a aour.

Ar mitizien a gontas d’ar Roue.

- A! gwir! Me ve , avad, eüruz, d’ober anaoudegez gand eun Aotrou ken pinvidig!

Eun devez war-lerh, ar gazez vihan a zigasas ar barr d'ar gêr. Mez deuz ar foñs oa stag eur louiz-aour.

- Bennoz ha trugarez! emezi. Hag hi kuit.

Mez ar mitizien pa welfom a hopas warni :

- Mignonez vihan! Mignonez vihan! Amañ 'zo eur pez aour stag deuz foñs ar barr. Deus 'ta d'e gerhad.

- O! emezi, ne dan ket da. Dalhit anezañ ganeoh. Du-mañ, ne vank ket euz ar seurt-se.

- Kleo, kazez vihan, ar roue en-deus c'hoant da weled da vestr.

- Mad ! Me 'zigaso anezañ, amañ.

*

**

Digouezet er vengleuz en devez-se, e lavaras d'he mestr:

- Warhoaz, e ranki mond da di ar roue.

- Da di ar roue ! Mez paour-kêz bisig, ne welez ket n'eus nemed truillou en-dro din.

- Ma chomez heb senti diouzin, me 'grabiñso. Mez kleo. Er palez e zo mezer kaer hed leurenn ar gambr. Sao da dreid pa valei warno. Panavefe da ze, e kouezfes. Bale drant ha sonn da benn. Anez e tremeni evid eur paour.

Goude beza lavaret kement-se, e skoas eun taol pao war an douar. Ha setu, ne ouzon penaoz, 'oa gwisket, dioustu, he mestr gand eun dillad deuz ar re binvidika.

*

**

Mond a rajont d'ar palez.

Ar brud int erru a ya en o raog. Hag ar Roue e unan a deu d'o diambroug. O has a ra d'e gambr. Hag e kaozeont, na petra 'ta? deuz ar g}ao, deuz an amzer vrao ha deuz kalz traou all.

- Mez , Aotrou, a lavaras, pelloh ar Roue, dimezet oh, emichañs? Beza 'peus gwreg ha bugale?

- Nann, Aotrou Roue, ' lavaras ar gazez.

- Beza emao, er vro, evid pell amzer

- Evid eur miz bennag, hepken, eme ar gazez.

-A! mad! Ober a rafoh ar blijadur din da dañva va zoubenn, hirio, en aon na hellfoh ket dond, diwezatoh.

- Ya, eme ar gazez, chom a rey da leina a galon vad ha gand plijadur pa hen pedit ker brao.

Ar gazez a responte, beb tro, e leh he mestr.

Ar Roue a jomas, c'hoaz, eur pennadig ganto. Goude-ze, war eun digarez bennag, ez eas kuit hag e lezas anezo o-unan.

Neuze, ar gazez a lavaras da Yeunig:

- Pa'z i da zibri, bremaig, arabad dit en em gemered ganti evel er vengleuz du-ze. Eno, e tebrez evel eur marlonk. Beza 'vo digaset kalz traou, war an daol. Dibri eun nebeud deuz peb seurt. Mez arabad lonka re vuan. Entent a rez?

- Mez ma 'm-eus naon, penaoz dibri nebeud.

- Peoh, mar plij, pe me hribiñso.

*

**

Ouz an daol Yeunig a reas e-giz m'oa lavaret dezañ gand e gazez. Mez êsoh e kave dibri en e vengleuz. Ha goustadig e hrozmole: Va zruillou ! O va mengleuz ! e peleh emaint?

- Ro peoh pe me hribiñso.
- Petra 'lavar da vestr, eme ar roue.
- Lavared a ra: O! ar boued mad ha c'houek! En e vro n'eo ket ar boued evel amañ.

*

**

P'oa savet diouz an daol, ar roue a bedas anezo da jom da gousked. Plijadur a rafeh din, emezañ, o tremen, amañ, diou pe deir nozvez. Yeunig a zellas ouz e gazez. Homañ, 'respontas:

“ Eo, Aotrou Roue, chom a reio, pa ra kement-se plijadur deoh.

*

**

Ar roue ne ouie ket kalz petra da gredi. Yeunig n'en-doa ket an êr da veza eur seurt aotrou-ze.

Hag eñ ha mond da lavared d'e vitizien: - Pedet em-eus an hini 'zo bet o leina ganen da jom da gousked. C'hwi 'lakaio dezañ war e wele, liñseliou kanab. Mar d'eo eun aotrou braz, ne deio ket en o zouez. Mez ma n'eo nemed eur paour, evel ma soñjan eun tammig, ez ey enno n'eus forz pegen rust e vefent.

Ar mitizien a reas evel m'oa lavaret dezo.

*

**

Mez ar gazez vihan a yeas er gambr, gand he mestr. Troñsa 'reas al liñseliou.

- Ne di ket er gwele, en noz-mañ, 'lavaras.
 - O! lez ahanon da vond e-barz mar plij ! keid all 'zo n'em-eus gwele ebed.
 - Nann, a lavaran dit, pa lavaran. Hag e kribiñsas dezañ e vorzed gand eun taol pao.
- Yeunig a dremenas an noz en eur gador vourret hag a gouskas c'hwek ar memez tra.

*

**

Diouz ar mintin ar gazez a ya dre ar maner en eur grial: Miaou! Miaou!

- Petra 'zo 'ta, kazez vihan?
 - C'hwi 'peus kemeret va mestr evid eul loudig, eun den ha n'en-deus netra. En e wele ho-peus lakeet dezañ dillad groz hag en-deus ranket tremen an noz war eur gador.
- Ar mitizien a yeas da gonta d'ar Roue.
- Foutre! eme ar roue, hennez a zo eun Aotrou braz ha pinvidig. Me roio va merh dezañ da bried.

*

**

Evelkent, pa deuas an noz e lavaras, c'hoaz, d'e zervicherien: Lakit, en noz-mañ, war ar gwele, al liñseliou finna euz ar palez, al liñseliou a ve gallet da zastum en eun dornad. Mez, avad, taolit evez mad, warhoaz vintin. Mar deo eun Aotrou braz, an dillad a vo, pa deuy an deiz, flour ha diroufenn evel ma na vije ket bet den en o zouez.

Diouz an noz ar gazez a zellas, adarre. Gweled a ra an dillad moan ha fin.

- Kee d'az kwele en noz-mañ , 'lavaras da Yeunig. Mez diwall petra rafez. Mar dez da loh, keid ha ma vezi e-barz, me hribiñso ken a gavo dit mervel.

Ar paotr a yeas d'e wele. Ar gazez a jomas e-kichenn hag, e gwirionez, pa en em lohe he mestr, dre e gousk, e roe dezañ taoliou pao.

Ne gouskas ket eur berad, koulz lavared.

Diouz ar mintin, plah ar gambr a deuas da houlenn digantañ petra en-dije d'e zijuni. Gweled a ra ar gwele eün brao an traou varnañ hag ez a d'hel lavared d'ar roue.

- N'em-oa ket lavaret, eme ar roue, oa hennez eun Aotrou braz. Hirio, e kozein dezañ diwar-benn va merh.

*

**

Edont o tibri o merenn. Etre daou damm kig rost, ar roue 'lavaras: C'hwi 'zo yaouank. Mez, me laka, ne jomoh ket er stad-ze. N'ho 'peus ket soñjet, a-wechou, kemered eur vaouez?

- O ! eo, eme ar gazez, ma kavfe eur plah yaouank euz e zoare e timezfe a galon vad.

- Mad. Me 'm-eus eur verh, eme ar roue, eur verh euz ar re goanta hag euz ar re wella. N'eo ket abalamour m'eo merh din e lavar an dra-ze deoh, mez abalamour ma'z eo ar wirionez. Kerkoulz, c'hwi 'welo anezi ha ma plij deoh, me vo eüruz da veza ho tad-kaer.

- O. respontas ar gazez, peogwir e reketit an dimezi-ze, an dra-ze zo eun dra hreet!

*

**

Ar verh oa en he hambr. Galvet oa da zond, dioustu. Pa zigouezas, he zad a lavaras dezi en eur ziskouez Yeunig: Setu aze ho kwaz.

- O ! evelkent, tad, c'hwi 'gas an traou en-dro eun tammig buan, emezi.

Mez ne oe ket muih a gaoziou. Hag an eured a oe greet en deveziou kenta goude.

*

**

Eur miz bennag war-lerh, ar gazez a lavaras d'ar roue: Mall eo deom mond d'or bro. Rag c'hwi 'oar, ho mab-kaer a zo, ive, roue. Hag er vro, du-ze, e zujidi a zo pell 'zo o hedall anezañ. Moarvad, zoken, int en em lakeet dija, da hrozmolad. Rag pa ne ve ket ar roue er gêr an traou ne deont ket ker mad war o zu hag an dud ne vezont ket ker laouen.

- A! nann zur, eme ar roue. Amañ e tigouez kement-se, ive. Ken-se, c'hwi yelo d'ho pro, er zizun-mañ . Me 'yelo ganeoh kevred. Rag c'hoant em-eus da weled e peleh ez a ma merh.

*

**

Ar roue a zavas d'e gambr.

Yeunig, chomet e-unan gand e gazez, a lavaras dezi: Da beleh ez-peus c'hoant da gas va fried? d'ar vengleuz du-ze?

- Peoh en toull-ze, pe me hribiñso. N'ez-peus ket ezomm da veza nehet, a respontas.

*

**

Edont war an hent da zistrei d'ar gêr. Hag ar gazez rei eun taol pao d'an douar. Ha kerkent, dre-oll, en dremwel e oe gwelet tiez ha maneriou euz ar re gaerra.

- O! na dudiusa bro! Da biou an tiez hag ar maneriou-ze, a houlenne ar roue.

- D'ar roue Yeunig, a lavare dezañ an dud oa war an hent.

Ar gazez a gerze, atao. Mond a ree, war varh, a-raog karroñs he Mesfr.

Pelloh e tigouezas er palez. N'oa dre-oll nemed aour, arhant ha perlez. Eur bern mitizien oa e-kichenn an nor. Ha pa zigouezas Yeunig hag e wreg eh en em lakejont da grial a-bouez-penn: Buhez hir d'an daou bried!

Ar roue koz n'en-doa gwelet biskoaz eur seurt tra. Leñva 'ree gand laouenedigez:

- A! a lavare, pebez dimezi kaer he-deus greet va merh! Bremañ, e hellin mervel laouen, pa on sur e vezo eüruz!

Pelloh e rankas kimiada. Hag en eur vouchad d'e verh ha d'e vab-kaer, e lavaras: Kenavo! heb kenavo! ni 'skrivo en eil d'egile.

Ha kuit.

An daou bried yaouank a jomas en o falez. Ar vuhez, dre ma'z ee en-dro, oa evito gwella-oh-gwella²⁷, bemdez.

*

**

Eun devez, a-benn eur pennad goude, ar gazez a lavaras da Yeunig : Me 'garfe kaozeal ganez.

- Petra 'zo 'ta?

- Me 'garfe gouzoud eun dra; mez lavar din ar wirionez, avad.

- O ! ya sur: ar wirionez penn-da-benn. Petra e-peus da houlen?

- Te 'wel: dond a ran da veza koz.

- Ahanta? Ha neuze? Petra 'zo? Dond a ran da veza koz hag ar gozni 'zigas ar maro. Greet em-eus vad dit. Da-unan e houzout pegement. Pa vezin maro petra 'ri diouzin.

- O! siwaz! o! o! i! i!

Ha Yeunig en eur leñva a lavaras dezi chom heb kaozeal euz kement-se. Arabad, mar plij, emezañ, ober melkoni din gand ar zoñjou-ze.

- N'eo ket evid ober melkoni dit eo. Mez me am-eus c'hoant da houzoud petra 'ri diouzin pa vezin maro.

- Petra 'fell dit, eme Yeunig. N'on ket evid soñjal en eun dra ken glaharuz. Hag e leñve atao. -Petra fell dit a rafen? Me lakeio ober eur hlaoier evid derhel da relegou.

- A! gwir?

- Ya, gwir. Mez na gaozeom mui deuz kement-se.

*
**

Eur miziou bennag, goude, ar gazez a gaillaras, respet deoh! ar pallennou kaer hag ar hadoriou bourret en eur gambr, ar gambr kaerra deuz ar palez. Ha goude-ze eh en em led en eur horn-tro hag e ra an neuz da veza maro.

Diouz ar mintin, pa deu ar mitizien da zigeri, e santont eur flêr spontuz. Gweled a reont an traou kaillaret-oll. Hag ez eont, da lavared petra 'zo digouezet.

Ar roue Yeunig a deuas da weled. Bonta rankas e fri. Dirazañ e welas ar gazez, maro, a zoñj dezañ.

- O! al loen vil! a lavaras d'e vitizien. Dastumit an tamm teil-ze ha taolit anezañ er ster, ma 'z aio buan gand an dour !

*
**

Siwaz ! n'oa ket e her a-veh lavaret oa, a-nevez, kemm etre an traou. Edo er vengleuz, e wreg en e gichenn, heb tamm da zibri na banne da eva. Rankoud oa dezañ skriva d'ar roue e dad-kaer, evid lavared ar pezh oa digouezet. Deuit, emezañ, da gerhad ho merh. Rag ne hellan ket, zoken, maga anezi.

Beza anaoudeg a zo kaer.

Beza dianaoudeg 'zo diwar an naer.

Ar Herniel

Eur wech 'oa eun den hag en em gave dilabour. Laouig a reed anezañ. N'oa ket pinvidig: pell diouz eno zoken.

Evid tremen e amzer hag en em dizinou, hag eñ ha mond da glask neiziou.

Ne oe ket pell e kavas unan, ar barez warnañ.

War bouez mond, goustadig hag heb ober trouz, e pakas anezi. He digas a reas d'ar gêr gand an daou vi a gavas dindanni.

Hogen, war ar viou oa skrivet ar geriou-mañ : An hini a zebro kalon al lapous en-deus dozvet ar re-mañ , 'vezo pab, hag an hini a zebro e eü28 a gavo, beb mintin en e wele, eur yalh mil lur enni.

*

**

Mez Laouig ne ouie ket lenn. Ha goude beza diskouezet d'e wreg al lapous hag ar viou, e lavaras dezi: - Petra 'rafom gand ar re-mañ? Me 'zo vond da gas anezo d'an ti all.

Hag eñ ha mond.

- Sell, a lavaras d'e amezeg, setu amañ eul lapous ha daou vi. Ar re-ze 'zo mad d'az pugale; ar viou da zibri hag al lapous da hoari.

- O ! amañ, oe lavaret dezañ, n'eus ket ezomm deuz a draou ar seurt-se. Kas anezo ganez.

Ha Laouig d'ar gêr gand e lapous. Diohtu, oe displuet ha poazet. Ha d'e goan e tebras anezañ kevred gand e wreg hag e zaou vab : Saig ha Nennig.

*

**

Mez ar viou en-doa lezet war an daol, en ti all! E amezeg, eun tamm doktor anezañ, a lennas diouz an noz, pa deuas d'an ti, ar pezh 'oa skrivet warno.

A! malloz ruz! a lavaras, ma 'm bije gouezet! Hag eñ d'ar haloup da di Laouig da lavared oa e vugale o leñva gand ar c'hoant da gaoud al lapous.

- Foei 'vad; re ziwezdad out. Ema debret, oe lavaret dezañ.

*

**

An amezeg a yeas, en-dro, d'ar gêr. Konta 'reas d'e wreg ar pezh oa digouezet. Hag e skañbenne, hag eh en em jale.

- O ! emezi, n'eo ket dao dit en em hlahari. Laouig 'zo paour. Kê da lavared dezañ out kontant da zavel e vugale en da di. Roet e vezint dit, a volonteze vad. Hag evel m'eo dleet, an arhant a gavim en o gwele a vezo deom evid o maga.

Hag eñ en-dro. Va mignon, a lavaras da Laouig, falvezet eo bet ganez bremaig ober din plijadur, rei al lapous hag e viou d'am bugale. Mad, plijadur evid plijadur. Te 'zo eun tammig diskrog. N'eo ket êz dit rei d'az taou vab ar pezh o- devez ezomm; va gwreg ha me, 'zo en em glevet da zavel da vugale kevred gand on re.

- O! mil bennoz deoh! Penaoz ho trugarekaad a-walh? C'hwi 'wel, kaer am-eus, ne gavan ket a labour. A volontez vad, e welin va bugale o vond d'ho ti. Mez c'hwi 'lezo anezo da zond beb mintin, da vouchad d'o zad ho d'o mamm.

- O! emichañs sur. Pa girint e teuint d'ho ti. Mez o boued hag o gwele a vo du-mañ .
Hag e kasas, dioustu, an daou vugel gantañ.

Lakeet e oent da gousked er memez gwele. Beb mintin ar vestrez a gave war ar holhed ar yalhad aour. Hag abalamour da ze e ree stad euz ar vugale.

*

**

Tri bloaz oa dija ma pade an traou er giz-se. M'oant pinvidig diagent, 'oant pinvidikoh c'hoaz goude.

Mez eur vintinvez an daou vugel, dihun, en em lakeas da hoari da hedal sevel. Hag en eur hoari e weljont o koueza euz o gwele war an douar eur yalh. Gand ar stroñs, ar yalh a zigoras hag e oa leun a aour.

- Hop! emezo, n'emaom ket mad amañ mui. Ar mestr hag ar vestrez o-deus kuzet arhant en on gwele evid gouzoud ha n'om ket laer.

Da greisteiz, goude beza soñjet mad, eze ont da gaoud an daou bried.

- Kenavo, emezo. Ni 'zo deuet da veza braz. Gouest om bremañ d'en em denna on-unan. Ni 'zo ' vond kuit!

- Mond kuit? Mez perag? N'emaoh tamm a re, amañ. Ne vezoh gwelloc'h e neb leh. Chomit, chomit ganeom.

- Nann da, a lavarjont. Ho trugarekaad a reom da veza on dalhet, keid-all. Mez ni a zo tud yaouank bremañ. Ni 'vevo diwar on labour.

*

**

- Mad. Ma rankit mond! Keuz a vezo amañ deoh. Mez kement-se zell ouzoh, a lavaras ar mestr.

Hag e roas dezo peb a gand lur. An dra-ze 'lavaras, a vo talvoudeg evidoh, da hedal beza kavet labour.

*

**

En em lakaad a rajont en hent. Mez an noz a deuas ha n'o- doa kavet ti ebed. Hag e oant savet da gousked e beg eur wezenn doupog.

Pemzeg vloaz o-doa. D'an oad-se, e kousker mad atao, n'eus forz e peleh. Uhel 'oa an heol dija pa oent divorfilet. Hag ind-i diskenn d'an douar.

Ha setu, dre ma teuont a vranc da vranc, eur yalh o koueza. Heñvel-poch e oa euz an hini o-doa gwelet o koueza euz o gwele, en deiz a-raog. Mil lur 'oa e- barz. Chom a reont sabatuet. Selled a reont an eil ouz egile. Koulz lavared sur, emezo, ni 'rank kaoud ar vertuz da gaoud ar mil lur-ze beb mintin. Abalamour da-ze n'oa ket c'hoant d'or gwelet o vond kuit deh da noz. Ne oa ket souez !

*
**

Mond a reont adarre kevred. Hag e kerzent beteg eur hroaz-hent.
Eno, unan anezo en-doa bet ezomm da vond en eur park. Egile a yeas atao. Hag an daou vreur en em gollas.

*
**

Koulskoude Nennig, an hini anezo en-doa debret kalon al lapous, a zigouezas en eur gêr vraz. N'en-doa gwenneg ebed en e hodell.
Er gêr-ze, ar sakrist a oa maro. Goulenn a reas mond en e leh da ober al labour war-dro an iliz. Kemeret e oe.
Prest goude ar pap a varvas ive.
Red 'oa kaoud dioustu eur pab all.
Eur goulm 'oe lezet da vond en êr, dirag oll gristenien kêr, bodet en iliz. Beb tro e veze greet evel-se. Hag an hini a yee ar goulm war e benn a veze lakeet da bap. Mond a reas war benn ar sakrist. Hag evel-se, e teuas da wir, evid Nennig, ar pezh a oa merket war viou al lapous en-doa debret.

*
**

E vreur Saig, d'ar mare-ze, goude beza troet ha dizroet, 'oa digouezet pelloh er memez kêr. Mez n'oa ket paour evel e vreur ha mond a reas, na petra ta? d'an ostaliriou gwella. Ouspenn-ze, evid en em zivuzi, ez ee bemdez da weled an termaji. Deg lur beb tro, 'gouste kement-se. Mez petra 'oa an dra-ze da Zaig? p'eo gwir e kave mil lur beb mintin en eur zond euz e wele?
Koulskoude, mestrez an termaji, o weled bemdez anezañ o tond d'he stal, a zoñje e ranke beza pinvidig-braz. Hag eun devez ez eas d'e gaoud hag e lavaras dezañ: Plijadur ho-peus ganeom, aotrou?
- Ya, vad, itron: plijadur a-walh.
- Mez eur mondian e rankit beza evid kaoud deg lur bemdez da zond, amañ.
- O! lezit da gas, itron. Me 'm-eus meur a zeg lur. Me, en eur zevel bemdez, a gav mil lur em gwele.
- Mil lur, bemdez, ma Doue ! Penaoz da vihanha ?
- Ne ouzon ket. Mez debret em-eus eü eul lapous. Hag abaoe beb mintin, e kavan eur yalhad aour em gwele.

*
**

Itron an termaji a dremenas an noz o tebri soñjou. Mar gellfen lakaad anezañ da zislonka an eü-ze, a lavare. Marteze, ema c'hoaz war e stomok. Red e vo gwelet.
Hag e pedas anezañ da zond da leina ganti.
Ober a reas friko. Lakaad a reas Saig da eva ha da zrebi ar pezh a helle. Ha pa oa dija demvezo, e taolas dezañ en e gafe louzou evid dislonka.
Ne oe ket pell o hortoz. Ar pred a deuas er-mêz ha, d'e heul, eü al lapous.

- Aze eo, a lavaras. Ema din ! Hag hi lonka anezañ.

*

**

Diouz ar mintin, goude-ze, e kave ar yalhad aour 'n he gwele.

Mez ar paour kêz Saig a deuas da veza paourroh eged n'oa bet morse.

- A! bah! a lavare, ne dalv ket din en em hlahari. Emichañs, gand labourad, me a hello beva.

Klask a reas labour. Mez, siwaz! ne gavas tamm.

Ha kentoh eged kreuvi gand an naon, ez eas d'eur hoad 'oa e-kichenn kêr, da glask lus pe eun dra bennag all da zibri. Kaoud a reas eur wezenn goloet a fiez.

Hag eñ dibri eur fiezenn.

Kerkent, setu eur fouldrenn korn o sevel war e benn.

- Sell ! emezañ, en eur lakaad e zorn warnañ, setu amañ eur c'hoari avad ! Debrom unan c'hoaz da weled.

Hag eur horn o poulza dezañ.

Neuze e troas da zond kuit. Mez e gerniel a luzie er brankou gwez.

- O! satordallig! a lavaras. Bremañ on lakeet brao ganti, avad. Petra 'rin-me, hiviziken?

Koulskoude, eur feunteun oa e-kichenn eno. Sehed en-doa . Mond a reas da eva dour.

Kerkent an daou gorn a yeas kuit.

*

**

Bale 'reas c'hoaz dre ar hoad hag e kavas saladenn houez.

En em lakaad a reas da zibri. Ha diohtu e teuas da veza eun azen.

- Gwasoh-gwaz ! a lavaras. Setu amañ eur hoad hag en em gav traou iskiz ennañ, avad.

Dond a reas da eva dour c'hoaz. Hag e teuas adarre da veza eun den.

- O! mad, mad: eul louzou all ouz eur hleñved all.

Hag e teuas en e benn eur zoñj ivern.

*

**

Ober a reas eur baner gand brouskoad. Karga 'reas anezi a fiez. Hag e baner war e benn ez eas da grial dirag maner itron an Termaji: Fiez dous ! fiez mad ! daou wenneg an dousenn! Keginerez an itron a gemeras diou zousenn evid he mestrez. Mez he-unan, na petra 'ta? e tañveas anezo da genta.

Kerkent daou fouldrenn korn a zavas war he fenn. Santoud a reas eun tamm debron bennag. Ha gand he dorn e frotas. -Pitiaoul ! emezi. Ha da zelled er melezour. Mennoud a reas sempla pa welas. Ken diêz e kave ha kement a vez he-doa ma 'z eas d'en em guzad.

Ar mevel a zigouezas d'ar mare-ze. Gweled a reas ar fiez war an daol. Hag eñ buan tapa diou frouezenn, hag aon dezañ da veza tamallet, mond d'ar marchosi d'o dibri.

Mez digouezoud a reas gantañ evel gand ar geginerez. Ha ne gredas mui en em ziskouez. Deuet mare mern, an itron a glaskas gouzoud e peleh ez oa eet he mitizien. Mez kaer he-devoe o gervel, hini ne responte. En eur dremen dre ar gegin e welas ar fiez. Ha hi en

em lakaad da zibri. Sevel a reas war he fenn eur bern kerniel. Eun tammig e pikent en eur zond er-mêz. Hag e skrabe hag e tebre c'hoaz. Pelloh ez eas da zelled er melezour. Ha spontet oll, eh en em lakeas da hirvoudi ha da grial kement ma teuas evelkent he mitizien war he sikour.

Sabatuet-oll e chomas pa welas. Petra emezi, c'hwi, ive, ho-peus kerniel? Na peseurt kleñved hegasuz!

E-pad meur a zevez e chomjont kuzet, an ti serret warno. Esper o-doa da weled ar herniel o vond kuit e-giz ma oant deuet. Mez, siwaz! 'leh mond kuit, e kreskent bemdez.

An itron a halvas d'he haoud eur bern medisined. Oll e choment souezet. Biskoaz n'o-doa gwelet eur seurt kleñved.

*

**

Dre ar vro a-bez n'oa ano nemed euz itron an Termaji hag euz he herniel. An oll o-doa truez outi. Mez Saig, pa gleve kaozeal diwar he fenn, a hoarze leiz e gornailenn hag a lavare: A! ar hagn! mad, mad a zo greet dezi.

Koulskoude, pelloh ez eas da gerhad eur vuredad dour da feunteun ar hoad hag e kerzas ganti da di an hini glañv.

- Me 'zo medisin, emezañ en eur zigeri an nor.

An Itron 'oa eno. Ha hi d'en em strinka d'an daoulin dirazañ: O aotrou! aotrou! a lavare, pareit ahanon, mar plij, neuze.

- Ya. Me 'hell ho para. Mez, a-raog, rankan lavared deoh e vezo ker al labour.

- O! n'eus forz pegement e kousto, pareit ahanon.

- Parea ahanoh a gousto kant mil lur.

- N'eus forz. Beza ho-pezo kant mil lur.

- Aotrou! aotrou, a lavaras, neuze, ar vatez o tifoucha euz eun toull kuz, pareit ahanon ive!

- Ya, dimezell. Mez c'hwi n'oh nemed eur vatez. Me ho pareo evid mil lur.

Ar mevel en em erbedas outañ, c'hoaz.

- Da gont a vo evel hini ar vatez, eme Saig.

Paet e oe dioustu.

Ha Saig, neuze, a roas dezo peb a vanne dour euz ar vured a oa gantañ.

*

**

Saig 'oa deuet da veza pinvidig-braz. Mez ne helle ankounac'haad an dro fall a oa bet greet dezañ gand itron an Termaji. C'hoant en em veñji en-doa atao.

Hag eñ d'ar hoad a-nevez, da gerhad saladenn. Goude beza kemeret dillad all, ez eas da ginnig e zaladenn da di an itron. Druz 'oant ha kaer. An itron he-doa, ken ma o gwelas, avi outo.

- Tañveit anezo, itron, eme Saig. Mad int. C'hwi 'welo peger mad.

An itron ne jomas ket da varhata. Lakaad a reas eun tamm en he genou. Ha kerkent e teuas da veza eun azenez.

*

**

D'ar mare-ze, e-kichenn kêr, edod o sevel eun iliz, war eur menez uhel. An dud, o-doa sterniet azened evid dougen mein d'ar vañsonerien. Mez aon 'oa da skuiza al loened paour, hag abalamour da ze ne reent nemed eun dro diouz ar mintin hag eun all diouz an noz.

Saig 'en em lakeas, ive, da gas mein. Mez n'en-doa ket aon da skuiza e azenez. Ober a ree nao, deg tro, bemdez.

E gamaraded o-doa truez ouz e loen kêz. Mez pelloh, emichañs, o-doa klevet eun dra bennag. Hag ind-i mond war- eün da lavared d'ar pab.

*

**

Ar Pab a halvas Saig da vond d'e gaoud:

- Perag, emezañ e wall-gasez da aneval ?
- Evid gounid muioh a arhant.
- Nann: n'eo ket gwir. Perag e lavarez gaou ?
- Petra? C'hwi 'peus klevet eun dra bennag?
- Ya.
- O! mad, eme Saig, setu amañ petra 'zo.

Hag e kontas dezañ, penn-da-benn, an traou evel ma oant digouezet.

Ar pab a zelaouas. Selled a ree outañ gand karantez dre ma tibune e blanedenn.

- Me eo da vreur, a lavaras dezañ, pelloh. Me eo Nennig, da gamarad gwele gwechall.

Lez ar goz itronig-se da vond d'he Zermaji. Te bremañ a jomo amañ, ganen em falez.

Hag e tremenjont ar rest euz o buhez oh en em gared hag o veza eüruz.

Kaoud eun dro vad d'ober eun dra

Ne houlenn ket chom da varhata.

Mez pardoni 'zo red, ar memez tra.

Ar Zarpant Milliget

Beza 'oa eur wech eur pesketour. Dimezet oa abaoe deg vloaz. Mez siwas dezañ ! disher e oa chomet.

Eun devez da heul e higenn e tennas diouz an dour eur pesk euz ar re gaerra.

Mez a-veh deuet en e vag, ar pesk en em lakeas da glemm ha da gaozeal, evel eun den: Lez ahanon da vond kuit, a lavare, ha me ziskouezo dit e peleh kaoud pesked a vern.

Lezet e oe da vond en dour. Diskouez a reas war-zu peleh mond er mor. Ha pesked, e gwirionez, 'oe paket diouz an druill.

*

**

Mez, pa glevas petra oa digouezet, maouez ar pesketour a gemeras dipit hag a yeas e kounnar. Kaoud a ranke ar pesk a gaozee.

En deiz war-lerh, ar pesketour 'oa red dezañ mond c'hoaz da besketa.

Tapoud a reas adarre ar pesk burzuduz. Mez truez a gemeras outañ a-nevez. Hag, evid eur wech all, e lezas anezañ da vond kuit.

Ar wreg en taol-mañ, pa glevas, a yeas evel er-mêz anezi he-unan. Ne roas peoh ebed ken n'oa eet he gwaz da besketa a-nevez.

Evel en troiou all e pakas ar pesk a gaozee hag er wech-mañ, 'tigasas anezañ d'ar gêr.

Taolet e oe en eur baillad dour. Ha dirazañ ar wreg a gonte d'he gwaz ar pez a raj e evid e boazad.

Ar pesk a zavas, neuze, e benn, war bordou ar baill hag a lavaras: Pa rankan mervel e lezoh ahanon, emichañs, da verka va bolontez diweza?

- Ya, zur, 'oe lavaret dezañ.

- Mad. Pa vezin maro ha poaz, c'hwi, maouez, ha c'hwi hepken, a zebro ar hig. An dour a vezo bet o poazad ahanon, a rooh d'ar gazeg a zo en ho kraou. Va eskern a daoloh d'ar giez. Hag, er jardin, e fourroh, en o zav an tri drên braz a gavoh ennon.

- Ya, oe lavaret dezañ.

Ha greet e oe hervez ma en-doa lavaret.

*

**

Nao miz, goude, ar vaouez he-doe tri mab, ar gazeg tri bouch hag ar giez tri gi bihan. An drein 'oa lakeet er jardin oa poulzet ha kresket hag oa deuet da veza tri goaf.

Tri mab ar besketourez 'oa ken heñvel ma oe ranket merka anezo evid o anaoud en eil diouz egile.

Pa oent deuet da dud yaouank, an tad a roas da bep hini eur marh, eur hi hag eur goaf.

An hini 'oa ganet da genta 'deuas buan d'en em inoui er gêr. C'hoant en-doa da vond da redeg bro. Hag, eun devez, ez eas kuit.

Mez a-raog en em lakaad en hent, e lezas gand e dud eur vuredad dour. Dalit anezañ; setu aze meleour va buhez. Dalhit mad dezañ; sellit aliez outañ. ma welit an dour o tond da veza teñval, deuit, buan, war va zikour. Rag sur, neuze, va buhez a vo war-var... Kenavo!

Hag eñ war e varh, e hoaf war e skoaz, e gi war e lerh, ha kuit.

*
**

Bale 'reas e-pad seiz devez ha seiz nozvez. Hag e tigouezas en eur gêr ma oa an oll dud enni e kañv.

Mantret o weled kemend-all a velkoni, e houlennas petra 'oa a-nevez.

- Allaz ! 'oe lavaret dezañ, ni 'zo amañ en eur rouantelez gwalleüruz. E jardin ar roue, en douar, a-zindan eur wezenn, ez eus eur zarpant hag en-deus seiz penn. Bemdez, da greisteiz, e teu da glask e damm. Bemdez beteg-henn, e ree eun droug spontuz. Laza 'ree kement a gave. Mez, hiviziken, ar roue a ro dezañ eun den bemdez. Ne deu mui euz e doull nemed da gerhad e zen. Hag eh en em gavom eüruz c'hoaz. Mez hirio, ar roue a dle kas dezañ e verh kosa !

O kleved kement-se, gwad an den yaouank a verve. O ! a veize, me 'rank laza al loen vil-ze !

Ha da gaoud ar roue, da houlenn outañ hag eüruz e ve o weled laza ar zarpant.

- Eüruz, eme ar roue, o ya, sur. Hag a. galon vad, e roin dit va merh da bried ma teuez a-benn euz da daol.

*
**

An den yaouank a lammas gand e varh, er jardin.

Edo merh ar roue war he daoulin, strafuillet-oll, tost da doull ar zarpant. Koantig en em gave en despet d'he spont ha d'he glahar. Hag an den yaouank, ouz he gweled, a garas anezi dioustu.

Horolaj ar palez a zonas ar hreisteiz. An douar en em lakeas da grena. Eun toull a zigoras. Hag euz an toull-ze e tifouchas eul loen divalo. Seiz penn en-doa. Digeri a ree e zeiz genou. E zaoulagad a lugerne. Ha dre e fronellou, e taole en êr, sutadennou spouronuz. Laouen 'oa, emichañs, da weled er jardin, daou zen hag eur marh da zibri.

*
**

Mez trumm an den yaouank a boulzas e varh war ar zarpant hag a dreuzas anezañ gand e hoaf. Ar hi ive, a zankas e skilfou en e grohenn. An den yaouank a ziskennas, neuze, ha gand e zabrenn e tistagas ar seiz penn.

Ar plah yaouank a gouezas d'an douar semplet gand al laouenedigez. Ha dre gêr e oe sonet laouen ar hleier evid embann, dre-oll, e oa lazet al loen vil.

An den yaouank a drohas seiz teod ar zarpant. Lakaad a reas anezo en e vouchouer hag e pignas war e varh, da vond da eun ostaleri, da en em lakaad e par da vond dirag ar roue.

*
**

Koulskoude, demdost d'ar palez, ez oa eun tammig ti-soul. Ennañ e oa o chom eur paour-kêz reuzeudig, tort, luch, kamm, pikouzet, eun druez e weled. Beg-lor a reed anezañ.

Euz e di, e zaoulagad a bare, bemdez, war ar zarpant pa veze o kerhad e damm.

Pa welas ez oa en em dennet an den yaouank en-doa tennet merh ar roue a-dre skilfou ar zarpant, e tiskennas er jardin. Dastum a reas ar seiz penn. Trempa 'reas e gontell er gwad a zivere c'hoaz diouto hag ez eas da di ar roue.

- Aotrou roue, a lavaras dezañ, me 'm-eus lazet ar zarpant: setu amañ e bennou am-eus distaget ha setu amañ, ive, va hontell leun-wad. Deuet on da lavared deoh seveni, mar plij, d'ar bromesa ho-peus greet, meur a wech, da rei ho merh da bried d'an hini a lazfe ar zarpant.

*

**

Ar roue oa nehet maro pa welas beg ha tres fall an hini en-doa saveteet e verh. Keuz en-doa d'e bromesa. Koulskoude e lavaras: - Mar deo te ez-peus lazet ar zarpant, va merh a vezo dit.

Ar verh a zigouezas d'ar mare-ze.

- Petra 'lavar hennez? emezi, en eur zelled outañ divalo Hennez 'zo eur gaouiad. N'eo ket eñ eo en-deus lazet ar zarpant.

- Penaoz? a lavaras an istrogell fall, n'eo ket me eo? Mez, setu amañ ar pennou am-eus trohet gand va hontell.

Hag ar roue, tristig oll hag en eur skoazia e ziskoaz a lavaras c'hoaz: - Mad ! mad! va merh a vo dit.

Ar helou a oe embannet, dre bevar horn ar rouantelez. Ar friko a oe deziadet a-benn teir zizun.

*

**

Pelloh, an den yaouank, goude beza en em gemennet gwella ma helle a yee, ive, war-zu ar palez. Mez digouezet e-tal an nor, e oe miret outañ mond larkoh. Kaer en-doa kaozeal brao, kaozeal rust, netra ne ree. Beg-lor en-doa lavaret: arabad lezel den yaouank ebed da vond beteg ar roue. Ha ne oe, morse, lezet da dremen.

*

**

Koulskoude, a-raog ar friko, e reed leinou braz, bemdez, er palez.

E-pad al leinou-ze, Beg-lor a veze lakeet atao, e-kichenn merh ar roue.

Kement-se 'oa anavezet dre ar gêr oll.

An den yaouank en-doa lazet ar zarpant, a gave diêz.

Hag eun devez e lavaras d'e gi: Kee d'ar palez. Gra chalantiz hag allazig da verh ar roue.

Hag, a-raog dond kuit, taol d'an traoñ kement a vo war an daol. Diwall, avad, da veza paket.

Hag ar hi ha mond d'ar piltrotig. Lipad a reas he daouarn d'an dimezell. Hi e anavezas, raktal. Hag en eur floura e benn e lavare, an daelou en he daoulagad: E peleh ema da vestr? O ! lavar dezañ en em hasta da zond amañ.

Mez ar Beg-lor oa oazuz . Ober a reas kas ar hi er-mêz.

Ar hi a reas an dro d'an daol. Hag a-raog mond kuit, e krogas e korn an doubier hag e taolas d'an traoñ an oll draou mad a oa warni.

*
**

D'an deiz war-lerh, na petra ta ? 'oa friko, adarre.
- Kee e'hoaz, a lavaras an den yaouank d'e gi.
Hag ar hi, war houlenn e vestr, a reas ar memez tra.

*
**

D'an trede devez, e lavaras d'e gi: Kee eur wech all, e'hoaz, d'ar palez. Mez en dro-mañ, goude beza sachet d'an douar an traou 'vo war an daol, te 'lezo kregi ennout.

Ar hi 'reas evel m'oa lavaret dezañ.

Kerkent e oe klasket e vestr ha kerhet d'ar palez.

- Sell, eme ar roue, 'dal m'her gwelas, n'eo ket te ez-poa en em ginniget da zavetei va merh?

- Eo, aotrou roue. Ha mar deo beo c'hoaz ho merh, eo abalamour din-me.

Beg-lor a oa eno. Dond a reas da veza gwenn evel eun tamm paper. Hag eh en em lakeas da grial: Gaouiad ! Me am-eus lazet ar zarpant. Ar pennou am-eus digaset d'ar roue evid diskouez an taol-kaer em-oa greet.

- E peleh ema ar pennou? eme an den yaouank. Digasit anezo amañ.

Ar pennou a oe lakeet dirazañ.

Hag an den yaouank a lavaras d'ar roue: Gwelit: daoust hag an teodou a zo en o genou ?

- N'emaint ket, avad, a lavaras ar roue, goude beza sellet. - Setu anezo amañ, eme an den yaouank.

Hag e kontas petra en-doa greet.

Beg-lor a yeas neuze e kounnar hag a grie: N'eo ket gwir. Henez, aotrou roue, 'zo o liva gevier deoh. N'eus nemed muzulia an teodou hag e vo gwelet.

An teodou a oe muzuliet. Ha dres, da bep hini e vo kavet e leh e seiz genou ar zarpant.

E-pad an amzer-ze, Beg-lor a glaskas en em zila kuit. Mez kroget e oe ennañ hag ar roue e lakeas staga ouz ar groug heb marhata.

Merh ar roue a zimezas d'an hini oa dleour dezañ euz he buhez. An eured a oe greet, en devez-se, dioustu. Friko oa bet e-giz n'ez eus bet gwelet morse. Hag an oll oe laouen, dreist- oll ar briñsez yaouank hag he zad.

*
**

D'an devez goude 'n eured, an den nevez, o tigeri e brenest diouz ar mintin, a welas dirazañ eur hoad braz.

- Sell a lavaras d'e bried, eur hoad e-kichenn aze ! Da hedal ma vezi savet ha gwisket, me 'zo 'vond d'ar hoad-se d'ober eun dro chase.

- O ! nann, va mignon, eme ar briñsez yaouank. O! nann! Ne da ket, en an' Doue! Kement hini a ya d'ar hoad, aze, a jom e- barz. N'ez euz gwelet hini morse o tond kuit.

Mez an den yaouank en-doa e benn.

Gervel a reas e gi, kemered eur fuzuill, hag en hent.

Lazet en-doa dija eur bern anevaled gouez. Edo o soñjal dond d'ar gêr pa darzas war ar hoad eur barr-arne spontuz: glao hag avel foll, tan ha luhed evel n'ez euz bet gwelet biskoaz.

Ar pried yaouank a glaske e hent. Mez kaer en-doa mond ha dond, ne gave nag hent na gwenodenn.

An noz a deuas. Hag eh en em gavas eüruz da gaoud eur mell toull evid en em houdori. Keuneud seh a gavas war leurenn an toull braz-se. Hag e c'hwezas tan da zeha e zillad.

Dre ma kroge an tan, e lugerne an traou en toull. Hag e welas skeudennou tud e mein gwenn. Mez ne daolas ket kement-se e evez. Skuiz oa ha naon en-doa ive. Hag eñ diskrohenna eul lapin da boazad d'e goan. Hag e veize: ma karjen beza sentet ouz va fried ! Keuz a deue dezañ bremañ. Mez, evel e vez atao, ar heuz oa re ziwevad.

Ha gweled eur vaouezig vihan oh en em dreina war-zu ennañ. He dremm oa krinet evel eun aval koz. He dent a strake e-giz ma ra re unan o krena gand ar riou. An êr lentig oll he-doa gand an dra-ze. Tostaad a reas, koulskoude, hag e pedas an den yaouank da lezel anezi da vond da gichenn an tan.

-Ya, ya, mamm-goz. Tostait 'ta, hag e vezim daou kevred: ne vezim ket ken inouet.

Ar wrah koz a azezas war eur mên. Kinnig a reas holen evid ar hig a oa o poazad; kinnig a reas, ive, bara d'ar hi ha rei a reas lard da frota ouz ar fuzuill.

An den yaouank a gemeras a volonteaz vad. Ne ziskrede, ne helle ket zoken diskredi netra war ar vamm-goz. Mez a-veh ma oe debret ar bara ha lonket ar hig, oant deuet oll da veza skeudennou mein gwenn.

*

**

Diouz an noz, ar briñsez yaouank, o weled na zistroe ket he gwaz, ne ree nemed en em hlahari. Ha diouz ar mintin, ar roue a lakeas seni kañv e kement iliz a oa e kêr.

*

**

E ti ar pesketour, ive, ar vugale a zelle, bemdez, ouz ar vuredennad dour lezet gand o breur, a-barz mond kuit.

Eun devez, diouz an noz, ar vured a deuas da veza teñval. Hag an hini a oa ganet an eil a lavaras d'e vreur yaouank:

- Or breur 'zo beh warnañ. Mond a ran war e zikour. Mez a-raog en em lakaad en hent, setu amañ va buredad dour din-me. Ma teu, eun devez da veza teñval, te a ouezo petra 'pezo da ober. Kenavo !

Hag eñ kuit.

Dre oll ma 'z ee, e houlenne kelou euz e vreur. - N'ho-peus ket gwelet, a lavare, o tremen dre amañ, eun den yaouank heñvel ouzin?

Hag an oll a zirolle da hoarzin. Eun all heñvel ouzoh, a lavarent ? Mez c'hwi hoh-unan ho-peus tremenet dre amañ n'eus ket pell.

Hag ar breur a entente ez oa eet e vreur dre al leh ma 'z ee. Pa zigouezas er gêr e-leh oa bet lazet ar zarpant, an oll a strake o daouarn ha laouen a lavare an eil d'egile: - Mab-kaer ar roue, deuet en-dro! Buhez hir da vab-kaer ar roue! Ar roue, e verh ha tud e balez a gemeras ive anezañ evid e vreur.

Eñ na zifazias ket anezo. Ne dintas grig diwar-benn kement-se, diwar-benn lavared piou oa. Mez ober a ree goulennou hag euz an eil goulenn d'egile, e teu da anaoud ar pez a oa digouezet gand e vreur en e raog.

Skuiz oa. Abalamour da ze e houlennas mond da gousked en e wele e-unan.

Ha diouz ar mintin, en eur zevel, hag eñ gweled, ive, ar hoad dirazañ. En despet da aliou ha da zaelou merh ar roue, e kemeras e fuzuill, e halvas e gi hag ez eas da chaseal.

Digouezoud a reas gantañ evel gand e vreur.

*

**

Koulskoude, ar vuredad dour en-doa lezet e ti e dud, a oa deuet d'he zro, da veza teñval. Hag ar mab yaouanka en em lakeas en hent da vond da glask e vreudeur.

Dre ma tremene e houlenne digand an dud: N'ho-peus ket gwelet, dre amañ, daou zen yaouank heñvel ouzin?

- Daou zen yaouank heñvel ouzoh? C'hwi zo eur farser a zen! C'hwi hoh-unan a zo tremenet dre amañ, n'eus ket gwall- bellou !

Entent a ree, en eur gleved ar homzou-ze, e tispenne an hent o-doa kemeret e vreudeur.

Digouezet e kêr, e oe kaset da di ar roue. Ha dre ma tremene, an dud a ziskoueze dezañ stad ha laouenedigez.

Kemeret e oe ive evid e vreur kosa gand an oll, zoken gand ar roue hag e verh.

Evel e vreur all, e reas an neuz da veza skuiz-maro. Mond a reas da gousked en e wele e-unan.

Diouz ar mintin e welas, ive, ar hoad braz hag e falvezas gantañ mond da jaseal. Ar briñsez a lakeas he oll ijin evid mired outañ d'he huitaad. Mez nann: mond a ranke, ha mond a reas. N'oa ket pell en-doa paket kalz gedon ha konifled.

Ar barr arne spontuz a zirollas evel diagent. Edo dirag an toull braz a oa e krehenn ar hoad hag ez eas e-barz da glask disglao. Hag, o selled ouz ar skeudennou a oa eno, eh anavezaz e vreudeur.

Eur gridienn a dremenaz dre e gorv. A! a lavaraz, digorom on daoulagad! Amañ ema al leh trubard.

Ober a reas tan.

Ar vaouezig koz a deuas adarre, en eur darlaskad, da houlenn outañ tomma.

- Kit da bourmen! a lavaraz dezi gand eur vouez dicheg. N'em-eus ezomm ebed ahanoh.

- Nann ? emezi. Pebez kalon galed ho-peus? Koulskoude, me 'rofe deoh peadra da ober eur goan vad. Setu holen ganen da lakaad gand ar honifl, bara evidoh hag evid ho ki, ha lard evid ho fuzuill da vired outi da vergla.

- Kaouenn goz ! Sorserez villiget ! a lavaraz dezi, petra 'peus greet euz va breudeur?

Hag e savas en e zav. Kregi 'reas e gouzoug an hini goz hag e ledas anezi war leurenn ar heo. Hag eur glin war he stomok, eun all war he hov e lavaraz: Ro din va breudeur, pe me 'zo o vond da sanko va goaf ez kalon.

- Va Doue! eme ar wrah koz, da vreudeur ? Mez ne anavezan ket da vreudeur. N'em-eus ket greet droug d'az preudeur.

- A! er hiz-se ema? Ha dija edo e hoaf en êr prest da skei.

- Eo! eo! eme ar vaouezig koz strafuillet-oll; eo ! me 'roio dit da vreudeur.

Hag e tennas euz he godell eur vuredad louzou.

- Sell, emezi, frot an dra-ze ouz o skeudennou, aze, hag e teuint beo adarre.

- To! To! To! Te 'ray an dra-ze da-unan gwelloc'h gedon- me.

Ha krog en he diouzkoas e kasas anezi da gaoud e vreudeur.

*

**

An hini goz a frotas o izili gand al louzou ha, dre ma frote, e weled ar vuhez o tond enno... Ar vreudeur en em anavezas hag a vouchas gand karantez an eil d'egile.

Goude-ze, e rajont d'an hini goz frota louzou ouz ar skeudennou all a oa eno. Oll e teujont beo ive, hag e teujont kevred da balez ar roue.

Digemeret e oent a helloh kredi, euz ar gwella. Friko 'oe greet a-nevez en enor da verh ar roue ha d'he fried.

Diwar neuze, an daou vreur all a jomas er palez. Ar roue e- unan a glaskas dezo beb a vaouez e-touez e gerent. Hag oh en em gared muioh-mui bemdez, e vevjont bepred eüruz.

Kared 'zo mad, chom heb kared c'hwero .

Ar galon ne gar ket 'zo eur galon varo.

Ar Blogorn

Eur wech e oa eun den hag en-doa tri mab : Cheun, Paol hag Herve.

Cheun 'oa braz ha teo, ruz e benn ha bogoiller; Paol oa eur paotr treud, seh ha drouglivet evel eun den oazuz; Herve 'oa speredeg evel eun arhêl. Mez e veg 'oa gwenn ha blin evel hini eur baotrez, ha chomet e oa bihanig, ker bihanig ma oa bet anvet ar Blogorn.

An tad n'oa ket pinvidig: en e di ne veze nepred druz ar zoubenn. Abalamour da ze, dre ma teue ar vugale en oad, e lavare dezo mond da glask o chañs e-touez an dud: Er broiou all, emezañ, an arhant ne vezo ket atao êz da honid. Mez da honid 'zo. E-leh o chom er gêr amañ, e helloh a-veh kaoud peadra da vired na varvoh gand an naon.

A-forz da gleved o zad o randonennad atao ar memez tra, eh en em lakejont en hent. Kerkoulz, klevet o-doa meur a wech dija kaozeal diwar-benn an traou burzuduz a zigoueze en eur rouantelez ha n'edo ket gwall-bellou diouz o hêr.

Roue ar vro-ze en-doa eur palez euz ar re gaerra. Gwintet 'oa war eur menez uhel. Diou douribell a harpe anezañ diouz peb penn. An nor 'oa braz ha ledan. Ha prenestou euz ar re gaerra a leze an heol da bourmen ennañ, e peb mare euz an deiz.

Mez, setu eun devez - ha n'eus gouezet morse na perag na penaoz, - setu, eun devez, eur wezenn o sevel dirag dor ar palez.

Ar wezenn-ze a greskas buan. Sevel a reas ken uhel ha goloi a ree kement a zouar, ma oa prim bahet an ti ganti ha ma ne helle tamm sklerijenn ebed mui mond er hambrochou.

Êset oa, na petra 'ta, êset oa meur a wech he diskar. Med ar vouhal a groge a-veh enni. Ha c'hoaz, pa veze trohet eur skourr pe eur wrizienn, e save diohtu re all en o leh.

Ouspenn-ze c'hoaz a hoarvezas. Ar puñs a deuas da veza seh. Hag e ti ar roue, an dud a ranke gwalhi o daouarn gand bier ha gand souchenn.

E neb leh biskoaz ne oe gwelet kemend-all.

Ar roue en-doa prometet a-walh rei douarou, arhant ha traou all d'an hini a deuje a-benn da bilad ar wezenn ha da zigas dour er puñs. Kalz tud 'oa bet oh ober eun esa. Mez, pelloh, den mui ne deue war-dro.

Koulskoude, ar roue a lakeas embann dre bevar horn e rouantelez, e roje e verh da bried d'an hini a drohfe ar wezenn hag a doullfe eur puñs nevez beteg an dour.

Ar bromesa 'oa tentuz. Rag merh ar roue 'oa eur plah vad hag eur rozenn euz ar re gaerra: kalz tud a deuas adarre d'ar maner gand o bouhal hag o langede.

Mez, siwaz ! digouezoud a reas atao evel atao. Ar re a glaske troha ar wezenn ha toulla ar puñs a golle o foan hag o labour. Lavaret e vije zoken e teue ar wezenn kaletoh-kaleta dre ma skoed warni.

*

**

Eun devez 'ta, m'oa kaozeet dirag an tri breur euz ar pezh a zigoueze e ti ar roue, e lakajont en o fenn mond ive da weled. Marteze ind-i a raje gwelloc'h eged ar re all. Piou 'oar?

Dre ma 'z eent gand an hent, ar Blogorn a veze evel eul hi o vond a-zehou, a-gleiz, a-bell hag a-dost da weled kement 'oa. C'hoant en-doa - lavaret e vije - da anaoud an oll draou dre ma tremene : gwez, glazvez, mein ha traou all.

Beb ar mare e talhe e vreudeur a-zav evid goulenn diganto perag an dra-mañ , perag an dra-ze: perag ez a ar gwenan er bleuniou? perag e nij ar gwennili a-zioh an dour ? perag ar parpouillon a gerz en tu-mañ , en tu-ze, en tu-hont, e-leh mond eun gand e hent ?...

Ouz e gleved, Cheun a hoarze. Paol a heje e ziouskoaz hag a lavare dezañ chom peoh gand e zorhennou.

*
**

Edont o treuzi eur hoad hag a holoe eur menez penn-da- benn. War gern ar menez laez ar hoad, e kleved trouz eur vouhal o troha ha trouz brankou gwez o koueza.

- Sell ! eme ar Blogorn. Neuze amañ ema ar hiz da bilad ar hoad dre ar penn uhella. Setu aze 'zo iskiz, avad.

- Iskiz eo sur. Ar re zod a gav iskiz an oll draou, a lavaras Cheun.

- Hemañ 'zo 'vel eur bugel gwaezel, eme Baol. Lavaret e vije n'en-deus gwelet morse troha koad.

- N'eus forz, eme ar Blogorn, me 'm-eus c'hoant gouzoud penaoz e tremen an traou er gorre, aze.

- Kee, kee da weled, a lavaras Cheun. Kerz da en em skuiza. An dra-ze 'zesko dit klask beza desketoh eged da vreudeur.

Ar Blogorn ne reas van. Mond a eure war-zu al leh ma kleve skei an taoliou bouhal. Ha sabaduet e chomas, pa welas. Eur vouhal, he-unan ha den war he zro, den krog enni, a ziskare eur wezenn euz ar re gaerra.

- E oah ganti, itron ar vouhal ? eme ar Blogorn. N'oah ket skuiz hag inouet c'hoaz o troha gwez amañ hoh-unan?

- Aze oas, va mab? Pell 'zo e hortozen ahanout.

Hag ar vouhal en em strinkas e-harz e dreid.

Ar Blogorn ne oa ket pell nehet. Dastum a reas anezi hag he fourra en eur zah ler a oa gantañ.

Hag en hent war-zu e vreudeur.

Ahanta? eme Cheun pa zigouezas, petra 'zo a-nevez e gorre ar hoad?

- O! fidoue ! netra. Trouz eur vouhal eo a glevem o skei war ar gwez.

- Lavaret em-oa dit, eme Baol. Setu-te en dour-c'hwez. Gwelloh oa bet dit beza chomet ganeom.

*
**

Eun tammig larkoh e oant o tremen dre eun hent striz kleuzet er reier e traoñ ar menez. Hag en uhelder e klevjont taoliou evel trouz eur morzol houarn o skei war ar vein.

Ar Blogorn en em lakeas da zelaou.

- Petra 'zo adarre 'ta ? a lavaras dezañ Cheun.

- Ne ouzon ket. Mez mantruz eo ez afed er giz-se da denna mein war gorre eur menez pa 'z euz mein en traoñ.

- Asa, eme Baol, te 'vezo, atao, eur bugel.

N'eo ket tenna mein eo a glevéz. N'ez-peus ket gwelet eur gazeg-koad a skei war eur wezenn taoliou beg evid he zoulla?

- Gwir eo, a lavaras Cheun; eur gazeg-koad eo, ha netra ken.

- N'eus forz. Me 'rank mond da weled.

Ha setu ma 'h en em laka da bignad ha da bignad. Pa zigouezas e laez ar menez, e ehomas. mantret. Eul langede, den war e dro, den krog ennañ, a doulle e-unan ar roh kaled. Beb taol a skoe, e tiskolpe ar mên.

- C'hwi 'zo aze, aotrou Langede? eme ar Blogorn. N'oh ket skuiz hag inouet o skei war ar vein evel-se ?

- Aze 'oas, va mab ? eme al Langede. Pell 'zo 'oan war-hed ahanout.

- Ahanta? setu -me digouezet.

Evel ar vouhal, al langede en em daolas etre e dreid.

Hag heb marhata an disterra, ar Blogorn a zastumas anezañ en e zah. Ha laouen, adarre, da gaoud e vreudeur.

- Peseurt burzud en-deus an Aotrouig gwelet er gorre, a lavaras Cheun dezañ en eur ober goap.

- Trouz eur pik o koueza war ar vein eo.

*

**

Eun tammig pe } loh e oant digouezet war bord eur stêr. An dour 'oa sklêr hag a hiboude en eur dremen.

- O! eme ar Blogorn, kement-se a zour war-dro amañ. Me 'garfe gouzoud euz a beleh e teu an dour-ze.

- A beleh e teu, nemed euz an douar. Va Doue, hemañ 'zo sod, eme Cheun.

- Mad, mad ! eme ar Blogorn, me 'rank gweled a beleh e teu.

Ha setu-eñ o vond e-teid ar stêr.

Mond a ra pell-pell. Hag e wel an dour o vihannad, ar stêr o tond da veza eur wazig munud-munud.

Pelloh 'oa digouezet er penn pella euz ar stêr.

Petra 'gavas, a zoñj deoh? Netra nemed eur graoñenn! Ya. Klozenn eur graoñenn 'oa eno, ha diouti e teue an dour a oa er stêr.

- Aze e oah, itron an eienenn, eme ar Blogorn. N'oh ket skuiz hag inouet, en ho korn-tro o rei dour d'ar stêr ?

- O! va mab, eme an eienenn, te 'zo digouezet? Pell 'zo, mil fell²⁹ 'zo e heden ahanout.

-

- Ya! gwir! setu-me digouezet.

Hag e velas ar graoñenn o tond war-zu ennañ ive. Hag-eñ dastum anezi. Stanka reas ar hleuz gand kinvi evid mired ouz an dour da zond kuit hag e taolas anezi en e zah. Ha, laouen adarre, e tiskennas da gaoud e vreudeur.

- Ahanta ? a lavaras dezañ Cheun pa zigouezas, te 'oar bremañ euz a beleh e teu ar stêr?

- Ya, breur, a respontas, euz eun toull bihan, euz eun toullig bihan eo e teu.

- Hemañ, eme Baol, hemañ, ar bugel-mañ 'varvo yaouank; hemañ 'n-deus re a spered.

- Gwelet em-eus ar pezh a felle din gweled ha desket em- eus ive, ar pezh a felle din deski, a lavaras ar Blogorn. Ha laouenig oll e frote e zaouarn.

*

**

Digouezoud a rajont e palez ar roue. Ar wezenn 'oa tevoh eged biskoaz; ar puñs sec'hoh eged n'oa bet morse. Hag ouz an nor e oa staget eur paper hag a zouge vije roet merh ar

roue da bried d'an hini a deuje a-benn da droha ar wezenn ha da gleuza eur puñs a vije dour ennañ.

Mez abalamour ma oa deuet ar roue da veza skuizet dre gement a dud a oa bet o kregi el labouriou~ze, e oa merket war eur paper all, ar homzou-mañ : Kement-hini a jomo berr war troha ar wezenn ha kleuza ar puñs a vo krennet e ziouskouarn evid deski dezañ arabad klask morse ober eul labour ha na hellfe dond a-benn anezañ.

- Hag en-dro d'an nor 'oa staget gand tachou eun hanter- kant skouarn bennag.

Cheun pa 'n-doa lennet, en em daolas da vousc'hoarzin. Selled a reas ouz e zioureh teo evel morzed eun den ha warno an nervennou c'hwezet a ree evel eur gordenn.

Kemered a reas e vouhal. Trei a reas anezi a-zioh e benn, ha flao; a-dreujou war ar wezenn. Distaga 'reas eur brank. Mez kerkent en e leh 'oa savet daou vranc all tevh hag hirroh eged ar brank en-doa diskaret.

Soudarded ar roue, na petra 'ta! a lammas war an den yaouank hag a drohas dezañ e ziouskouarn.

- Talfaser! a lavaras Paol d'e vreur, en eur zelled outañ gand truez.

*

**

Paol a gemeras ar vouhal. Trei a reas goustadig en-dro d'ar wezenn en eur zelled. emichañs, e peleh skoi. Hag, o weled eur wrizienn savet eun tammig dreist an douar, e trohas anezi. Mez sada kerkent diou wrizienn o sevel ha warno o tiwan bouillas hag a zavas buan ken uhel hag ar wezenn vraz.

- Krogit en den-ze, a lavaras ar roue. Ha p'eo gwir ar pezh a zo digouezet gand e vreur n'en-deus ket diarbennet anezañ, trohit dezañ e ziouskouarn a-rezed e benn. Ha kerkent ha ma oe lavaret, kerkent e oe greet.

*

**

Ar Blogorn a yeas neuze war-zu ar wezenn.

- Pitiaoul! eme ar roue. Da beleh ez a ar bugel-ze? Kasit hennez da gaoud e vamm. Ha ma teu da enebi, krennit dezañ e ziouskouarn hag e fri.

- Salokras! Aotrou, eme ar Blogorn. Eur roue a dle beza gwirion d'e her. An oll, ho-peus lavaret, a hell êsa troha ar wezenn. Me, daoust din da veza bihan, a zo unan euz an oll.

- Mad! kerz; krog er vouhal. Mez taol evez na ve trohet dit da ziouskouarn ha da fri da heul.

*

**

Neuze, euz e zah ar Blogorn a dennas e vouhal. Ken uhel oa dija hag eñ . Laoniet e oa bet o sevel anezi en he sav. Ha 'pa oe savet, e lavaras: Troh, troh, va bouhal!

Hag ar vouhal a drohe, a zave, a skoe, a drohe e'hoaz, a- gleiz, hag a-zehou. Ne oe ket pell ar wezenn 'oa diskaret, divleñchet, faoutet, fagotet ha taolet oll en eur bern e porz-braz ar maner.

Neuze ar Blogorn a yeas da gaoud ar roue. Stoui 'reas e benn dirazañ ker brao ha tra, eur mouse'hoarz war e vuzellou, hag e lavaras: Ahanta? Aotrou roue, plijoud a ra va labour deoh?

- Foutre! eme ar roue, plijoud? Ya, zur. Eur mestr out, avad. Mez bremañ e rankez kleuza eur puñs din beteg an dour.

- Ya, eme ar Blogorn, me 'gleuzo anezañ. E peleh, mar plij, ho-peus c'hoant e ve kleuzet ?

*

**

Mond a rajont d'ar porz braz. Ar roue a verkas al leh ma en-doa c'hoant e vije toullet ar puñs. Chom a reas da zelled. E verh a deuas d'en em lakaad en e gichenn. An êr he-doa da veza enkrezet-oll. Sellou du a ree ouz Herve. N'he doa ket, -anad oa, - soñjet kaoud da bried eun teuz bihan evel hennez. Mez ar Blogorn ne spontas ket. Tenna 'reas euz e zah al langede. Hag o lakaad anezañ el leh m'oa merket toulla 'r puñs, e lavaras: Krog pa giri, va langede; sko! sko fonnuz!

Ha setu ar vein o tiskolpa hag o wintal; an atrejou o tond er-mêz. Hag a-barz pell e oa kleuzet eur puñs don, don, beteg eur hant troatad bennag.

Ar Blogorn a yeas adarre da zaludi ar roue, hag a lavaras dezañ: Aotrou roue, don a-walh eo ar puñs evel-se?

- Don a-walh? Hag an dour? N'eus ket a zour en da buñs.

- Gortozit eun tammig. Bremazon e vo dour e-barz.

Hag Herve kemered e foñs e zah, kloz ar gaoñenn en-doa lakeet ennañ. Fourra reas anezi e-kreiz eun takad fleur a oa eno. Hag a lavaras: Ro dour, ma hraoñennig, ro dour !

...

Ha setu aze an dour o tilamm dre-oll a-douez ar bleuniou, o vond dre ar porz hag oh en em zila er puñs .

En eur mare e oa karget.

Hag e oe ranket kleuza eur han d'an dour da vond kuit. Neuze ar Blogorn a yeas, evid an drede gwech, da stoui e benn dirag ar roue.

- Ahanta! Aotrou roue, a lavaras, deuet a-walh on a-benn euz ar pez a houlennit?

- Ya, Aotrou markiz, eme ar roue. Rag hiviziken me fell din e vefes markiz. Rei 'rin dit, a-volontez vad, an hanter euz va rouantelez. Med, avad, evid beza mab-kaer din... an dra-ze na zell ket ouzin. An dra-ze a zell ouz eun all.

- Petra 'rankin 'ta c'hoaz da ober, a lavaras ar Blogorn, en eur zelled ouz merh ar roue.

- Warhoaz e vezo lavaret dit. Da hedat, deus ganen d'ar palez. Ar gambr kaerra ennañ a vo evidout.

*

**

Ar roue en em dennas.

Ar Blogorn a yeas da gaoud e vreudeur. Iskiz en em gavent gand o skouarniou trohet.

- A! mignoned, emezañ dezo, lavarit c'hoaz na reen ket mad o klask gweled hag anaoud an oll draou!

- Ar voul 'zo ganez, eme Cheun. Ruill anezi keit ha ma helli. Ar chañs ne ve ket roet, ral eo, d'an hini a dle he haoud.

Cheun oa oazuz ouz e vreur bihan.

- O! me 'zo laouen hag eüruz, avad, eme Baol. Eur gwaz out! Deuet eo da daol ganez ! Mad, mad-tre eo ! va diskouarn a zo trohet. Ar memez tra, ez on laouen. Ha ne vank din evid beza eüruz-tre nemed gweled on tad, amañ, o ranna ganeom ar blijadur da weled an taoliou kaer az-peus greet.

*
* *

Ar Blogorn a gasas e zaou vreur gantañ d'ar maner hag a bedas mistr ar mitizien da rei eul labour bennag dezo da ober .

*
**

E- doug an noz, ar roue ne gouskas tamm. Soñjal a ree: Eur mab-kaer evel ar Blogorn a ve re vihan, evelkent. Hag e klaske an tu da jom heb rei e verh, heb mankoud d'e her koulskoude.

Nebet evel ma oa, e reas gervel Cheun ha Paol da zond d'e gaoud.

Paol a reas meuleudi e vreur bihan.

“ Biken, a lavare d'ar roue, ne hellfeh kaoud eun all par dezañ.

Mez Cheun, avad, a lavaras a beb seurt droug.

- Aotrou roue, emezañ, ma vijen en ho leh, biken ne rojen va merh da eur hornandon e-giz dezañ. Eun teilog, eur breser n'eo ken. Er vro, aotrou roue, ez eus war a glevan, eur roñfl hag a gas gantañ ar zaout hag an ejened a-vern. Mad, sellit! Gwelit pebez brabañser eo va breur bihan. Lavaret en-deus, ouspenn mil gwech, e hellfe lakaad ar roñfl-ze da veza mevel gantañ!

- A! foutre! eme ar roue, kement-se en-deus lavaret ! Eüruz on da houzoud an dra-ze, avad...

*
**

D'an devez war-lerh ar roue a lakeas gervel ar Blogorn dirag oll dud e balez. An den yaouank a zigouezas, laouen evel eun êl.

- Va mab-kaer, eme ar roue, - hag ar roue a boueze war ar gomz-se, - va mab-kaer, eun den a galon eveldoh na hell kemered eur briñsez da bried heb rei dezi ar pez he-deus c'hoant da gaoud.

E Koad-an-noz, aze, ez eus eur Roñfl. Eur mell den eo p'eo gwir, war a glevan, en-deus ugent troatad uhelder. Dibri a ra eun ejen a-bez d'e zijuni. Gand eur galabousenn war e benn ha galoñsou war e ziouvreh, hennez a rafe eur mevel-porz euz ar re wella. Va merh a fell dezi kaoud ar roñfl-ze da vevel. Ha, goude-ze, e vezo ho pried raktal.

- Mad, aotrou roue, pa fell d'ho merh, me glasko plega 'r roñfl. Mez eur gwall-grogad a vo da ober.

*
**

Goude beza chomet eur pennad da zoñjal, ar Blogorn a gemeras e zah, e vouhal, eun tamm bara, eun trohad fars gwiniz-du poazet er forn, hag eur gontell.

Ha yao d'ar hoad.

Ouz e weled o kuitaad, Paol a leñve. Mez Cheun, avad, a hoarze yud gand an êr da lavared e vije eüruz da jom heb kaoud mui e vreur war e hent.

*

**

Digouezet e-touez ar gwez, e Koad-an-noz, ar Blogorn a zelle en tu-mañ, en tu-ze. Mez ne wele netra. Ar yeot, zoken, oa uhelloh egetañ. Hag eh en em lakeas da gana:

Roñfl du-mañ , roñfl du- ze,

Lavar din e peleh emaut-te.

Me 'rank kaoud da gorv pe da vuhez:

Din eo red dit en em ziskouez.

- Setu-me amañ! a grias ar roñfl, en eur youhal. E peleh emaut? ma lonkin ahanout en eur genaouad.

- O! n'eo ket da dit va lonka diohtu, evelkent, eme ar Blogorn. N'ez-peus ket ezomm da gaoud aon. Ne dehin ket kuit.

Ar roñfl a zigouezas. Dispourbella a reas e zaoulagad. Selled a reas en traoñ, en neh, a-gleiz, a-zehou. Mez ne wele netra. Pelloh, dre zelled izelloh, e welas, koulz lavared harp outañ, eur bugel azezet war eur piltos, eur zah gantañ.

- Te eo, mehiog, an hini en-deus dihunet ahanon e-kreiz va housk, a lavaras dezañ, en eur ober sellou balh.

- Ya, eme ar Blogorn. Me 'zo deuet amañ da houlenn diganez beza mevel ganen.

- A! A! A! eme ar roñfl, en eur ziroll da hoarzin, ken na dregerne ar hoad euz an eil penn d'egile, da veza mevel ganez! Me zo 'vond da deuler ahanout en neiz pik a zo aze, e beg ar wezenn. An dra-ze 'zesko dit dond da bourmen em hoajou.

- Da goajou? Din-me eo ar hoajou-mañ kement ha dit-te. Ha, ma lavarez eur ger c'hoaz, me 'zo o vond da bilad oll ar gwez. Ha bremaig ne jomo mui gwezenn ebed en he sav.

- O! O! O! me garfe gweled kement-se, avad, tamm kornandon brein !

*

**

Ar Blogorn, a lakeas e vouhal war an douar. -“ Troh ! ...Troh ! va bouhal, troh a lavaras.

Hag ar vouhal a yee a-gleiz, a-zehou, a-hed hag a-dreuz. Kement a stoke outo 'oa diskaret. Ne vije mui klevet nemed trouz an taoliou ha klemmou, strakadennou truezuz ar gwez o koueza.

Hag ar roñfl, spontet, en em lakeas da grenna. Ha dre e spont e lavare: A-walh! a-walh! Ne da ket, en an' Doue, da bilad oll gwez ar hoad. Piou out-te, da vihanna?

- Me eo markiz ar Blogorn, ar sorser brudet. Gand eur ger me 'lakafe va bouhal da droha dit da benn. A! ne anavez ket ahanon, c'hoaz ! Chom aze. Malloz dit ma teuez eur gammed larkoh.

*
**

Ar roñfl a jomas a-zav, sebezet-oll.

Ar Blogorn en-doa naon. Kerkoulz mare mern e oa. Tenna 'reas euz e zah e damm bara hag e damm fars.

- Petra eo hennez ? an tamm traou griz-se, eme ar roñfl ha n'en-doa morse gwelet tamm fars-forn ebed.

- Eur mên, eme ar Blogorn. Hag e krogas ennañ gand e zent.

- Neuze, te a zebr mein?

- Evel a welez. An dra-ze eo va boued. Abalamour da ze, n'on ket braz evel-dout-te hag a zebr ejened. Mez abalamour da ze, ive, em-eus deg gwech muioh a nerz egedout. E peleh ema da di ? Diskouez din da di.

Ar roñfl ne lavaras grig. Mez kerzed a reas evel eur hi a-raog ar Blogorn hag e kasas anezañ d'e vaner.

- Selaou! a lavaras ar Blogorn pa oe digouezet. Bremañ e rank beza unan a zaou: te, beza mevel din-me, pe me beza mevel dit. Deom dezi evel-henn: ma rez eun dra bennag ha ne hallfen ket ober, me 'vo mevel dit. Mez, en eneb, te 'vo mevel din ma ran eun dra bennag ha na helli ket ober.

- Mar kerez avad! Eüruz e vefen o kaoud da vevel eur sorser evel-dout. Da genta, sell, setu amañ saillou. Kee da gerhad din dour da lakaad e pod ar zoubenn.

Ar Blogorn a zavas e benn da zelled ouz ar zaillou. Diou fouldrenn barrikenn hag o-doa seiz troatad uhelder ha pemp a ledander.

- A! A! eme ar roñfl en eur hoarzin; nehed out. Gra ar pez a ran bemdez. Kee da gerhad dour gand ar zaillou-ze.

- Ya, ya. Emaon o vond. Mez n'em-eus ezomm ebed euz ar zaillou. Me 'gerho an eienenn hag a daolo anezi ar joudourenn. Ouspenn an hanter e vo êsoh.

- Petra? Kerhad an eienenn! Nann, nann, avad. Dija ez-peus dismantret va hoad. Ne fell ket din e kemerfez va eienenn. Warhoaz, n'em-befe ket peadra da drempa va houed. Gra tan aze. Me zo 'vond da gerhad dour.

*
**

Ar roñfl a daolas er pod eun ejen etre pevar damm, hanter- kant kaolenn, hag eur garrigellad karotez.

Pa oe poaz an traou e lavaras : - Deom ouz taol bremañ. Gwelet e vo hag e stern an daol, te a zebro kement ha me. Me 'm-eus naon da zibri eur marh a-bez ha te, c'hoaz, war ar marhad, koz tra fall.

- Deom oh taol, eme ar Blogorn.

Mez, a-raog azeza, e lakeas, a-zindan e jiletenn, e zah e-teid d'e gov beteg e hroñj.

Ar roñfl a zebre, a chaoke hag a gorde boued.

Ar Blogorn, ken nebeud, ne jome ket da zelled. Kemered a ree kig, bara, karotez ha kaol. e-leh lakaad anezo en e henou, e taole anezo en e zah dre zindan e hroñj. Ar roñfl 'oa ken touellet gand e voued ma ne wele netra. Ha, goude beza debret ha debret, e tivontone e jiletenn en eur vreugeudi: A! douje ! a lavare, eur gwall-govad am-eus greet en taol-mañ.

- Debr, debr c'hoaz, eme ar Blogorn en eur lakaad eur gaolenn dre zindan e hroñj en e zah.
 - Ne hellan mui, eme ar roñfl. Anad eo out boaz da zibri mein.
 - Debr, debr 'ta.
 - A! nann. Va alan a vank din.
 - O! da alan a vank dit! Netra êsoh eged diskarga e gov. Hag e kemeras e gontell, ha ganti e trohas e jiletenn hag e zah ler, euz an traoñ beteg e houzoug.
 - D'az tro, bremañ, eme ar Blogorn. Kemer ar gontell ha gra kemend-all.
 - Nann avad; nann avad. Gwelloh e kavfen beza mevel ganez. Me n'on ket boaz da zibri mein.
- Hag er hiz-ze, e teuas ar roñfl da veza mevel gand ar Blogorn. Pignad a reas war e skoaz hag e lakeas anezañ d'hen dougen evel-se da balez ar roue.

*

**

D'ar mare-ze, tud ar palez 'oa o leina. Eul lein vraz oa ganto. Den ne zoñje mui er Blogorn.

Mez setu, en eun taol-kont, ma klevont eun trouz spontuz. Al lez a grenas. Hag an oll a lammas er prenestou da zelled, evid gouzoud petra 'oa c'hoarvezet.

Ne oa ket c'hoarvezet kalz tra. Ar roñfl eo a ree an trouz-se. En eur zigouezoud en-doa kavet dor ar maner re izel evitañ. Ha gand eun taol troad, en-doa taolet anezi d'an traoñ ha freuzet ar voger. Hag an oll a welas ar roñfl o tond er porz, ar Blogorn azezet war e skoaz.

- Priñsez, a lavaras ar Blogorn en eur stoui e benn dirag merh ar roue, c'hoant ho-poa da gaoud eur mevel. Setu daou ha ne houlenont nemed ober ho polontez.

*

**

Ar roue a oa e-giz nehet. Ne ouie ket kalz petra da respont. Hag e saehas e verh a gostez. Ne hellan mui enebi, a lavaras dezi. E rankez beza pried d'an den yaouank-se. Ne gav ket din e vankfe kalz tra dit en e zer. Dond a ra a-benn d'ober kement a houlenner digantañ.

An eured 'oe greet.

Friko 'oa bet beteg naonteg gwenneg hanter.

Mez ne dalv ket ar boan hen lavared, an oll frikoïou braz 'zo heñvel.

N'oa bet netra muioh eged e leh all.

Eo, evelkent: evid dond euz an iliz d'ar palez.

An daou zen yaouank 'oa pignet er wetur evid dond d'ar gêr, goude an eured. Med ar roñfl a zisternas ar hezeg hag a lakeas er wetur war e benn evid kas an dud nevez d'ar maner.

Diouz e benn hag e galon

Eo barn an den.

An nerz, ar gened aliez traou difonn

Ha netra ken!

Yann al Laer

Ivona Ti Roz a veze o klask he boued. Koz ha kahah 'oa deuet dija ar paour kêz Ivona.

Eur mab he-doa, ugent vloaz bennag, hag a veve diwar goust e vamm.

An dud a gave oa eun druez gweled ar vaouez o klask an aluzenn hag a lavaras dezi: Perag ne gasit ket ho mab da glask pe da hounid ? Ne zere mui ouzoh galoupad an hentchou. Ho mab a zo gouestoh egedoh...

Pa deuas Ivona d'ar gêr en devez-ze, e lavaras d'he mab:

- Asa, Yann, red e vezo dit en em gemered en eur hiz pe hiz. An dud ne fell mui dezo rei din an aluzenn hag a lavar e rankan kas ahanout da glask pe da hounid.

- Mad, mamm, eme Yann; kent-se, sur, it da houlen digand Santez Anna peseurt micher e fell dezi a rafen. Mez c'hwi 'oar, Santez Anna a gav mad krampouez lardet. Grit krampouez gand ar bleud 'zo deuet ganeoh, lakit amann druz outo ha kasit dezi, da vihanna, eun hanter dousenn.

- Mad, eme Ivona goz, koulz tra din ober evel ma lavarez. Hag an hini goz o vond d'ar pilpasig gand krampouez lardet, d'ar chapel, da gaoud Santez Anna.

Mez Yann, skañvoh e droad eged hini e vamm, en-devoa skoet dre ar parkeier hag a oa digouezet en he raog e ti Santez Anna. En em lakaad a reas a-dreñv ar skeudenn venniget.

Pa oe digouezet, an hini goz e yeas war he daoulin ha, truezuz, e houlenas: Santez Anna ? Petra 've mad d'am mab ober, mar plij?

- Mond da laer, a respontas Yann a-dreñv kein ar Zantez.

- Ichekon ! Da laer? ! Mad ! .

Hag ar paour kêz koz, lezel he hrampouez gand ar zantez ha d'ar gêr.

Yann a dapas krog er hrampouez hag a ziredas en-dro. Pell 'oa digouezet a-raog e vamm. Pelloh eh erruas ive an hini goz.

- Ahanta, mamm, eme Yann, peseurt micher a zo lavaret din gand Santez Anns da gemered?

- Va Doue! va mab, mond da laer, kleo.

- Gand piou ez eus lavaret deoh e rankjen mond da zeski?

- A! e feiz! n'em-eus ket goulennet.

- Mad, mamm, it buan en-dro, kasit ganeoh en taol-mañ eur podad lêz dous. Rag, sur a-walh, ar zantez he-deus sehed bremañ, war-lerh ar hrampouez.

*

**

Setu ar vamm en-dro da gaoud santez Anna.

Yann ive a red a-dreuz ar parkeier d'ar chapel, d'en em lakaad a-dreñv kein ar skeudenn venniget.

- Gand piou, mar plij, santez Anna, eme ar vamm-goz, pa oe digouezet, e tle va mab mond da zeski beza laer?

Yann a respont: Gand an tonton braz a zo miliner e Milin- ar-Stêr!

Ar vaouez kêz a zistro d'he zi.

Yann 'oa digouezet dija.

- Ahanta, mamm, petra 'zo lavaret deoh ?

- Va Doue, emezi, e rankfez mond da zeski da vicher gand da donton euz Milin-ar-Stêr.

- Alo, mad, mamm! me zo 'vond.

Ha Yann da di e donton.

- Tonton, emezañ, me 'zo lavaret din gand santez Anna, dond da zeski ganeoh beza laer.
- A zo mad, mad-tre, niz. A! me 'oar dreist ar vicher-ze, avad.

*

**

Yann a jomas e ti e donton.

Kenta 'welas e oe eur higer bet o kerhad eul leue bihan en eun tiegez war ar mêz. Al leue 'oa liammet e dreid hag ar higer a zouge anezañ war e benn. Yann a zelle ouz boutou ar higer. Koz, uzet, toull e oant.

- Sell, tonton, a lavaras, me hellfe laerez al leue-ze.
- E hellfes, niz?
- Ya, c'hwi 'welo. Roit din ar boutou-koad nevez a zo aze, ma 'z in dezañ.

*

**

Ar higer en-doa da dremen dre greiz eur parkad balan.

Yann a ya en e raog hag a laka war ar wenodenn en eur penn euz ar park, eur votez nevez hag, er penn all, eur votez all.

Ar higer a zigouezas. Selled a reas ouz ar votez. Eur votez nevez? a lavaras. Va boutou din-me 'zo fall a-walh, avad, fidandomen ! Mez petra 'rin gand eur votez hepken?

Digouezet er penn all d'ar park e kavas eur votez all.

Hag eñ selled outi.

- Daoñ! emezañ, homañ eo parez eben a zo du-ze!

Ha tanfoeltri e leue er hrizenn ha mond d'ar haloup da gerhad ar votez en-doa gwelet da genta.

Yann oa war hed a gement~se. Samma 'reas al leue hag her hasas da di e donton.

Digouezet en-dro, ar higer 'oe mantret oll. Ne gave leue ebed mui. Klask a reas e-touez ar balan; ober a reas meur a dro d'ar park hag evel m'oa red, leue ebed ne gavas.

Hag eñ, lostog, d'ar gêr. - Ganen-me, emezañ, ez eus digouezet eun dra iskiz avad! 'Oan o tond d'ar gêr, va leue liammet e bevar zroad ganen war ma fenn. N'em-eus greet nemed lakaad anezañ er hrizenn ha mond d'ar penn all d'ar park. Pa on deuet en-dro, ne oa leue ebed mui. Kaer 'm-eus bet klask, n'em-eus kavet netra.

- Alo, eme ar vestrez, petra 'vo greet amañ bremañ? Kemend-all a dud 'zo 'klask kig! Amañ e ranker kaoud kig, n'eus ket da lavared nann.
- Mad, eme ar higer, en tiegez on bet ez eus eul leue all. Me 'zo 'vond da gerhad anezañ.
- Ya, kerz buan, eme ar wreg.

Ha setu ar higer bet o kerhad al leue hag o tremen e-biou d'ar vilin, en eur vond d'ar gêr.

- Tonton, eme Yann, me 'laerfe al leue-ze c'hoaz.
- Mezaon n'eo ket da zeski out deuet amañ, eme an tonton. Alo! Gwelom 'ta penaoz eh en em gemeri.

*

**

Setu Yann buan d'ar valaneg, ha da en em guzad e-touez ar balan.

Pa edo ar higer o tremen eh en em lakeas da vlejal evel eul leue bihan: bête! bête! bête !

Hag ar higer teuler adarre al leue diwar e gein. A! loenig paour, a lavaras, aze emaut !
Ha da redeg dre ar balan da glask al leue kenta.
Ker buan ha tra, Yann a deu adarre war ar wenodenn, a zamm al leue ha gantañ d'ar gêr.
P'en-doe galoupet a-walh dre ar valaneg heb kaoud netra, ar higer a deuas da glask al
leue all... Mennoud a reas mond sod. Leue ebed! kaer en-doa sellet.
Hag-eñ da behi. Nonden tri mil! An diaoul, sur a-walh, a zo er valaneg-mañ ! Ha d'ar gêr
en eur jarneal.

*
**

Mad, eur gwaz out, a lavare, p'oa deuet an noz, an tonton d'e niz. Me 'oar petra 'dlefes
da ober. Er maner, du-ze, ez eun eun ejen lard. Med n'eo ket êz hen tapoud, rag beza
ema e korn ar hraou, stag ouz pignon an ti.
- Eo, eo, eme Yann, me 'zo vond d'e gerhad. Dond a rit ive? Hag o-daou da gerhad an
ejen.
Yann a dennas êz anezañ er-mêz. Mez goude-ze, an ejen ne felle ket dezañ mui bale.
- Lazom anezañ, eme an tonton ha rannom anezañ. Da unan ar hrohenn hag ar penn,
d'egile ar hig.
- Mad, tonton, eme Yann, me 'gemero ar hrohenn.
Setu Yann, pa oe kignet an ejen, en hent, gand e grohen. An tonton a zammas ar hig.
Mez ne helle ket mond da heul e niz. Pa oe eet eur pennad war an hent, Yann en em
lakeas da grial a-bouez-penn: Va buhez! va buhez! Lezit 'ta! lezit 'ta! N'eus nemed ar
hrohenn hag ar penn ganen-me. Ar hig 'zo gand va zonton 'zo arru war-lerh aze ! Aiou !
aiou !
- Dal! eme an tonton, o kleved ar hri, ema digouezet tud ar maner war Yann.
Hag eñ stlepel kig an ejen war an hent hag a-dreuz d'ar gêr.
Yann a deuas neuze war e-giz, a bakas ar hig hag ar hrohenn hag a gasas anezo d'e
vamm.

*
**

Koulskoude, ar brud 'oa eet n'onn penaoz, oa bet Yann o laerez ejen ar maner.
A-benn eun nebeud deveziou, an aotrou 'deuas da di Yann. N'oa er gêr nemed ar vamm-
goz.
- E peleh ema ho mab, mamm-goz?
- O feiz! aotrou, ne ouzon ket. Va mab a zo laer. Digaset en-deus din kig ha sur n'ho-
peus ket gwelloc'h er maner.
- Foutre! eme an aotrou, me oar ho-peus kig mad. Mez lavarit d'ho mab, ma ne deu ket
fenoz da laerez va hezeg, me 'lazo anezañ.
- O! aotrou, mond a rey. E vicher eo beza laer. Mond sur a rey. Me 'lavaro dezañ.

*
**

Pa oe deuet an noz. Yann a yeas beteg marchosi ar maner. Daou varh a oa er hraou hag
eur mevel war bep hini anezo. An daou vevel oa ganto peb a fuzuill karget beteg ar beg.

Hag ar vevelien 'oa gand o haoz.

- Al laer daonet ! eme unan. Ha lavaret e teufe en noz-mañ, dres, pa 'z euz dañs er gêr all, aze !

- Mar kerez, a lavare d'e gamarad, te 'yelo atao d'an dañs da weled ha da zous a vo eno. Ma n'ema ket ha ma ve va hini- me, deus amañ da ziwall ar re-mañ ha me 'yelo.

- Feiz ! eme egile, mad a lavarez, me 'zo 'vond.

Ha teuler e fuzuill ouz ar voger, hag en hent.

A-benn eur pennad goude, Yann a yeas er marchosi.

- Kee d'an dañs, a lavaras d'ar mevel oa eno. Va dous-me n'ema ket du-ze, med da hini-te 'zo.

- A! ya. Mad. Gwell-a-ze ! Me 'zo 'vond neuze. Med diwall mad oul al laer ! Me gav din em-eus klevet bremaig trouz el liorz aze.

- O! lez da gas. Amañ ez eus diou fuzuill garget, eme Yann. Ha setu ar mevel all en hent.

Digouezet en dañs, e wel e gamarad o fringal e-touez an dañserien. Chom a reas sebezet.

- Sell, te 'zo aze? emezañ.

- Evel ma welez.

- Evel ma welan eo, sur. Med deom d'ar gêr. Yann a rank beza bet oh ober e dro.

Hag e kontas dezañ ar pezh a oa digouezet.

Mez Yann, a hellit kredi, n'en-doa ket daleet da gemer ar hezeg. Tenna 'reas diwarno an diprou hag ar pallennou hag e taolas anezo war diou vrae hir hag uhel a gavas er marchosi, hag en-doa lakeet, e leh er hezeg, er speurenn.

Pa oe digouezet ar vevelien, e klaskjont, o toulbabad gand o daouarn: kaoud a rejont ar stleugou.

- O! pebez chañs ! emezo. Or hezeg a zo amañ. N'eo ket bet Yann.

Hag ind-i, kemered o fuzuillou hag a haoliad pep hini war e vrae.

*

**

Diouz ar mintin, a-raog goulou-deiz, an aotrou 'oe mall gantañ mond d'ar marchosi.

- Ahanta, paotred, emezañ d'e vevelien, n'eo ket bet Yann oh ober e dro?

- O! nann, aotrou. Hennez a ouie petra 'oa o hedal anezañ amañ.

An aotrou a enaouas ar goulou, hag, e-leh kezeg, e welas e vevelien pep hini war e vrae. Mennoud a reas mond sod.

- Genaouien ! emezañ, azenned kornieg! War diou vrae! E peleh ema va hezeg?

An aotrou a yeas diohtu war-zu ti Yann.

Yann her gwelas o tond hag a lavaras d'e vamm:

- Ema erru an aotrou adarre, va mamm, da lavared din mond da hoari eun dro ziêz bennag dezañ. Me 'zo 'vont da guzad en arh toull, e traoñ an ti. Lavarit ne vezin ket er gêr. Mez va biz a vezo en toull. Ma welfeh va biz o fichal, e helloh toui d'an aotrou, ez in da ober ar pezh a lavaro.

A-veh en-doa chouchet Yann en e arh, edo an aotrou en ti.

- Mamm-goz, e peleh ema Yann?

- N'ouzon ket, aotrou. Hennez 'zo laer. Me 'm-eus kig er baill ha kezeg er marchosi ha diêz e ve deoh, aotrou, kaoud gwelloh en ho ti.

- Foutre! her gouzoud re vad a ran. Mez lavarit d'ho mab, ma ne deu ket fenoz da laerez ar forniad vara, du-mañ warhoaz, e vo staget ouz ar groug.
- Ar vamm a zell ouz an arh hag a wel biz Yann o fiehal.
- Diwallit mad, aotrou emezi, mond sur a rey. Rag hennez 'zo e vicher beza laer.

*

**

- D'ar zerr-noz, Yann a yeas d'ober eun dro-vale, dre guz, war-dro ti-forn ar maner. An aotrou, en taol-mañ, mezaon, n'en-doa ket a fiziañs en e vevelien. Yann a welas daou archer o vond hag o tond en ti forn.
- Hag, evid gwir, Yann n'oa tamm en ebat.
- Eur gwall-grogad avad, a lavare, en eur astenn e houzoug hag en eur griza e fri.
- Sada ma klevas unan euz an archerien o lavaroud d'e gamarad:
- Te 'gav dit e teuio Yann amañ? Pa welo daou archer, e skeud ar goulou, e savo sur c'hwenn en e loerou. Gwella ma ve deom, eo ober eun taol kartou da dremen on amzer. Pa wel an daou archer krog mad er c'hoari, Yann a ya war ar forn ha toulla ar volz. Dre an toull e tennas er-mêz ar bara hag ar wastell hweg, 'oa greet evid itron ar maner. Neuze, gand eun tamm pri, mesket prim ha prim, e reas eur gouign da deuler e-kreiz ar forn...
- Ha d'ar gêr da gas ar bara d'e vamm.

*

**

- Diouz ar mintin. an aotrou, ne oa ket diwezad o tond d'an ti-forn.
- Ahanta, gwazed, emezañ d'an areherien, n'eo ket bet Yann war ho tro ?
 - Yann! O! nann, aotrou, n'eus bet Yann ebed.
 - Alo, gwell-a-ze! tennom ar bara, rag poaz-kraz e tle beza, abaoe deh da noz.
- Kerkent ha ma oe savet an nor 'oe gwelet an toull er volz. Kaer oa klask gand ar bal-forn, tamm bara ebed, na petra 'ta ne deue er- mêz. Ne oe kavet tra nemed eun tamm galetez melen-aour.
- Foutre, eme, an aotrou, ar forniad a zo eet oll gantañ, nemed tamm kouign an itron !
- Dres, edo an itron o tigouezoud, deuet ive da weled.
- Sell 'ta, emezi, o! biskoaz ne welis eur gouign ken kaer! Ha gand hast e kemeras eur genaouad. A! a! minergez...
- Dare 'oe dezi mervel eno. Dislonka he-doa greet kement, ma vije lavaret ez oa o vond da zifelhi.
- An aotrou a yee hag a deue: mennoud a ree mond e belbi. Diohtu e redas adarre da di Yann.
- Ahanta! mamm-goz, peleh ema ho mab ?
 - O! n'ema ket er gêr. Hennez 'zo laer, aotrou. Mez 'm-eus kig ha bara da zebri digantañ, ar seurt n'ho-peus ket en ho maner.
 - Foutre! me 'oar vad. Mez lavarit dezañ, ma ne deu ket da gerhad al liñsel a vo a-zindan an itron en he gwele, en noz-mañ , me deuio amañ d'hen laza, warhoaz, a-daoliou fuzuill. Yann 'oa kuzet en arh adarre.
- Ar vamm a zell hag a wel biz Yann o fichal.
- O! emezi, diwallit outañ, aotrou ! Mond sur a raio pa lavarit dezañ. E vicher eo, rag hennez 'zo laer !

*
**

Yann. a reas eur bolom plouz.

Pa oa deuet an noz, e lakeas eur skeul e prenest kambr an itron. Pignad a reas er skeul, krog e divesker e volom, hag e save hag e tiskenne anezañ dirag prenest ar gambr.

- Sellit, eme an itron, ema Yann er prenest.

Hag an aotrou tapoud e fuzuill... Paoñ ! pao~!... Daou denn d'ar bolom. Yann a laoskas eur griadenn hag a lezas e volom da goueza.

- O! en taol-mañ , ema din, eme an aotrou. Hag eñ sevel da hervel e vevelien ha lavared dezo e peleh mond da interi Yann.

A-benn eur pennad, pa oant krog oll en o labour, Yann a bignas d'ar gambr. Teñval e oa. N'oa goulou ebed. An itron oa en he gwele.

- Allo! emezañ, en eur zreveza an aotrou, bremañ e vo peoh: ema lazet Yann, pelloh. Mez an amzer 'zo yen, va Doue! Me 'm-eus riou.

- Tapit eur banne kognak. Aze ez eus kognak mad war an daol, eme an Itron.

Yann a evas eur banne en eur staga ar voutaill ouz e benn. Goude-ze, ez eas er gwele hag en eur rodella al liñsel en-dro dezañ e lavare:

-“ Me 'm-eus riou! me 'm-eus anoued !

Ha pa en-devoa dastumet oll al liñsel evel-se, e lavaras d'an itron:

- A! ne 'm-eus ket bet soñj ! Mond a rankan da weled ha goloet mad eo korv Yann gand ar vevelien. Rag da deuler evez 'zo. Mar deu an archerien da ober enklask, ni 'hellfe beza tapet c'hoaz, diwar goust al lampon-ze.

*
**

A-veh ma oa eet kuit, setu an aotrou er gambr.

- A! gwreg a lavare laouen, en taol-mañ eo paket an tan da Yann. Ema e gorv en douar.

- E gorv en douar? eme an Itron oh anaoud e vouez. N'edoh ket c'hwi amañ bremañ-zouden?

- Nann zur, eme an aotrou, n'on ket bet amañ, abaoe ma 'z on diskennet.

- Va Doue ! neuze eo eet al liñsel gand Yann.

Hag an itron a gontas penaoz en-doa al laer en em gemeret.

- O! an ampouaill.

Hag an aotrou, tapa krog en e fuzuill ha da di Yann.

-E peleh ema ho mab? a lavaras d'ar vamm-goz.

- O! n'onn dare. Hennez 'zo laer.

- Mad, lavarit dezañ ma ne deu ket da laerez ar goan diwar en daol du-mañ feno, me 'lakeio an tan en e di.

- O! mond sur a rey; hennez a zo laer hag a ya atao, pa ve lavaret dezañ.

*
**

Pa deuas an noz, en devez-se, an aotrou en-doa pedet soudarded hag archerien da goania gantañ kevred.

Yann a yeas da weled penaoz e hellje ober e daol. Hag-eñ mond dre ar prenest en ti, e kambr ar vatez. Eno oa dija digouezet eul laer all.
Yann a gomañsas d'ober trouz. Hag al laer all lammed er- mêt. Mez gwelet e oa bet.
Hag an oll a zavas hag a yeas da redeg war e lerh.
E-pad an amzer-ze, Yann a yeas en ti hag a gemeras kement a oa war an daol.

*

**

Pelloh, an dud 'oa dizro. N'o-doa ket gellet tizoud al laer. Pa'z ajont en ti n'oa mui netra war an daol. Den, a hellit kredi, n'en-devoe, en devez-se, tamm d'e goan.
- Asa, mad, eme an aotrou, eun den eo, evelkent. Laerez a hellfe kement 'zo amañ. C'hoant am-oa d'e dapoud o laerez. Mez gwelloc'h eo din lavared dezañ chom er gêr.
Hag, en devez war-lerh ez eas c'hoaz da gaoud e vamm.
- Lavarit d'ho mab, a lavarar dezi, arabad laerez mui. Me 'roio deuz ar maner peadra d'ho maga ho-taou keit ha ma vezoh beo.
Ha Yann a vevas heb labourad e-ser e vamm, ar rest euz e vuhez.

An istor -mañ, zo eun istor gaer,
Mez n'eo ket istor peb laer.
Micher al laer a ve tentuz
Ma vije ganti peoh paduz;
Ar peoh ganti an hini 'vank,
Rag pik pe vran diwar ar brank
A wel, a glev hag a ziskuill.
Eur vicher eo leun a drubuill.
Hag eul laer, ma varv pinvidig,
A lez bugale reuzeudig.
Rag atao malloziou Doue,
A gouez warnañ ha war e re.

Ar Hemener hag an Diaoul

Eur wech, eur hemener a yeas da zevezia war ar mêz.

Evel ma oa tomm an amzer, e lakeas e dorchenn e disheol eur wezenn brun.

Frouez oa er wezenn ker stank hag an deliou. Dare oant hag e kouezent diouz an daou du war ma hemener. An diaoul, ive, red e vije. o distage evid e denti. Rag derhent hanter-east e oa ha d'an deiz-se zo yun evid ar gristenien.

Evid lavared gwir, ar hemener a gemere ar frouez en e zorn, a waske warno gand e vizied, hag o lakee a-gostez. Bremaig, a lavare, da greisteiz, me zebro an dra-ze. Mez a-raog, avad, ne rin ket na ne rin. Me 'houlen mond gand an diaoul ma torrfen va yun a-raog kreisteiz.

Ar prun a goueze atao.

Pelloh, setu diou brunenn o koueza war e veskenn. Melen e oant evel an aour ha bouk evel ar mesper meüret er plouz. Netra nemed o selled outo e teue an dour er genou. Tenna 'reas e vontr : ne vanke mui nemed pemp munut deuz kreisteiz.

- Bah! a lavare, pemp munut? Kreisteiz a-walh eo bremañ e peb leh.

Hag e tougas eur brunenn d'e henou. Teuzi a ree war e deod, c'hweg evel ar mel. Ar genta 'oe debret; an eil a yeas d'he heul. Ar hemener oa c'hoaz o lipad e vizied hag e vourrou pa deuas an diaoul dirazañ, eur zah braz etre e zaouarn.

- Arhanta, kemener, emezañ, setu-me digouezet.

- Ya, sur, eme ar hemener, strafuillet oll. Her gweled a ran. Petra 'zo a-nevez da vihanna, ma redez evel-se war ar mêziou?

- Me 'zo deuet d'az kerhad.

- D'am herhad... Mez petra ?.. Perag?..

- Perag? Dizoñjet out 'ta, kemener ? Bremaig, pa goueze warnout prun, ez-peus goulennet mond gand an diaoul, ma teufes da zebri eur brunenn a-raog kreisteiz. Mez n'eo ket unan, diou 'peus debret, hag on deuet d'az kerhad.

- Debri prun?... Mez kreisteiz eo!

- N'eo ket. Sell ouz da vontr. Daou vunut a vank c'hoaz. Alo, er zah, ha buan. Me n'em-eus ket amzer da goll.

Hag evel dre hoari e tastumas ar hemener en e zah-ivern hag e taolas anezañ war e skoaz.

*

**

Edo o tremen gand an hent braz pa glevas, en eur park, eur plah youank o pehi war he saout.

- Klev 'ta, emezañ, honhont he-deus c'hoant ive da vond d'an ivern, evid an doare. Koulz tra din mond d'he herhad, diohtu. Kuit e vezin da zond eur wech all, dre amañ.

Hag an diaoul, lezel e zah hag ar hemener war an hent, ha da gerhad ar plah yaouank.

Ar hemener a ruille gand e zah, euz an eil kleuz d'egile. Eur chaseour a erruas da dremen. Hag o weled ar zah o tond hag o vond dre an hent:

- Petra 'r foultr! a zo aze da vihanna? a lavaras.

Hag e roas dezañ eun taol botez.

- Ay! Ay! eme ar hemener.

- Petra? Piou 'zo aze?

- Me paour-kêz aotrou, o vond gand an diaoul d'an ivern!

- Gand an diaoul 'ta?

- Ya, da! eme ar hemener, hag an dra-se, abalamour ma 'm-eus debret diou brunenn a-raog kreisteiz!...

- O! gortoz! eme ar chaseour.

Hag e tilasas ar zah.

Ar hemener p'en-doe gellet kaoud e frankiz, ne jomas ket da vragal. En em denna reas da guzad gwella ma helle. Ar chaseour a halvas e gi Turk, eur pikol ki braz hag a lakeas anezañ e-leh ar hemener. Ha kuit ive.

*

**

Koulskoude an diaoul en-doa greet tro wenn evid e blah yaouank; rag houmañ, pa he-doa gwelet anezañ o tond, 'oa kouezet d'an daoulin; skei a ree war boull he halon, en eur houlen pardon. Ha Doue a bardonas dezi. An diaoul 'oa droug ennañ. Dond a reas war e giz, hag en eur lakaad war e gein ar zah en-doa lezet war an hent-braz, e lavare: N'em-eus ket kollet va devez, va hemener am-bezo atao, evid hirio.

*

**

Koulskoude, ar hi en em zifrete en e zah. Yudal a ree, regi a ree gand e ivinou kein an diaoul kêz ha zoken kregi en e feskennou gand e zent.

- Setu avad, eur c'hoari, eme an diaoul. Biskoaz da vihanna ! Douget em-eus d'an ivern kalz kemenerien. Mez hini n'eo bet ken diêz da gas evel an tamm lorgnez-mañ !..

Digouezet en ivern, Lusifer a lavaras dezañ: A! deuet out, pelloh? Diwezdad out hirio. Petra 'zo ganez?

- Eur hemener.

-A! eun all c'hoaz! Mad, dilas ar zah. Aze e kavo kamaraded! N'eo ket kemenerien a vank amañ.

Mez a-veh ma oa digoret ar zah, ar hi fuloret-oll a zaillas war hemañ, war henhont, war gement hini en em gave. Eüruz 'oa an diaoulou da gaoud diouaskell. Nijal o-doa ranket war dreustou an ivern.

- Pebez loen vil, a lavarent an eil d'egile. Ne hellfed ket padoud amañ gantañ. Red e vo digeri an nor dezañ da vond er- mêz.

- Ya, ya, a lavaras eun diaoulig bihan, evidon, me a ro va dilez, ma chom hennez amañ !

Ha gand o ferhier houarn o-doa gellet, heb diskenn, digeri an nor.

Ar hi a lammas er-mêz.

Hag an diaoulou en em glevas diwar neuze, da jom heb digas mui kemener ebed d'an ivern.

*

**

Eur gontaden ne deo ken:

Ha d'an ivern ez ey peb den,

Kemenerien hag all,

Mar marvont e stad fall.